
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01689202 8

[illegible]

DET TABTE LAND

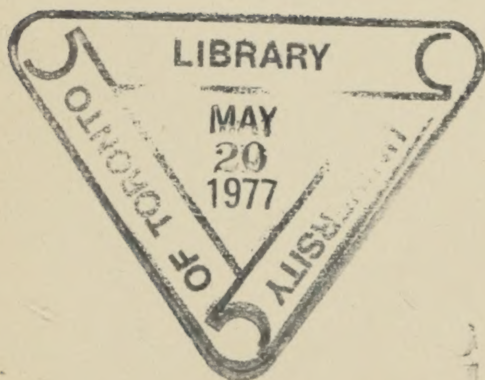
JOHANNES V. JENSEN

DET TABTE LAND

MENNESKET FØR ISTIDEN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXIX

10. TUSINDE

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

INDHOLD

GUNUNG API

DER stod et ildsprudende Bjerg i Skovene, med sit sorte arrede Hoved ovenud af Skyerne, ved dets Fod voksede der Palmer; det var i de varme Aartusinder med endnu evig Sommer før Istiden.

Om Dagen sender Vulkanen en Røgstøtte op i Himlen, uhyre Dampe som blander sig med de øverste Skytinder, milehøjt oppe, men om Natten ulmer den som et blodigt Svælg der gaber over Jorden, og stundom slynger den Flammer og gloende Sten op efter Maanen. Det er Gunung Api, den store Tordner, Jordskælvets og Ildens Fader.

Aldre igennem staar han der i luftig Ensomhed og tygger paa Ilden i sit Indre, med en Rystelse og en underjordisk Dundren nu og da, som om Bjerget morer sig ganske

solo. Kun sjældent lader Gunung Api sig se, han omgiver sig med en Skyverden for at være ene, hyller sig i Dunst og slumrer.

I stjerneklare Nætter hænder det at Gunung Api slaar Mulmet fra sit Ansigt og blæser Aske i Afgrunden, svaler Krateret og sit Lavabryst i Æteren, en vældig Kegle tegner sig da i Natten med Foden udspændt over den halve Synskreds og Toppen stræbende op mod Zenith, det er Gunung Api der blotter sig for Firmamentet og lader det se sin Størrelse. Og Stjernerne spreder sig ud i lysende Hærskarer for ham, Mælkevejen svæver og vender sig under Nattehimlens øverste Lofter, op gaar Maanen og er rund, hæver sin blege Skive som en Sejler i Natten, Syvstjernen lufter sit duggede Spind i det Høje, langsomt drejer hele Himlen sig og stiller sin Straaleglans til Skue fra alle Sider.

Da støder Gunung Api Svovlskyer ud og illuminerer sig i hele sin uhyre Nøgenhed med Lyn, afdækker sit lange bratte Skaft, furet og sværtet som han er, fra øverst til nederst, og i Lynene ses de vilde Kløfter paa hans Legeme, Urskoven under ham,

Hundreder af Mile Lavland til alle Sider, og en svær bugtet Flod tværs derigennem og i det Fjerne Verdenshavet, alt dette ligger under ham og er fuldkommen smaat, han er virkelig ingen ringe Vorte!

Men Stjernerne tier og blinker allesammen paa en Gang, som om en fin kold Vind kruser sig hen gennem Æteren.

Gunung Api omgiver sit Hoved med elektriske Uvejr som en mangefarvet Krone, og Himlen svarer igen aandeagtig tyst med Nordlys. Saadan maaler Gunung Api og Firmamentet sig med hinanden, i natlig ædel Tavshed, slige Magter henvender sig til Betragtningen alene, uden mange Ord.

Omsider blegner dog Stjernerne — og er det ikke som om Gunung Api ler — det rumler en Mil nede i Jorden, og Gunung Api aabner en Revne i Siden og snøfter Damp ud den Vej, Munterheden skal ud, og en Gnistregn støder op af Krateret, helt kan Gunung Api ikke undertrykke en vis Hoste, og hoppe gør han saa smaat i sin Grundvold — jo, jo, Stjernerne, for dem har han al Agtelse, de er som bekendt utallige, men smaa!

Lidt efter tænder Gryet, Himlen svinger op fra Øst med en almægtig Morgenrøde, det unge udsovede Forbud paa Dagen, og en Vifte af lange Lysstøtter slaar Bro op over den halve Himmel, stort Besøg ventes, det dages, Dagningen stiger, Himlen bryder i Brand, og ud af Østen springer *Solen* ...

Men Gunung Api har allerede vendt Ryggen til Slagmarken, er optaget af at samle Taager sammen om sig; en Ting ad Gangen. Dagen for hvem der har Lyst, men Gunung Api for sit Vedkommende har begravet sig i et Skybrud, han lyner groft gennem Tykningen og lader et Bjergskred gaa, ryster Pimpsten og dyndede Vandstrømme af sine Flanker.

Og saa staar Gunung Api igen, saa længe det passer ham, med Skykappen op over Brynene og slumrer.

FORVANDLINGENS SKOV

Hver Gang Gunung Api blunder en lille Stund vandrer Skoven ham langt op paa Brystet, og naar han vaagner igen staar den med tusindaarige gamle Træer, herberger alskens Dyr; Gunung Api gaber og spilder over med en Lavastrøm, sender en Bølge af sin Ildaande ned i Dalene, og da dør alt, Fuglene bryder i Brand i Luften hvor de flyver og bliver til Ildpunkter der slukkes og daler som Kulfnug til Jorden, Søer og Vande kommer i Kog, fordamper med et Svirp og slaar som Klodeskyer mod Himlen, og paa den sorte rygende Bund ligger forkullede Fisk, hele Skoven er i Miles Omkreds paa en Gang Gløð og Flamme over det hele og i næste Øjeblik kun en Hob skoldende Aske. En Stenregn følger efter

Branden, Dagen gaar under i Urmørke. Og naar Gunung Apis Udbrud er ovre og han igen svaler sin sodede Kegle i Stjerneskær ligger der som før øde Svovl- og Tufmarker milevidt omkring hans Fod hvor Skoven var krøbet op.

Gunung Api drømmer. Lavaen synker ham fra Krateret ned til de gamle bundne Ildsøer i Dybet. Her rører det sig indestængt og flydende, hede Erindringer om et frit luende Ildocean der en Gang omspændte hele Jorden. Ak for Ilden var det gaaet tilbage! Oprindeligt havde den kun enkelte omkringsvømmende Slagger at slaas med, størknede Øer i Ildhavet, men de var bleven til Fastlande, og Fastlandene sluttede sig sammen hele Vejen rundt, til Ilden var lukket inde. Og da Gløden var gaaet tilpas af Jordskorpen slog uhyre Regnskyl ned og dannede Have paa Jorden, igen bølgede det, som da Ildhavet havde bølget, men hvilken Forskel! Med Vellyst jager Ilden fra Gunung Api Vandet til Himmels igen i Form af Damp, det den kan naa, men den rækker ikke langt. Da Havet var kommen ned ud af Luften blev den blaa Himmel til, det var

Jordlivets Morgen. Og da Havene var bleven svale, blev der Liv i dem, ud krøb Dyret, paa Jorden gærede det og gav Muld. Urter bolede med Solen og med Regnen, Ildens Fjende; heraf kom Skoven. Det var sket langsomt, i utalte Aldre, og i al den Tid havde Ilden været indespærret, fik kun Luft nu og da gennem Gunung Apis Mund og ødelagde ved den Lejlighed saa langt den rakte. Men den rakte ikke saa langt som den gærne vilde. Det klamme vaade Liv øgedes paa Jorden, antog flere og flere Former, Skoven udbredte sig, Jorden gjorde sig grøn, javist.

Men om Ilden en Gang blev fri igen? Om Jorden revnede — ja revne, blive flydende igen, smelte, aande Ild, bølge og blive Ildocean som i Tidernes Begyndelse igen, jage Vandet ud i Universet, gaa hvidglødende op i sin egen Forbrænding, hvile for Evigheder i sig selv som blændende Ildalt igen! Ho! O!

En let Ildsky slaar op fra Gunung Api og lejrer sig om Bjergets Hoved som en Ring, den sjælfulde Glorie om Issen paa en der drømmer, Gunung Api drømmer.

Imidlertid er Skoven begyndt forfra nede paa Bjergets Fod. Først sender den Lav og Mos op paa Stenene, siden sine andre uanselige Forposter, Urter og Buske, til et Krat har arbejdet sig op og Træerne paany begynder at strække sig i Højden og blive stærke. Med Skoven kommer Fugle og Dyr tilbage. Saadan fægter Gunung Api og Skoven med hinanden.

MEN nede i Lavlandet udenfor Vulkanens Rækkevidde, over hele Fastlandet fra Hav til Hav, staar Urskoven, milevidt lukket og uden Skel, det ene Træ med Grenene i det andet; store Indsøer breder sig i Skoven, og Floder baner sig Vej igennem den, men Træerne gaar lige til Randen, vader ud paa Stylterødder saa langt de kan bunde; Lysninger tager Plads i Skovens Indre, hele vidtløftige Stepper, Sumpe, Højsletter, Græslande, men udenom dem igen tykke umaadelige Skove; det er een Skov Verden over.

Ja det var de almægtige Skove paa Jorden før Istiden, i Evropa, ind gennem

Asien og Sibirien, det arktiske Amerika, Grønland; grænseløst til alle Sider, over alle Lande, tre Verdensdele og den nordlige Halvkugle rundt, strakte Skovene sig, fuldstændig uberørte, givet sig selv i Vold og uden anden Lov end Vejr og Vind, deres egen Vækst og Himlens og Jordens Naade. Saa langt kunde et Dyr vandre. Og saa langt kunde det være undervejs, idet hvert nyt Kuld rykkede frem, i tusinde Led, at de sidste Efterkommere naaede gennem Skoven som helt andre Dyr end det der var begyndt!

Det var Forvandlingens Skov. Den groede fra Aar til Aar men ændrede sig i Væksten gennem Aartusinder. Den havde optaget Urtiden i sig og strakte sig efter andre og nye, ukendte Fremtider. Svundne Jordaldres simple Vækster fandt Plads her og udfoldede sig efter deres Væsen, en hedere Tids Sjæl; sorte brunstige Naaleskove stod og bryggede i Solbranden og udsvedte Harpiks, af bagende Solskin, lunken Regn og den vulkanske Grøde i Jordbunden destillerede de deres tykke Safter sammen der duftede af en yngre Jord, men Skoven

havde Plads for dem. En endnu yngre Tids Vækster, de der dannede Kulperiodens dampvarme Storskove, kunde ikke komme med, de havde haft deres Tid, og dog groede Bregnen og Padderokken i Skoven; hvor Væksterne har overlevet sig selv som Træer bevarer de deres Plads endnu som Urter.

Kamfer- og Kaneltræ, Palmer og Pisang, Brødfrugttræ groede i de nordiske Skove, stod solede og levende i Skoven med Kronen fuld af Virak og Rødderne ned i de gæringsvarme Sumpe, de har siden trukket sig sydpaa til Troperne, men den Gang spændte Skoven ogsaa over Livsvilkaar der passede sig for dem.

For Fremtiden sørger Skoven ved særlige Bestræbelser, et nyt Liv i sig som skal blive til nye Skove, Løvtræerne; et spinkelt fint Træ viser sig, endnu ungt og søgende, men det skal blive til Egen. Andre begyndende Træer, ejendommelig svale og med Vaner som de gamle stedsegrønne Træer slet ikke har tænkt sig, flokker sig i smaa Lunde og danner Selskaber, indretter sig hvor de maa gro, den unge Ask,

Rønnetræet, Linden, de er fintfølende for noget nyt i Vejret, og Vejret vil en Gang gøre dem stærke, naar selv det vældige Kamfertræ maa give fortabt og gaa. Det er *Aarstiderne* der ganske umærkeligt begynder at sætte sig Spor i Skoven.

Elementerne virker paa den, Solen, Vinden og Regnen, og hvad er ustadigere, men ikke et Lune gaar tabt paa Skoven; i Solen grønnes den, for Vinden bøjer den sig, i Regn staar den stille og drikker, Skov saa længe det varer, og Ingenting er til at lide paa, men med en eller anden Mislighed varer det dog, og Skoven bliver staaende. Men den bliver ikke ved at være den samme.

Indenfra, i sig selv bestaar den kun gennem Forvandling. En Drift der gaar fra den ene Form over i den anden regerer i Skoven, det er det der gør den til Skov. Hvad andet har gjort Træerne til Træer end Vækst i højere Forstand, i Slægten og ud over sig selv? Stamme faar Træerne fordi de gror i Samfund. Oprindeligt har de jo allesammen været Urter i Nærheden af Jorden, men ved Skovens Magt, ved at

staa mange sammen og række sig for at naa forbi hinanden op i Lyset, Livskilden foroven lige saa vel som Jorden hvoraf de nærer sig forneden, har de udviklet svære faste Stammer, af hvad der i Begyndelsen kun var grønne Plantestængler, indtil over hundrede Fods Højde og en Favn tykke forneden eller mere, og allerøverst i Toppen sidder Løvet, Træets Lunger som skal have Lys og Luft for at hele Træet kan leve, heroppe blomstrer det og sætter Frugt, saa mægtigt et Udenværk bygger Træet for at bære Bladene og Blomsten, den oprindelige Urt, op i Lyset. Ikke alle Urter er bleven til Træer, for det er ikke alle der skygger hinanden ned, selv om de staar mange sammen, Græsset bliver paa Jorden; og dog er Bambus bleven et Træ! Heller ikke er alle Vækster i Skoven færdige, hvad de ikke er kan de blive; paa Mellemvejen staar Pisangplanten, det er en urteagtig Vækst med grøn Stængel som endnu kun bestaar af de i Lag liggende Bladskeder men er af et Træs Dimensioner. Selv Kaalen har en „Stok“ og er paa Vej til Træet.

Af Modgang og Frodighed tilsammen bli-

ver Skoven til. Den er et stort Selskab som gror sammen, Træerne staar graadige i den møddingvarme Bund og griber om sig, vandet af lunkne Regnskyl og kogende i Solen, de vokser op ad hinanden, paa og over hinanden og ind i hinanden, i Vejret maa man, alle Træerne rækker sig for at bringe Toppen op og naa Lyset, faa Magt og om muligt spærre Sidemanden ude derfra, foruden Pladsen har man Udsigt til at læske sine Rødder ogsaa med hvad Naboen har opsamlet og givet tilbage til Mulden, naar Naboen er gaaet ud af Mangel paa Næring, saa det lønner sig to Gange at komme øverst. Et ubarmhjertigt Kapløb er Træernes Liv, men hvem der saa kommer øverst, Skoven bestaar. *Skoven* det er netop det der bestaar.

Den Stærkeste? Er det da altid Magten der er ovenpaa? Ja spørg Skoven, den svarer med en stum Forklaring, viser hen til hvad der foregaar f. Eks. mellem Kæmpetræet og Slyngplanten. Det er en Duel i Skoven. To Vækster har undsagt hinanden, en af Skovens Kæmper, med en høj vældig Stamme, favnetyk forneden og for-

ankret i Jorden med uhyre Rødder, klippehaard og sejg i Veddet, prøvet i Hvirvelstorme — og saa en lille tynd kropløs Tingest nede i Sumpen og Skyggen, en farveløs Stængel der krummer sig paa Jorden uden mindste Haab om nogensinde ved egen Kraft at naa ovenud af Urskoven.

Kampen begynder, og Kolossen vokser, lægger Aarringe paa sig saa den revner i Barken derved, bruser endnu et Stykke op gennem Tykningen med sin vældige Søjle og breder Kronen ud alleröverst oppe som en hel Skovkuppel for sig der kroner Skovens Tag. Her gynger den oppe i Dagen, Ven med Solen, Duggen og Briserne, og fra Kronens grønne Telte tager Stammen sig ud som en vældig Støtte der taber sig dybt dybt nede i en dunkel Brønd, Sumpen og Underverdenen.

Men hernede er Slyngplanten begyndt at arbejde. Den gør sig lang, en Fjerdingvej lang, skønt ikke tykkere end en Finger, Stamme maa til for at komme tilvejrs, det er den bekendt, hvad ligger da nærmere end at orme sig op ad andre der har? Det gør Slyngplanten, den laaner Kæmpetræets

ranke solide Mast, vandrer op ad den, ikke lige paa Maalet men i en Spiral, undervejs slaar den Sugerødder ind og forsyner sig af Træets nærende Safter. Omsider naar den uden Omkostninger Lyset oppe i Kæmpetræets Krone, og nu springer den ud selv, omspinder og overskygger det store Træs Krone med sit eget sultne Løv, sætter Blomst, store gabende Tragte, med Griffel og Støvtraade staaende som Gløder langt ud af Halsen, ildfarvede og med en bedøvende Duft, Underverdenen der er brudt ud oppe i Solen og lufter sig splitternøgen. Og Kæmpetræet skygges ud, den lange snigende Orm faar virkelig Bugt med Giganten. Naar den vældige Stamme er styrtet bliver Lianen hængende proptrækkerslynget i Vildnisset, af Kæmpen er der ikke andet tilbage end det Skøn man kan danne sig om dens Tykkelse og Længde gennem Lianens tomme endnu bevarede vellystige Bugtning. Skoven tier, den er Skov for Toppens Skyld; ikke en Gang Styrken men Udfaldet afgør hvad og hvem der skal leve. Saa grusom er Skoven.

Men er den ikke ogsaa gavmild? Skoven

nærer sig kun for at nære. Er ikke Vinstokken en Slyngplante? Fra Liget af Kolossen den har dræbt hænger den sine Druer ud, en svulmende Verden af Sødme. Alle Træerne giver, række Frugter frem, selv om der Ingen er til at tage, Kokospalmen hælder sig med sin Æggestok af Nødder i Hjerteskuddet, fra de mindste smaa og op til store modne Kæmpenødder, en hel Skala af Frugtbarhed, Buskene pranger med Bær og gør dem røde, Næring og Fest paa en Gang, selv det uanselige Græs skjuler en Kerne i sit stikkende Aks. Blomsterne slaar deres Kalke op og fuldbringer Livet i Duft, gaar under i Farve; deres Honning byder de til Bien, som til Gengæld hjælper dem med at sætte Frugt, en hemmelig Pagt, saalænge den bestaar er Sommeren fuld af Honningduft og Biers Summen.

Gensidighed gør Skoven rig, det er dens Tugt; den der har de rødeste Frugter faar sine Frø spredt, med mindre man som Burren blot hænger paa, men et Gæstebud hvor alle hvem der vil kan komme er smukkere. For Gensidigheds Skyld forvandler man sig, som man forvandler sig for at be-

staa, man rækker sig saa langt man kan for at komme hinanden imøde, ud af sit Væsen om det skal være og ind i et nyt, Skoven bliver mangfoldigere derved. Æbletræet og Tjørnen er begge Roser men ikke lidt forskellige, den ene Vækst har udformet sig af den anden, Abilden af Tjørnen ved at kaste Tornene og gøre den lille tørre Stenfrugt til et Æble; af prikne Buske der staar sammen i et Krat og væbner sig mod Omverdenen bliver der et skønt fritvoksende Træ som med udbredte Arme tilbyder sin Frugt.

Naar Æbletræet blomstrer byder det Bierne til Gilde, og hvert Træ staar da som en hvidklædt Kuppel fuld af Kølighed og Sødme, Solskin og Svaling, og Træet er som en eneste Tone af alle de summende øre Bier, et Lysunder, Salighedens Sfære. Men naar Frugten er moden søger den Jorden, i mørke Nætter, med et hørligt Fald, Tidens Hov der rører Jorden, det varsler at Sommeren er forbi.

Da det første Æbletræ blomstrede i Urskoven betød det evig Sommer, men da Frugten faldt til Jorden var der banket paa for den, det var det første Efteraar.

Paa Sletterne i de store Moderskove stod Abilden og rundede sin Frugt tilpas til at falde i Menneskehaand, den bød Mennesket af sin Overflødighed og er kommen med i hans Haver.

For Mennesket havde sin Oprindelse i de nordiske Storskove før Istiden, de vilde frydefulde Skove hvor ingen andre Love end Naturens egne raadede for Tilværelsen og Savn ikke var kendt.

Mennesket gik ud af Urtiden sammen med Dyrene, delte Kaar med dem og forvandlede sig med dem. I en Skov under Forvandling, Urter paa Vej til Træer, den ene Art ud over sig selv og ind i en anden, fandt Dyrene Næring og forvandlede sig paa deres Vis, det ene Dyr af det andet og paa Vej igen til et tredje; og som den fremmeligste Skabning blandt Dyrene, skønt ingenlunde den stærkeste, den forvandlingsrigeste derimod, opkom Mennesket.

ISTIDEN lærte siden Mennesket at væbne sig i Modgang og skaffe sig Livsbetingelser selv, naar Naturen nægtede ham dem; som det første Menneske kan det Ur-

væsen opfattes der første Gang gaar en Vinter igennem og opfinder Bolig og Klæder til Værn mod Kulden. Dog Mennesket som „Menneske“ var ældre, Ildens Brug var kendt allerede før Istiden, ellers havde det været umuligt at gaa den igennem. Hvornaar og hvordan lærte Mennesket da at bruge Ilden?

I Virkeligheden er det den største Begivenhed i Menneskehedens Udviklingshistorie, mere afgørende end den oprejste Gang der plejer at sættes som Skel mellem Dyrene og Mennesket; ogsaa Fuglene gaar paa to, visse Firben løber paa Bagbenene alene, og her begynder saavel Fuglenes som Menneskets Forhistorie; der er næppe Grund til at søge Menneskets Oprindelse i et Modsætningsforhold til Dyrene, en tredje Part maatte til, hvis det kunde tænkes, for at afgøre hvor Dyret hører op og Mennesket begynder. Saa meget staar imidlertid fast, ingen af Dyrene har taget Ilden i deres Tjeneste; paa det Tidspunkt hvor det primitive Menneske underlægger sig Ilden som Naturmagt og benytter den ved Tilberedelsen af sin Mad, til Værn mod

Vejret og til Lys, træder det ind i sin Historie som Menneske.

Forbindelsen med Ilden er bleven oprettet en Gang i Jordperioden før Istiden, under beskyttede Livsvilkaar men umærkeligt paa Vej til en Forværring, Aartusinderne før Istiden hvor Skovene tabte sig og Aarstiderne saa smaat begyndte at lade sig mærke.

Istidens Menneske modtager Ilden som en Overlevering fra Urfædrene, det hellige Baal; gik det ud var der ingen Ild. Det er Istidsmandens Bedrift, som Nøden foranlediger ham til, at gøre Ild paa egen Haand, frembringe den ad kunstig Vej naar den er død i Naturen; den der gjorde det første Gang, han havde Gnisten, under hans Bryn spirede Kulturen. Men Baalet, den tæmmede Ild, havde han allerede fra sine Fædre.

Hvorfra stammede da den, hvem tæmmede den, og hvordan hang det sammen dermed? Herom er det der skal fortælles her.

MANDEN

NEDE i Dalene omkring Gunung Api boede Skovfolket, fuldkommen sorgfrit og uden Tanke for den Dag i Morgen, Skoven dækkede op for dem af sin Overflod. De havde ingen Boliger eller faste Opholdssteder men flyttede omkring fra den ene vilde Have til den anden, eftersom Frugten modnede og bød sig til; havde de spist op et Sted eller for Tidsfordriv rystet al Frugten ned drog de med Larm og Lystighed et andet Sted hen og rystede Træerne der.

Skønt de altid laa paa Vandring havde de imidlertid sig selv uafvidende regelmæssigt genkommende Vaner, bevægede sig i en vis Ring, indenfor et bestemt Omraade, og efterlod sig i Tidens Løb Spor, banede Stier, som de der havde Hukommelse huskede fra

Gang til Gang; det var Skoven og Aaret der uvilkaarlig ledede deres Liv; de der huskede Vejene begyndte ogsaa vagt at mærke sig hvordan Skoven og Aaret stod hver Gang man af sig selv vendte tilbage til samme Sted.

Et stort Landskab breder sig ved Foden af Gunung Api, en udstrakt langsom Skraaning som til den ene Side taber sig ned mod Lavlandets sammenhængende Skove, til den anden hælder op imod Gunung Apis første Bjergsporer, Landet er ikke en Slette og heller ikke en Skov men begge Dele, aabent Land og Lunde imellem hinanden, hist og her enkeltstaaende Træer, Krat andetsteds, større lukkede Skovpartier omkring en Flod der gaar derigennem; Klipper og Slugter veksler med jævne Græsgange; i dette Parklandskab bevægede Skovfolket sig, snart op og snart ned, nu ved Floden og nu ind ad Urskoven til, saa i Træerne og saa ude i det Aabne eller tilvejrs opad Bjerget, altid noget nyt men indenfor bestemte Grænser, der var saa store at de ikke mærkede dem; hele Resten af Verden stod dem aaben, men det havde

sine Grunde at de blev her. Fjern eller nær, Gunung Apis rygende Hoved eller den Sky hvori han var skjult stod altid over deres Synskreds, lukkede Himlen til den Side; bagom Vulkanen havde de aldrig været.

Iøvrigt var de ikke ene om Landet, der var jo alle Dyrene, som fordelte sig i Skoven og paa Græsgangene som de var Venner til; med Dyrene levede Skovfolket i samme betingede Fred som Dyrene mellem sig selv indbyrdes. Til nogle stod de i et uforsonligt Fjendskabsforhold, som f. Eks. Tigren, men det var ikke Mennesket der havde begyndt Krigen, man hylede Helle i Skoven saa saare man saa den og var oprørt ind i sit Inderste fordi den ikke respekterede Freden. For Elefanten laa man paa Maven, bogstavelig talt, i dybeste Underkastelse, det skulde *ses* at man ikke stod op imod den, alle Mand ned, naar Fader Elefant viser sig, og den store Tykhud maa sætte Fødderne varlig for ikke at komme til at træde paa den artige Flok i Græsset. Tigren griner ilde, paa Afstand, ogsaa den har Agtelse for Elefanten men kan ikke tilbageholde en Hentydning til det ulige i Par-

tiet, hvad den og Tykhuden angaar, ufint er det af Elefanten at gaa med Pløkke i Munden og være tækket med Skifer! Med andre mellemstore Dyr lever Mennesket i fredeligt Naboskab, det vilde Kvæg, Hjorte, Heste og andre Græsædere, men har en Tilbøjelighed til at drille og gække dem, da man ved de er fromme; det er noget man ofte ser, et flygtende Høved og et Menneske hængende bagved i Halen, Hensigten dermed uopklaret; ved slige Lejligheder høres et særligt Spektakel fra Menneskeflokken, høje Skrald ud af Halsen paa dem, det forlyster dem at et ærbart Umælende beskæmmes af en af deres Lige. Med Ulven staar de paa en spændt Fod men forliges med Hundene, der render en Hare ned naar de er mange og bugter sig saa lækkert enkeltvis. Alt Fjerkræ lades ude af Betragtning, uden at man dog forsmaaer Æggene. Dyr af ringe Størrelse skræmmer man Livet af for Morskabs Skyld, og alt hvad der ikke er større end at det falder i Haanden regner man for Mad, lige fra Græshopper og andre Skælbasser til Orme og Mus. Ikke alle og enhver har saa

gode Øjne at man skelner mellem et Bær og en Ting med Ben, Tæge eller Edderkop, en Smagsag, faa derimod forveksler Durianfrugten med et Pindsvin. Endelig det allermindste bevingede Kræ i Naturen, Fluer og Myg, af det har man kun Ulejlighed. Saaledes stillede Skovfolket sig til sine Medskabninger.

Selv blev de betragtet af de andre Dyr nærmest med Forundring. De fleste Dyr gik sammen i Flok, og det gjorde Menneskene ogsaa, men i deres var det uroligt, der hoppede det, tidligt og silde; saa man Græsset bevæge sig ude paa Sletterne og en eller flere Figurer springe ovenud og fægte vildt med Lemmerne da var det dem, rørte Træerne i Skovbrynet sig som om der gik en Hvirvelvind derigennem var det dem der huserede; de var desuden kendelige langt hen paa det Gny der kom fra dem, det snakkede altid i Flokken, uden Ophør, mangehaande Kæbelyde, Smæk, Sutten og Brysttoner, lange rullende Foredrag, Grynt og Kiv, Varselsbrøl og Hvinekoncert af Ungerne, Flæberi og Jammer, og indimellem et Latterkor, den for Men-

neskeflokken ejendommelige mangestemmige Vrinsken, som gerne betød at en Skade var sket, eller at Nogen imellem dem havde lettet sig for Tarmluft, i hvilket Fald man lo med begge Ender.

Mest paafaldende imellem dem var Føreren, et gammelt Individ, som oftest af større og sværere Vækst end hele Resten og med et skrækindjagende Hovedhaar, fra ham udgik Snakken som fra et Vindhjørne, det var ham der lo for, og hvinede Nogen øredøvende var det ham der kneb. Overalt hvor Flokken bevægede sig var han i Spidsen.

Føreren var jo en af de Ældste, som havde Erfaring og kunde lægge sammen hvad der gentog sig, han gik som naturligt var foran paa Vandringen og gav Retningen an, ryddede Stien for Hindringer, sporede Slanger og gav Alarm, slog sig stridbart paa Brystet, naar Fjender tonede frem, og laa foran paa Flugten.

Skovfolket var delt i mange Flokke, med hver sin Fører, de undgik med Foragt hinanden, men var det uundgaaeligt at Ens Veje krydsedes leverede man hinanden en Tve-

kamp, slog sig rungende paa Brystet og brugte Mund halve Dage igennem paa et og samme Sted, til et eller andet skilte dem, et Regnvejr eller indtrædende total Hæshed for en af Parterne, ved slige Lejligheder kom det for Dagen hvilken af Flokkene der havde den mest udholdende Fører.. Antallet af Stammer var ubekendt, men mellem dem alle var der en hvis Fører havde udskældt *alle* Førere uden Undtagelse i samtlige andre Stammer og bevaret det sidste Ord, han havde det skrækkeligste Hovedhaar i hele Skoven og var kendt af Alle, man talte om ham som *Manden,* og andet Navn havde han ikke; han var altid at finde paa de bedste Steder i Skoven sammen med den Flok der fulgte ham, alle andre Flokke veg for hans Manke. Lundene tømte sig for Mennesker, hvis der var nogen, naar han kom; sjældent saa han sine Medmennesker fra anden Side end fra Ryggen og i Løb. Han havde de mest frygtede Stemmemidler i Skoven.

MANDEN vaagner med Solen og ryster Duggen af sine Skuldre, fjernt og nær i Lundene galer de vilde Haner. Ud flyver Duerne med Smæk af Vingerne fra de højeste Træer, travle fra Morgenstunden, Vildkoen brøler med Genlyd i Dalene, og derimellem er det saa stille at en enlig Bi høres. Damp driver af Græsset, ude paa Sletten mellem spredte Træer vader en Flok Giraffer gennem Morgentaagen. Paafuglen slaar sin Hale ud for den opgaaende Sol. Storskoven hæver sig som en blaa kuplet Mur, men over det ganske Land staar en Skyprofil, Gunung Api som gemmer sig i Himlen og røber sin Top ved Glimt gennem den tykke Luft, svimlende højt oppe.

Overalt Fuglesang og Munterhed, Glæde over den nyskabte Dag; men Manden er vrang, han gaber og aabner sig helt ned i Halsen, gyser og gaber igen, forbitret i Sjælen af fæle Drømme, tommavet og uden Madlyst saa tidligt, fuldkommen elendig og meget, meget farlig.

Hans Omgivelser ved det, af Erfaring, og der er saa tyst omkring Træet hvor Familjen har slaaet sig ned, Mødrene tysser

med stumme Gebærder paa deres Smaa; en lille Skare Kvinder, allesammen arrede eller halte, lister omkring og stikker Hovederne sammen, betænkt paa Mandens Opvartning, men i Tvivl om hvorvidt man tør nærme sig ham. Frugter er plukket, før Daggry, alt er parat — men mon han vil spise, hvad mon der behager, og hvornaar er han tidig? Et Forsøg gøres, en gammel modig Invalid humper frem med en friskplukket Ananas og gør lækkert spisende Bevægelser med Læberne, for om Manden skulde ville spise; hun faar den tornede Frugt i Hovedet paa Stedet og fjerner sig blødende, hvisker sammen med de andre, det er givet at Ananas er ikke det der behager.

En anden Veteran gaar frem: nylig aabnet Kokosnød, flydende over af Saft og Kerne, hun mimrer noget ganske uimodstaaeligt med Læberne, umuligt andet end at Manden maa spise, Nødden er *saa* lækker, og det har kostet hende en hel Morgens Møje at aabne den, et endeløst Fileri med en skarp Sten for at komme gennem Trævlerne til Nødden; men Manden slaar

hende op under Haanden saa at Nødden med samt Mælk og det hele flyver langt op i Luften. Hovedrystende gaar hun tilbage, ryster paa Hovedet til de andre Kvinder, i Kummer, han vil ikke spise! Brødfrugt prøves, forgæves, Druer, Bær; de gamle Kvinder forandrer Taktik og lader yngre Fristerinder nærme sig med Maden, ikke for deres egen personlige Sikkerheds Skyld men for om det mulig skulde hjælpe, de unge Piger forsøger sig og lyser over Maden med deres egen Uimodstaaelighed, ligger i Støvet, men Manden ænser dem ikke, og en virkelig Skræk begynder at brede sig i hele Stammen — sæt han nu slet ikke vil spise mere? Hvad skal man gøre? Uden Tvivl vil hele Verden gaa til Grunde, Himmel og Jord synke, hvis han vægrer sig ved at tage Næring til sig og holde den oppe. Ve! Konerne sætter sig ned og begynder sagte at græde.

Et sidste Forsøg gøres, det netteste Væsen i hele Stammen, en ganske fersk, yndig ung Pige, næsten et Barn, sendes afsted med en Klase Druer, som hun frygtsom holder mod Mandens Mund. Han ven-

der Munden til den anden Side, og da har hun den Uforstand at følge efter og byde Druen til endnu en Gang — i næste Nu er hun grebet, og Manden brøler højt, bragt til Raseri over en slig Forulempning, han bukker hende sammen, uden at rejse sig, med Armkraft alene, holder hende, og mens Haar og Skæg rejser sig paa ham og det grutter ham i Kæberne tænker han sig om, hun skal lide, sent skal det glemmes, med Overlæg flytter han Haanden frem til hendes ene Fod og vrider den om i Ankelleddet, en hel Omgang rundt, saa, han støder det hylende Pigebarn fra sig, saa, nu kan hun være halt Resten af sin Tid!

Ofret bringes afvejen, og Kvindeskaren aander op. Manden har faaet Luft, han er sig selv igen, de kender ham, nu vil han nok spise, Himmel og Jord staar nok denne Gang. Og de tager ikke fejl, efter at Manden har haft Bevægelse indfinder Madlysten sig igen, han værdiges at fortære et Kuld Fugleunger, varme og levende fra Reden, og efter denne Appetitvækker falder han glubsk over hvadsomhelst, tager Lækkerheder til sig i Mængde, slubrer den

ene Nød med Kokosmælk i sig efter den anden, ræber, et godt Tegn, Kvinderne blinker bevæget til hinanden, han er god; og efterhaanden som Mætheden kommer begynder han at se sig om paa Kvinderne med et andet Blik, fra den ene til den anden, de slaar Øjnene ned, synker i Knæ, og hvordan mon jeg ser ud, tænker de allesammen, Ingen har jo endnu faaet Tid til at fingre Haaret fra Øjnene og glatte sig vakkert paa Lemmerne.

Manden rejser sig, skyder Bryst, fikserer Himlen, han giver sig Luft bagud med Vælde: Latterkor, en vrinskende Salve fra alle de unge Mænd i Stammen, som har holdt sig meget stille hele Morgenen, Løsenet er givet, frit Grin over det hele! Brynene gaar over Mandens funklende Øjne, og Kvinderne hænger ved hans Ansigtsudtryk, giver sig hen til Hop og høje Fugleskrig naar Brynene er klare, skrumper ind og fatter sig paa stille Tilbagetog naar Skyer samler sig paa Mandens Pande.

Snart efter bryder man op, Manden i Spidsen med Anslag og Planer for Dagen Ingen kender, det unge Mandskab efter,

kraftig opsat paa at lystre, og sidst Kvinderne, med Unger i Favnen, meget lykkelige, klistrende grønne Blade med Spyt paa deres Buler og Vunder fra imorges. Allersidst kommer den unge Pige der fik Foden vredet af Led, et Par Kvinder med gammel Halthed støtter hende, de ved hvad det er.

Og saa ligger Stammen paa Vandring, den lange, lange Dag, med Mad i Mund nogenlunde uafbrudt, noget for Tanden byder sig til hvor man saa kommer, og alt maa smages. Alt endevendes, alt beses, tages i Haanden og besnuses, føres til Tænderne og prøves, man er oppe i Træerne og hiver Frugt ned, brækker Grene og skraber sig, Vandhuller efterforskes, Klipper bestiges, man møder Fjender og opløfter retfærdig Skrigekoncert, smaa indre Fejder opstaar og bilægges igen, og inden Dagens Ende er man i helt andre Lande, som kun den gamle Fører og maaske nogle faa andre husker; Mandens næsten overnaturlige Vid kommer for Dagen idet han opsporer et Saltleje, hele Stammen staar taknemlig paa Hovedet og slikker den salte Jord; ovenpaa smager Frugten mere sød.

Den Gamle gaar med Stav, til Ulejlighed for Ungdommen som altid sanser at bjerge sig udenfor Armslængde men endnu ikke rigtig har lært at regne med Kæppen ogsaa, mærkelig forlænger den Mandens Magt, Av ja! Og danser man saa gesvindt af Vejen at Kæppen ikke naar, er den aldrig saa lang, hvad sker saa, den Gamle *kaster* den gennem Luften, med Spidsen til, og igen bider det bagi — umuligt at maale sig med ham, han *er* Manden!

DAGEN er lang, Ingen husker Morgenen eller andre gamle Dage, der er kun den i Dag, Sommerdagen uden Begyndelse eller Ende, Skovmandens Dag, evigt Solskin og Verden et Madkammer.

Men ogsaa den Dag faar Ende, Solnedgangen træffer den lille Flok i en anden Kant af Landet; en vis Træthed har bemægtiget sig dem, og Manden laver til Aften. Forgræmmet og farlig var han om Morgenen da han begyndte Dagen, ængstet og voldsom er han nu da han ser den svinde. Faa af de andre husker saa langt

som fra Morgen til Aften, det kommer bagpaa dem at Dagen ikke altid bliver ved, og Uenighed opstaar i den Anledning, nogle gør gældende at Skumringen kun er et forbigaaende Fænomen, en Ulv for Solen, maaske et Ildebefindende i Himlen, Manden ved bedre Besked og gør Anstalter til at samle Flokken mod hvad han ved der skal komme, knubser den sammen og formerer Karré imod Natten. Naar de Kortsynede ikke kender deres eget Bedste maa man beskytte dem mod deres Vilje, om fornødent med Vold, og baade Graad og Skrig høres fra dem der gennes til Sengs, vel endogsaa et og andet kort Brøl af en større opsætsig Person, der da øjeblikkelig bliver slaaet i Jorden. Manden kender de Genstridige, om Natten, naar det *er* Nat, tror de heller ikke paa Dagen; en Lussing og ind i Karréen med dem, og ned med Hovedet!

Inden Mørket er falden paa har Manden samlet Flokken og holder den samlet, til Natten virkelig falder paa, man knyer lidt men maa endelig give den Gamle Ret, snart melder Søvnigheden sig, og man tier. Ingen har noget imod at sidde i Klumpen nu,

tværtimod søger alle og enhver at bore sig saa langt ind i den som muligt. Hele Selskabet sidder da der paa Jorden, gerne lidt højt, paa et Sted Manden har valgt og som han tror er sikkert, det tager sig ud som en stor lodden Klump i Skumringen, en Bisværm af Mennesker, alle med Ryggen udad mod Mørket og alle med et Hoved eller blot saa meget som Næse og Mund ovenud af Klumpen.

Held den der er mest i Klemme og bliver mest trykket! For den der er yderst tager Katten! Alene det at sidde med den bare Ryg ud mod det Fri er en ulidelig Fornemmelse, og megen Brydekamp finder Sted inden man endelig faar sig anbragt saa der ikke kan byttes Plads mere.

Og nu gaar man Natten imøde. Den er lang, rædselsfuld, ingen af Staklerne forestiller sig fra Nat til Nat hvor lang og rædselsfuld den er. Man skælver og gemmer Hovedet hos hinanden, sover i smaa Anfald og er igen vaagen og hører skrækkelige Ting, og der *sker* skrækkelige Ting; naar Dagen endelig bryder frem, men det varer Evigheder, er Stammen som oftest bleven

nogle Stykker færre, de yderste i Klumpen har maattet skatte til Mørket, Rovdyrene har været der.

Skoven er en anden om Natten, paa Jorden ruger Urmørket, og Mørkets Væsner gaar omkring deri, glidende kolde Ting som dræber med et Stik og kvæler i lemmeløse Bugter; de store Kattedyr er ude og lyser med deres Brande, to og to, i det bælgmørke Krat, ovenfra glor Uglen med sine to, og fra fjerne Kløfter lyder Løvens bedøvende Nattebrøl, Hyænen slaar sin vanvittige Latter op, Skoven er en Genlyd af Rædsel. I Skoven pusler det af Natteskabninger som gør Mørket til Gru, et Element for sig, Mørket er levret af Flagermus og loddent Kræ, overalt skriger det, flagrer, sukker og rasler, hele Verden er en Afgrund af Rædsel.

I Klumpen hvor Alle sidder med Alle om Halsen og fasttillukkede Øjne selv om man ikke sover, gennemgaar man en lang Dødskamp men bliver ved at leve og pines. Og Skrækken er ikke uden Aarsag, et Jammerhyl yderst i Kredsen forkynder naar Leoparden eller Ulven er der og henter sin

Told. Nogen skal jo være yderst, enten de mindste eller de der var for sene til at bore sig indenfor i Klumpen, de bliver skrællet af i Nattens Løb, et eller flere Lag, som det kan gaa.

Men stiltiende lader de sig ikke hente, Ofret opløfter et Hvin saa himmelhøjt at det er til at faa Kløe i Ørene af, og saa meget gør man da i Klumpen for en Broder at man hyler med, en flerstemmig uhyre Skrigen som høres viden om og fortæller at der sker Mennesket Uret. Det hænder virkelig ogsaa at selv de store Katte viger tilbage derfor, slaar Krøller paa Ørene og opgiver Maden, lader Tingesten falde, hvis den ikke hører op med at skrige naar man ryster den, det kan jo næsten byde Tigeren imod at spise noget der er en saa gennemtrængende Lyd ved. Ulven derimod tager Kryderiet med, den er jo ikke vant til at faa et Hyl forkert i Halsen.

Men selv om Klumpen mister et Lag eller to i Nattens Løb og meget begræder Tabet, kræver Alverden til Vidne, saa naar det jo langt fra ind til Kernen. Og det er da Stymperne der gaar; længere inde sidder de

store stærke Karlfolk, som har haft Kræfter til at bore sig ind; inden for dem i Klumpen sidder Kvinderne, de Ældste med deres Unger yderst, alle de unge Kvinder ind mod Midten, og her, allerinderst og lige i Midtpunktet, sidder Manden! Saadan er det han formerer Slagordenen om Aftenen; derfor er det han er saa gammel.

Naar Flokken skriger i Anledning af et Overfald er han ikke den der skriger mindst, han har jo den største Stemme, af uhyre Omfang og Klangfarve, den skræmmer meget væk. Men ogsaa ved Mandevid og Kunster Ingen anden formaar at udtænke værger han Flokken, ofte ikke uden Held. Naar en Kødæder kommer og gør sig lang efter et lille Menneske kan det ske til dens Forundring at der kommer flyvende noget haardt fra Klumpen, en Kokosnød eller vel endogsaa en Sten, det er den Gamle i Midten der beskyttet af et Lag Familje bevarer Ro til at tænke; ja det kan endog passere at en lang Gren ligesom bliver levende, i uopklaret Sammenhæng med Klumpen, den kommer ud derfra og er spids, rammer en paa den ømme Snude,

og saa foretrækker man undertiden at lade Menneskene i Fred og tage sig en Gnaver i Stedet eller en Drøvtygger, som ikke faar Sten eller Stokke til at flyve i betænkelig Nærhed med Ens Øjne.

Ikke alle Nætter forløb saa ulykkeligt for Stammen heller, man gik i Træerne naar Lejligheden var gunstig og havde knap saa meget at frygte her, kun overfor Slangen stod man værgeløs; bratte Klipper var et godt Sted om Natten naar man traf at være i Nærheden af saadant et Sted før Mørket faldt paa. Men ogsaa Natten i sig selv var forskellig, mere eller mindre mørk, og naar Maanen var oppe lod Skovfolket sig ikke saadan uden videre skræmme, man kunde se hvad man havde for sig og gøre Anstalter derimod i Tide.

Paa meget maaneklare Nætter gav Manden Afkald paa at samle Stammen i Karré, han førte den i Stedet hen paa aabne Pladser i Skoven, hvor han havde mærket sig at der var et hult Træ, og her tilbragte Skaren Natten, ikke i Frygt og Bæven men med Musik, Dans og Sang!

Hele Natten igennem, Time efter Time

bearbejder den Gamle det hule Træ med sin Stav, det dundrer, dundrer, dundrer, og samtidigt skraaler han af fuld Hals, uafbrudt, oppe i de mest gennemtrængende Registre, og hele Resten af Stammen skraaler om Kap med ham, uden tilnærmelsesvis Mandens Stemmemidler, men mange om det, og i Takt til det kolossale Skraalekor udfører alle Mændene en Dans, hopper op og ned paa Stedet, gør sig smaa og rækker sig i Længden, stoltserer hujende rundt om hinanden, hele Natten, mens Maanen vandrer over Himlen; og rundt om i Græsset sidder Kvinderne, i lykkelig Ærbødighed, utrættelige, mange Timer igennem og ser til.

Og det er som om alle Dyr holder sig paa Afstand, de ved ikke hvad de skal tro, vidt om er der stille i Maanenatten, og kun Menneskehylet ligger som en Ø af Skraal midt i et Hav af Stilhed. De vilde Hunde slaar sig ned i Nærheden og opløfter et Kor, sidder paa Halen i Flok og tuder med Snuden mod Maanen, det kan slet ikke blive til noget imod Skovfolket; en vandrende enlig Flodhest kommer ud af Skovbrynet, og man

ser den række den vidtaabne Flab mod Himlen, ingen ringe Tone naar *den* lader sig høre, men ikke en Lyd høres, Skovfolket overdøver ogsaa den; Alnaturen er skraalet over.

Koncerten kalder efterhaanden hele Skovfolket sammen, Trop efter Trop ankommer, de gaar efter Lyden i Maaneskinnet, alle de forskellige Stammer der ellers staar fjendtlig til hinanden, inden Morgen er de indtruffen fra alle Hjørner af Landet og har lagt deres Kor til Koret, et Stævne af hele Menneskeheden, og Manden føler sin Betydning, Haar og Skæg bruser paa ham, han gaar af Galenskab over i Besættelse, tærsker med fordoblet Kraft paa det hule Træ, sætter Skriget en Node op, og rundt om ham gaar Menneskeheden i Ring, enhver vrælende af sine Lungers fulde Kraft, en Takt og et Hjerte, en Tone og en Sjæl!

SKOVBRANDEN

DAGEN efter skilles de forskellige Stammer til hver sin Kant igen, der er for mange Uoverensstemmelser til at man kan forblive som een Familje, naar man er nøgtern, det er kun i Musikens Hede det gaar; desuden kan man ikke ernære sig saa mange sammen paa en Plads. Men en vis Udveksling har fundet Sted inden man skilles, mange er rendt over fra den ene Stamme til den anden, en livlig Konebytning er gaaet for sig, og naar Manden ser ud over sine Ansigter synes han ikke han kender dem allesammen; nogle ligger ligesom friskere i Støvet for ham, de er andetstedsfra, har forladt Stamme og alt for at blive ved at høre Mandens Røst og se hans Skæg.

Uden Tvivl har han en god Stemme og formaar at skræmme de fleste Dyr væk

der er ømfindtlige for Støj, selv Løven blinker og bliver sur ved Tænderne, gaar hellere sin Vej; mægtig er Manden.

Dog der er Gunung Api! Naar han brummer ... naar han lyner ... *Ilden!*

Forfærdelig er Ilden. Her nytter det ikke at raabe eller slaa sig paa Brystet, man render, ved ikke hvad man gør, gør sig vaad, staar stille og taber Kræfterne, kryber paa fire, lammende er Ilden! Folk er smaa naar den viser sig.

Dyrene frygter den og flygter for den, paa lang Afstand nyser de og knejser naar Ild kommer op, kaster sig om og galopperer Nætter og Dage for at vinde ind i helt andre Lande. Det vilde Kvæg, Hestene, stormer sanseløse sammen i Flok og træder hinanden ned under Flugten naar de har faaet Brand i Næseborene, selv Elefanterne gaar fra Forstanden og plejler hinanden med Snablen, render Træer over Ende og spidder sig paa dem, naar Ilden kommer; alt render og stamper hinanden fordærvet naar Ilden kommer.

Skovfolket kender og frygter Ilden. Det sidder dem i Blodet, de har arvet Frygten

fra Urfædre som endnu altid boede i Træerne og ikke havde farligere Fjende der end Ilden. Ilden klatrede hurtigere og sprang hurtigere fra Træ til Træ end de, og grusommere Undergang gaves ikke end at blive indhentet og fortæret af Ilden. Den bed smerteligere end noget andet kendt Væsen, den mindste Berøring med den efterlod uudholdelige Kvaler, med et eneste Slik tog den Haarene af over hele Kroppen, og den aad alt, Knoglerne med, og hvor Ilden havde spist blev der Ingenting tilbage, uden at Nogen dog kunde se hvor det Spiste var bleven af. For der var en usynlig Magt tilstede i Ilden, med Appetit men tilsyneladende uden Krop som andre Dyr, et usynligt Væsen hvori Gunung Api ytrede sig, en blæsende Fortærer, en Aand, Gunung Apis hede Aand.

Af mange Ting lagt sammen havde Skovfolket skaffet sig Vished for at Ildaanden havde hjemme paa Bjerget. Hver Nat lyste og truede det jo som et aabent Ildsvælg oppe i Skyerne, og det hændte at den nøgne Aand selv kom rendende ned derfra i Form af en gloende Tunge lige saa bred

som hele Dalen og Skoven, og da var det om at flygte i Tide, til andre Skove, om muligt helt ud af Landet, Dages og Nætters Rejse, hvis man var saa heldig at have et Forspring. For naar Ildtungen havde naaet Skoven og begyndte at slikke Træer i sig da var det den uden langt Varsel brød ud i Flammer, og da havde man Ildaanden susende over sig.

Men naar Ilden havde ædt sig stærk var den den største og frygteligste af alle Skabninger. Det kunde komme paa et Øjeblik, den blev til af en ganske lille Gnist til at begynde med, en ubetydelig Ildunge, som fødtes af en Gløds fra Vulkanen eller af Lynet og slikkede omkring i noget tørt Løv, til den pludselig klatrede bragende op i Træerne og blev stor. Den fortærede paa Afstand gennem Luften, selv hvor dens Arme ikke naaede hen; naar den først havde faaet fat og ophedet alt omkring sig brød Træerne i Brand i vid Omkreds af sig selv, til hele Skoven var et eneste Baal.

Og Ilden var den Lysende, den gjorde Nat til Dag, gik ikke under i Mørke som andre Skabninger, den gav selv Lys fra sig

om Natten, saa at alle Ting i dens Nærhed kunde ses. Om Natten var den blodig rød og synlig paa Miles Afstand, men om Dagen i Solskinnet havde den næsten usynlige, vilde hede Luftlemmer. Sit Ansigt lod den aldrig se. Derimod havde den Stemme, udtrykte sig forskelligt, sydede, buldrede eller gav Skrald naar den sad paa Træ og aad. I sin fulde Magt, naar den red paa Skoven og havde omspændt Alverden, og der til Ild kom Storm, vandrede den brølende fra den ene Skov over i den anden; og da var der ingen Redning, uden for den der i Tide havde lugtet hvad der vilde ske. Ildens Lugt var jo da ikke til at tage fejl af, den meldte sig før Branden var bleven altfor stærk, Røgen saa de Opmærksomme ogsaa i Tide. Meget kloge Folk kunde forudsige Aandens Komme endda længe i Forvejen. Vulkanen gav jo da Lugt fra sig, naar den belavede sig, og teede sig paa mange Maader betegnende, med Rumlen indvendig og megen Røg, de der havde Forstand skønnede naar den laa paa Rov og fjernede sig nogle Dage før, saasnart ond Lugt begyndte at ose ned fra Gunung Api.

En anden Ting var det med *Lynet,* for det kunde man ikke vare sig paa Forhaand, det kunde slaa ned naar som helst. Det var Ildaanden i en anden Skikkelse, den aabenbarede sig sammen med Tordenen, Gunung Api paa en anden Maade, den store Himmelbrøler og Lyner som nu og da spøgede groft i Himlen og gjorde Opholdet i Skoven usikkert. Han lyner meget for sin Fornøjelse deroppe, uden at gøre Skade, hver Nat føjter Ildaanderne i Skyen, røde nøgne Svende som springer i Himlene, men der kan gaa Tider saalænge mellem hver Gang Lynet virkelig slaar ned at de fleste Folk slet ikke husker det mere. Og saa pludselig en Dag sker det igen.

Det begynder med svære buldne Skyer der kommer op om Gunung Api, belejrer hele Himlen og gør Dagen syg — det første Lyn glimter i Mulmet som naar et Rovdyr med sitrende Overlæbe blotter sin Hjørnetand, og kort efter brøler han deroppe, et langt rullende og luftigt Brøl der taber sig i Himlene og giver Genlyd i fjerne Skovkløfter. Mastodonten svarer en Mil borte fra hvor han gaar i Skovtykningen,

et ynkeligt tyndt, langtrukkent Vræl gennem Næsen som et Musepib i en Tot Græs, i Forhold til ham der dundrer Verden fuld fra sin Sky. Den store Hanløve hoster sorgfuld truende, med stønnende Gentagelser, der hvor han er, med Kloen paa Raden af et Dyr, hvem forstyrrer ham i hans Madro? Næsehornet hviner, saalænge det har Vejr i sig, bryder med Rusk og Knækken af Træer gennem Krattet, fuldstændig fra Viddet som en Høne; Flodhesten stikker Hovedet op af Vandet og advarer med flere svære Grynt mod denne Rummel histoppe, idet den vifter Vandet af Ørene, den Tykke hader Støj og ved nok ikke hvem den har for sig.

Men alle mindre Dyr, der ikke har noget de skal have sagt, søger lydløst Ly. Gribbene kommer som Sten ned fra Himlen, med Vingerne lagt til Kroppen, og gør sig smaa under en Busk, Gnaverne gaar paa Hovedet i deres Huller; alt hvad der kan forsvinde forsvinder, paa et Øjeblik er Jorden som blæst for alt Levende.

Skoven staar med strakte Kviste og glaner lysegrøn, som om den faar ondt, mod

det sortblaa Mulm. Længere borte bevæger den sig vildt, med fægtende Grene, Uvejret der nærmer sig, og det pisker, tuder skummelt under Uvejret hvor det kommer.

Lyn igen, og nu følger Braget lige ovenpaa, han er vred, den Vrede, og nær — Lyn, Lyn, Alverden fuld af blaa Ild — Ild og Brag lige i Øjnene! Han har slaaet ned, et Træ segner i blændende Ild, splintres og bryder sammen med drønende Stamme, og Ilden sidder paa det, slaar med blændende Lemmer ned paa det fra Top til Rod! Skoven brænder!

Ilden springer fra Træ til Træ, blusser vildt opad Stammerne og æder Kronerne med Bulder og Blus, Røgen vælter op fra Skoven, det smælder og blusser, og nu aander det vældigt i Ilden, den Usynlige blæser med hede Orkaner, Ilden række lange klare spillende Tunger ovenud af Skoven, omspænder den, farer hen over den, mens Lynene spalter Himlen og Tordenen vælter Bjerge. Skoven skal dø, Ilden har den i Toppen, æder ind paa den, hurtig, graadig, synlig eller usynlig, men forfærdelig, forfærdelig.

Og Skoven dør. Naar Ild og Storm er faret videre, under en susende Fortærelse og med Verdener af Røg galopperende op i Himlen, staar de forbrændte Træer tilbage, nogle fortæret helt ned i Roden, andre som Ilden ikke er færdig med endnu med afsvedne ilddryppende Kroner og forkullede Stammer, saadan staar de og ulmer, til Regnen kommer og vasker Ødelæggelsen sammen til dyndede Søer under de nøgne ildgnavede Rester af Skovens Stammer, en sørgelig Ligmark for Solen at skinne paa, naar Tordenen omsider er hørt op og Regnbuen straaler paa Himlen over Bjerget. Dyrene er døde, de der ikke havde Evne eller Forstand til at redde sig, de ligger svedne, med opsvulmet Bug, i de ødelagte Skove.

MEN Skovfolket, hvordan har det klaret sig? Det er ikke gaaet alle Stammer lige godt; nogle der søgte *med* Vinden paa Flugt blev indhentet af Ilden og omkom, andre der slog ind paa den modsatte Vej holdt et Forspring for den, men ikke alle; nogle kom i den almindelige Tummel i Vejen for det fuldstændigt rasende Kvæg og

blev traadt til Ukendelighed paa Jorden. Det var et Spørgsmaal om Føreren.

Bedst klarede den Flok sig der havde *Manden* til Fører. Han var gammel og erfaren, havde oplevet sligt før og overlevet det, vidste hvad der *ikke* skulde gøres, han kendte Ilden og dens Veje, *ikke* op i Træerne og paa Flugt fra Træ til Træ, som ellers naar en Fare truede og det gjaldt om at komme af Vejen, ved Oversvømmelser, naar Ulvene flokkede sig og var madgale, nej ned fra dem og ud af Skoven, hvis det var der man var, ud paa aabent Land, i Mangel deraf en tilstrækkelig stor Lysning i Skoven, hvor i hvert Fald kun Græsset brændte og man maaske kunde slippe med svedne Øjenbryn og et Par Brandvabler paa Fodballerne — men allerhelst Vand, Floden, om den kunde naaes og man kunde lægge den mellem sig og Ilden, en Sø, om ikke andet saa en Sump, et Hul, og paa Hovedet deri, under Laag deri lige til Næseborene, til Ilden var faret forbi!

En fæl Medicin, hu, Vand er Skovfolkets Skræk, de skyer Vand, med hvert Haar paa deres Krop, med alle ti følsomme

Fingerspidser og ædle Tæer, Vand drikker man, men kun med den yderste tragtformede Spids af Læberne, hader at faa selv det mindste Stænk i Ansigtet, og at komme ned i det med hele Skroget det var en Lidelse og uværdigt for et Menneske, ikke at tale om alt det Kravl i Vandet der rørte sig og som man fik paa sig, Igler, Andemad, vaade Stængler, hu, man kunde komme til at fare sammen ved den blotte Tanke derom. Himmelhøje Skrig af Dybsens Nød tilkendegav altid naar et Menneske var falden i Vandet, og det var mere Sorgen over at blive vaad end Frygten for at drukne, saa ækelt var Vandet!

Men under Skovbrand havde man ingen bedre Ven. Vandet var alligevel den Magt der kunde stoppe Ilden! Alle andre Ting nærede den og gjorde den stærk, men Vand kunde den ligesom Mennesket ikke fordrage, det havde man Bevis for naar det regnede, saa blev Ilden syg og skrumpede ind paa sit Rov, kvalmede og stank usundt, kunde ikke folde Luen ud, og blev det ved at regne forsvarligt paa den døde den, blev simpelthen kvalt,

saa ogsaa den havde dog sin Grænse og sin Overmand. Det var saa skinbarligt at kom der Vand til Ild hvæsede den, udstødte Røg og var vred, men kom der mere veg den og lod sit sværtede Bytte i Stikken, Ild og Vand forligtes ikke med hinanden. Det gjaldt altsaa først og fremmest at plumpe ned fra Træerne, naar Lynet viste Tand i Skyen, dernæst rende, kratte afsted, dække sig, paa alle fire og paa to, hvad der fortede bedst, ud mod aabne Steder hvor der var vaadt.

Skovbranden overraskede Manden og hans Flok nede i Randen af Storskoven, langt fra Floden og uden nogen Sø i Nærheden, men den Gamle brød straks ud fra Skoven ud i det lange Græs, han ser sig rapt omkring, bagud mod den brændende Skov, fremefter og til alle Sider, vejrer op, hvor er Vinden, hvor gaar Kvæget — Vand? Han springer i Vejret — en temmelig stor Lysning og som det ser ud til med et lavt Sted i Midten, og er det ikke Rør der vajer der, Mosebund, Sump? Saa bestemmer han sig og løber ind i Græsset, dukker sig, snuser op med Hovedet, løber

og stanser og løber igen, med Staven i den ene Haand og en stor skarp Flintesten i den anden; og efter ham kommer hele Resten af Stammen i en lang Gaasegang, Mændene med uroligt flakkende Øjne og usikre paa Benene fordi de ryster, de trækker Vejret snorkende, og Vand kommer dem af Øjnene, de gør sig vaade, lader alt gaa hvad der kan gaa, er lutter Skræk og følger efter Manden ganske uden at vide hvad de gør, gør kun som han. Efter dem igen Mødrene, tavse og hurtige som Skygger, hver med en Unge i Favnen og en eller to Halvvoksne galopperende bagefter, alle Børnene i et Skrig, en øredøvende uhyre Jammer. Men Mødrene tier, Ingen ved hvor bange de er, hvad der foregaar i dem, de har vanvittige Øjne, men det har de altid, de følger Trop og tier. Halen af Optoget sluttes med alt det unge Folk i Stammen, Lømlerne og de unge smækre Tøse, *de* har Skrækkens klædelige Glorie om hele Kroppen i Form af rejste Silkebørster over det hele, i hvad der skal ske vægrer de sig ved at flygte uden Udfoldelse af Gratie, men de er smaa om Munden, stry-

ger afsted i Kølvandet og vil ikke være allersidst heller. Lømlerne fingerer ligeglade, gøer med raa Stemmer og lader som om de ikke gider skynde sig men træder dog hinanden ned naar det ikke gaar dem hurtigt nok.

Hele Flokken trækker gennem det høje Græs ud mod Midten af Lysningen, hvor der ganske rigtig som Manden har skønnet viser sig at være en Sump med aabent Vand — og paa Hovedet i Andemaden allesammen! Plump, plump, plump, Kvinderne i Sikkerhed først, som sig bør, alle Mødrene, de sitrer med Øjnene for det første vaade Stænk i Ansigtet men tager Dukkerten uden at kny, med Unger og det hele; saa de unge Piger, de græder men maa ned; en af de unge Frøkner bremser med alle fire i sidste Øjeblik paa Randen af Pølen og vil ikke ned, Uf nej, det er for uklædeligt, og da maa jo Manden gøre kort Proces, en paa Siden af Hovedet og et Knæ bagi, og ud maa Søster, ned til Aalen og Iglen! Saa alle Mændene, plump, plump, plump, endelig Lømlerne, ikke uden Glam; og til allersidst, da alle er reddet, Manden, den gamle Fører

selv! Med en sur Grimasse hopper han i, skønsom, uden at gøre Hovedet eller Hænderne vaade før det er strengt nødvendigt.

Der sidder de saa allesammen i Sumpen, paa saa tilpas lavt Vand at de kan have Hovedet ovenud men dukke under til Næseborene naar Ilden kommer. Og nu de er i forholdsvis Sikkerhed faar de Mæle igen og meddeler sig til hinanden, under mange modulerede Grynt og vise Trækninger af Pandehuden, Læbesmæk og Fimren med Næsetippen. De er smaa, Verdens Undergang er nær, men ukuelige i Munden er de til det sidste.

FRA Stedet hvor de sidder kan de se tilbage over Sletten til Skovbrynet, og rædselsfuldt er det der sker for deres Øjne. Branden udvikler sig med en forfærdende Hurtighed, sorte bovnende Skyer vælter op inde over Skoven, gror ud af sig selv og ruller mod Himlen, Gnister spruder højt op i Skyernes Rod, en umaadelig Susen, Knitren og Bragen høres, og tager til mens den høres, nærmer sig, stiger i Omfang, Luerne ses nu over Skoven, et

uhyre udstrakt luende Legeme som løber frem i Toppen af Skoven, springer op i Røgen, og bliver usynlig og slaar ned igen, røde og gule vilde Flammer sidder paa Skoven med Kroppen bugtende højt op i Luften som Slanger der baglæns slider i deres Bytte, og der høres en forfærdelig Hvislen, høje dundrende Knald, hele Skoven er nu en eneste bragende og stormende Lue, frygtelig at se, men nu har den ogsaa naaet Randen af Skoven og løber videre, æder sig med rasende Fart frem til begge Sider, uden Tvivl vil den fortsætte hele Lysningen rundt og gaa videre i Skovene paa den anden Side, de Folk i Sumpen sukker, ved de vil blive omringet, men i Virkeligheden er Faren ovre for deres Vedkommende, der er jo ingen Træer paa Sletten der kan brænde, de sidder i Midten af en Ring Ilden maa udenom, uden Hygge, det er vist, i Vand til Halsen og med Heden fra det nære uhyre Baal bidende i Ansigtshuden, hostende og halvkvalte af Røg, men dog med Livet i Behold. Dyrene, dem er det gaaet værre, saa galt som det kan gaa!

De saa dem, den vilde Jagt for Livet,

endnu er de graa og gemmer en Afspejling af Døden i Øjnene over hvad de har set. Det kom noget før Ilden naaede Skovbrynet; foran den, jaget af den, brød en mægtig Dyreflok pludselig ud af Skoven og søgte Sletten, en Tordnen af Hove, en Brølen, Vrinsken og Tuden, for der er Dyr af alle Slags i Flokken, Bøfler og Heste, Elefanter, Hjorte, Vildsvin, Bjørne, Løver, Giraffer og Næsehorn, Venner og Fjender mellem hinanden, Ingen tænker paa andet end Flugt for Livet, saa langt fra at spredes maser Flokken sig sammen, vælter fremad som en tæt bølgende Masse, hvori man hører Knogler brydes, Elefanterne rokker som i en oprørt Sø af Dyrekroppe, hyler i Vanvid med Snablen mod Himlen, de lange Girafhalse rager ovenud, søger hid og did indtil de synker, Benene under dem er brudt i Trængslen, tusind Okser maser paa i Galop fra alle Sider, vil alle ind mod Midten, begraver Hornene i hinandens Kroppe, render hinanden sammen med sænket Pande og gale Skud ud af Næseborene, alle mindre Dyr knækker sammen og trampes til Bunds i Flokken — og trods alle Hin-

dringer kommer Flokken frem, hurtig som den vilde Vind, skruende Død og Ødelæggelse i sit Indre undervejs, over en Bro af døde Kroppe som den afsætter i sin blinde Flugt, frem kommer den, er paa faa Øjeblikke tværs over Lysningen og brager med Tuden, Brølen og Skrigen og Smæld af knuste Knokler ind i Skovbrynet paa den anden Side. Der vil Ilden forfølge den og Jagten fortsættes, Forspringet er ikke stort, man kan høre paa en og samme Tid hvordan Dyreflokken tordner afsted gennem Skoven og Ilden tordner rundt om Lysningen i Hælene paa den.

Men nu faar Skovfolket andet at tænke paa, det gælder dem selv, nu skal de prøves — Græsset brænder, Ilden har forplantet sig fra Skoven ud paa Sletten. De dukker sig saa langt ned i Vandet de kan komme, den Overgang maa tages ogsaa. Og den er kun kort, Ilden farer over Sletten paa et Øjeblik men gaar jo udenom Vandet. Det viser sig nu at Græsset gemmer adskillige Dyr som har søgt Tilflugt der, en Vrimmel af Slanger, som Ilden svirper til Døde, godt gør den ogsaa paa

sin Vej, et Hulepindsvin, der skyder Ryg og rejser sine Pigge mod Ilden da det ikke kan dække sig længere, men de viser sig meget brændbare, og stegt bliver den arme Gnaver; det sker lige i Nærheden af Sumpen, og Skovfolket rækker Hals, kan ikke undgaa at lugte det, en sød, meget sød Em udgaar fra Gnaveren efter at Ilden har haft fat paa den, selv de døde Slanger i Nærheden, der ligger med revnet Bug og Edder traadt ud af Indvoldene, lugter særdeles branket og godt; og skønt Skovfolket selv sidder saa at sige i Dødens Mund taler Nuet til Indbildningskraften, man er kun et Menneske, har været uden Spise nogen Tid; man er tankefuld, mimrer med Munden ...

Dog endnu er Prøvelserne ikke forbi, en ny Ophidselse af en anden Art griber dem, med Vold, der opstaar ligefrem Skvulp i Vandet, saadan farer de sammen, Ungerne skrikker himmelhøjt, og selv fra Manden kommer der et Udbrud af Overraskelse og Alarm — for som ved Trylleri hopper en vældig stribet Tiger ud af Græsset lige foran Sumpen!

Paa Tigervis har den holdt sig skjult i Græsset indtil det sidste Øjeblik, skønt kun faa Fod borte, men nu maa den frem, Ilden er paa Haserne af den — og der staar den saa foran Vandet, ser langt, over mod den modsatte Bred, gør sig krum til et Spring med alle fire Fødder samlede under sig men springer ikke, den kan jo ikke komme over. Saa letter den Poten en Gang, to Gange, som for at gaa ned i det Vaade, men ryster Poten kuldskært i Luften hver Gang, føler det som om den allerede har faaet Draaber paa den, den *kan* ikke. Og da den nu ser sig fanget glipper den forgræmmet, ensom, med de store gule Øjne, aabner Munden som til et Mjav, men der kommer ingen Lyd, det store gule Blik falder paa Menneskene i Sumpen, men den ser dem ikke, er for ked af det til at se noget.

Ja der staar hun, klemt inde mellem Ild og Vand, skal ikke mere inden Solen gaar ned ride paa Drøvtyggerryg med Kløerne dybt i det sitrende Kød og Munden paa Pulsaaren, diende af Livskilden, tørstig før og tørstig efter den salte Drik, ikke skal

hun snige sig gennem Urskovens rædselsfulde Bundmørke mere, frygtløs i Mørke, som Mørket og Rædslen selv, skal ikke strække sig i Middagssolen og bage de flammede Sider, til Livsgnister og Kild knitrer hende ud af Haarene og hun snurrer som Vellystens Rok, ikke lege med sin levende Mad mere, den uhyggelige Leg der ender med at den ene Legekammerat bliver borte og den anden søvnig, ikke synge med i afskyelige Elskovsduetter i Maaneskin mere, ikke vaske sig med Poten mere og renfærdigt fjerne selv det mindste Spor af Hjorteblod fra Knurhaarene efter Mord — hun skal vaskes nu for sine Synder, i et hedt Element, Ilden er over hende, en Lue har hende allerede i Halen.

Men da vender hun sig i et Spring og gør Front mod Ilden, som knitrer ud af det høje tørre Græs, hun brøler til Undergang, vil slaas med den Hede, hun springer lige op i Luften foran Ilden, fægter med alle Kløerne ude, slaar efter Flammerne og faar Poterne svedet, faar Mundskægget svedet, puster til Ilden ved at slaa i den, Gnister og brændende Græs lukker sig over hendes

Hoved, og under øresønderrivende Hvæsen og Sprutten ruller hun sig i Ilden, bider sig hvor Ilden bider, river sig lange Flænger i Ansigtet i en Sky af Gnister, til Græsset under hende er brændt. Vanvittigt nysende og snorkende, uden et Haar paa Kroppen, uden Øren, blindet og nøgen som et flaaet Skabilken, med de bare Halehvirvler og udsvedende Blod, galopperer hun derpaa skævt henover Lysningen, lige ind i Skoven mellem de brændende hvidglødende Træer!

Skovfolket i Sumpen sidder med udvidede Øjne, føler de ved ikke hvad og grynter sagte. Har de ikke set Døden dø? Grummere end selve Tigren er Ilden!

Skoven brænder ud. Men det bliver Aften og Nat før Verden er saa afkølet at Skovfolket tør stige op fra deres Tilflugtssted. Og først Dagen efter kan de tænke paa at gaa. Tilværelsen begynder for dem igen forfra, milevidt er Skoven brændt, en ny Skov maa søges, de maa vandre, ud paa det Uvisse; og saa knytter Manden Flintestenen i Kejten og bryder op, talende med sig selv og meget vidende mens han gaar

i Forvejen; Mændene efter ham i hans Hæle, efter dem Mødrene og tilsidst Ungdommen, ganske i samme Orden som de kom.

MEN En mere er de bleven imidlertid, for en af Kvinderne har bekommet en Unge, af Skræk og i Utide, mens de sad ude i Sumpen og var dødsens, ikke nogen bekvem Fødsel. Midt i den dundrende Støj af Branden og de dødsdømte Dyr hævede sig en uhyggelig Tone, Kvindens Tuden i Barselnød, og snart efter det spæde Klynk af en Nyfødt som hilsede sin Indtræden i Verden med Klage.

Den Lille kom halvdruknet til Verden, Røg fra en Ødelæggelse var hans første Aandedræt, Hyl og Hede det første han sansede. Men knap fuldbaaren har det lille rynkede Utyske straks Kræfter til graadig skønt blind at lede sig frem med Munden paa Moderens Bryst efter Næring; den ene Skabning suger nu en Gang Liv af den anden. Lykkelig er Moderen over at have faaet dette Kræ paa sig, der er styggere end

Døden, tandløst som en ældgammel Ting men hungrigt som en Igle, hun gør en Rede for den af sine Arme og sit Bryst, skjuler den for Manden og tysser paa den med Munden mod dens Mund, for at han ikke skal hade den og fare i Raserianfald over det nye Klynk i hans Nærhed. Afkræftet og hengiven vakler hun med da de maa gaa, som den sidste i Flokken, med et Blodspor efter sig.

Og saadan gaar Optoget paa Vandring, Manden i Forvejen med Spær og Sten, parat til at stikke og slaa, Kvinden bagefter med sin Livsfrugt og sit Køn, en aldrig helet Vunde, som Manden holder aaben.

Men alt i alt kunde den skrækkelige Dag vel nok gøres op til Menneskets Fordel, efter Branden gik de ind til en Række Fester og Højtider, Jorden laa milevidt dækket op med Kødmad, lige fra stegte Duer falden ned fra Himlen til Elefanter brunet hele og med Grøntsager i Munden. Dyrenes Død var ikke Mennesket til Skade; selv havde de jo ikke lidt mere end at de var bleven flere.

Flere blev man i gode Dage, og ogsaa

Ulykker bragte Kvinderne til at føde, flere blev man. Manden taaler det, skønt han i Grunden hader at andre end han selv spiser og mætter sig, selv hans egne; dog det har sin Betydning at være mange, særlig om Nætterne, og af andre Grunde. Det er vist, flere hujer mere end een, jo større Kor des mere Ret, derfor finder man sig i Følgeskab.

Den Nyfødte bliver taalt, det er en Dreng, Manden kniber ham til han græder og slaar ham til han tier, Faderindvielsen, siden skænker han ham sjælden Opmærksomhed. Han er i Moderens Vold, og hun dægger et Menneske op af ham; rund og strunk var hun paa Kroppen da hun fik ham, sin Førstefødte, og hun hænger med tomme Poser naar han er ammet færdig, men saa er han ogsaa blomstrende at se til, en Vidunderdreng, med sin Moders Frodighed og noget af Faderens Stemmemidler; han gjorde sig tidlig bemærket i Stammen.

Naturen havde set til ham i Naade. Ved sin Fødsel blev han dyppet og smagte Druknedøden, men Vandet undte ham at

leve, sit første Vejr trak han med Hoste uden at Røgen dog kvalte ham, Hærskarer af gale Kreaturer rystede Jorden i hans umiddelbare Nærhed, Stank af brændt Horn, Blod og Sved var det første han lugtede, og Skrækken lagde en Grund i hans Instinkter, men selv den vanvittige Dyreflok lod ham leve, trampede udenom hvor han var, til begge Sider for Sumpen, uagtet mange blev trængt ud i Udføret og omkom der, men hvor Skovfolket sad kom ingen; Tigren var ham nærmere end sin egen Længde men lod ham urørt; hele Tilværelsen havde taget anderledes mod ham end andre, alle Ødelæggelsens Magter havde vist sig i deres Forfærdelighed, Liv var bleven spildt som om hele Verden skulde udryddes, og just i den Stund var Liv bleven givet til ham.

Kunde det næsten forklares paa anden Maade end fordi den almægtige, den aloveraægtige Ild havde lyst over hans Fødsel og holdt alle andre Magter i Ave? Hans Liv lod til at være helligt fra første Begyndelse.

Til Minde om den store Skovbrand og til

Velbehagelighed for ham i Himlen, der havde tordnet og strøet Ild over Verden men sparet Menneskene, kaldte man derfor Gunung Api til Fadder, viede Drengen til ham og gav ham Navnet Fyr.

Han blev en stor Ildmand og Stamfader til rige Slægter.

FYRS BARNDOM

SIN første Gang ud i Verden gør Fyr paa alle fire, møjsommeligt krybende til at begynde med, siden i temmelig rask Løb paa Hænder og Fødder med Enden i Vejret, og hans Moder faar mangen en Skræk over hvor ubegribelig hurtigt Drengen bliver borte bare mens hun vender sig om.

Fyr stiler mod Opdagelser i Græsset og møder andre Firføddede der som gerne optager ham i deres Legevenskab, et Kuld Sjakalhvalpe der er strejfet fra deres Rede i Nærheden og som modtager ham med glade Bjæf. Det bliver til en Brydekamp hvor Hvalpe og Menneskebarn ruller i en lodden Klump paa Jorden, snart Hvalpene oven paa med Forbenene sejrrig paa den Slagne, snart Fyr øverst med saa mange Hvalpe under sig han kan spænde over.

Snuden og Øjnene af en ældre alvorlig Sjakalmoder lurer et Stykke borte i det høje Græs, og til en anden Side staar Fyrs Moder og passer paa, lige saa rørt og optaget af sin Unge. Saadan mødes man i Midten og gør Bekendtskaber.

Agerhøns larmer i Vejret naar Fyr spaserer ind i Græsset, der er saa højt at han ikke kan se ovenud, det giver ham en Forskrækkelse, han forfølger Kyllingerne som ikke kan flyve og løber pibende mellem Straaene, men de vil ikke lege med ham, og dog vilde han saa gerne. Heller ikke Hjortekiddene og de smaa Føl, som man kan have Held til at se, vil blive staaende naar man nærmer sig, Fyr strækker Hænderne ud efter dem, og de nikker, vider Næseborene ud, er ikke utilbøjelige men sukker dog og traver deres Vej naar Fyr kommer for nær. Andre store og hornede Skabninger, som man paa sin Side trækker sig tilbage for, kommer og gaar i Græsset, det er en vidtløftig Verden, hvad møder man ikke der! En lang graa Form gør sig lav i det høje Græs, noget med et tilsløret skiftende Lys i Øjnene og en lang sulten

Kæft, men man har næppe set den før en fæl Skrigen lyder bagved En og Ens halte Moder kommer frem foran En i Græsset med vilde Fagter og det ene ru Brøl ud af Struben efter det andet, til den graa Fremmede er lusket af, bagefter bliver man rusket i Armen og halet hjem, faar Smæk og bliver vædet med brændende Taarer, det ved man saa for en anden Gang at med dette nye Bekendtskab maa man ikke gaa videre. Der er ikke faa Ting at lære inden man kender alt hvad der kan ske i Græssets Verden; Fyr faar Hænderne fra Jorden og bliver flink til at gaa paa to imidlertid.

Den Tid kommer da det er haabløst for Moderen at følge ham, hun ser hans raske Hoved svæve op og ned over Græsset idet han som et Raadyr bevæger sig frem i en høj luftig Galop, som Vinden der løber hen over Græsset, som den vilde Vind galopperer han, til han er af Syne i det Fjerne.

Fyr forsvinder fra Stammen tillige med en Skare jævnstore Kamerater der ogsaa er kommen saa vidt at de kan klare sig paa egen Haand; de savner ikke at trække om-

kring og høre paa de Voksnes endeløse Udgydelser i Anledning af Ting der ikke eksisterer for dem endnu, Stammekævl, Kvinders Tugt og saa fremdeles, Ting hvoraf Resultatet for deres Vedkommende aldrig er andet end Hug.

Stammens Tempo er dem for langsomt, den bevæger sig aldrig hurtigere paa Dagens Vandring end at Mændene jo giver sig Tid til at skændes af fuld Hals undervejs, de staar stille opad hinanden med knyttede Hænder og gør sig lange i Halsen, gaar haanleende fra hinanden og kommer tilbage igen og bruger Mund, tager Stene op og staar med i Hænderne, Manden kommer til og raaber højere end de uenige Parter, man bliver staaende og mundhugges, alle Mændene paa Taa op ad hinanden, klamrende i Munden paa hinanden, Toget gaar istaa, Kvinderne sætter sig ned og bøjer Hovedet, belavet paa at vente, til Manden engang faar hele Flokken buldret ned. Det er en sen Vandring naar man skal blive enige undervejs. Hvorfor man bliver sammen naar man er furet og udslidt af hinanden og hele Verden iøvrigt ligger Enhver aaben?

Ja det er det de mellemstore Børn endnu ikke forstaar, de stryger i Forvejen, holder mere og mere Forspringet, indtil de er forsvundet fra Stammen og begynder at bryde sig en Bane selv.

Men ogsaa de bliver i Flok, med En i Spidsen, det kan ikke være anderledes, selv om det endnu ikke er Lidenskab, bitter Tvang der holder den unge Flok sammen, Magtmisbrug fra Toppen og Afhængighed som Livsfornødenhed franeden; det kommer af sig selv ved at En naturnødvendigt er den raskeste, han er i Spidsen, og Resten render ham i Hælene.

FORREST var naturligvis Fyr, han traadte paa Luft, det var Vinden der besjælede ham i hans kostelige Barndom, hans Mund stod aaben, han havde altid vide Øjne, udspilede af at se og fare, Haaret strøg ham bagud, han var smækker, forløben, med sorgfri Sang paa Læben, kær i Fugle, en Blomsterven, Elsker af de allermindste smaa Ting, et Dun paa Vinden, en Fjer, en lille Kogle, selv om den ikke var spiselig, men

det var hans Ven, det var en værdifuld lille Kogle, og han foræ rer den bort, saa stort bliver hans Hjerte at han maa af med sin Skat til andre. Saa sjælerig er Fyr.

I Spidsen for en Flok som dyrkede ham ransagede Fyr først det aabne Land, Græsgange, Krat og Klipper og alt hvad der var at se og finde der, saa vovede de sig ind i Storskoven, og der blev de længe borte, fik Smag for at leve i Træerne, forlod for lang Tid den faste Jord og vendte ikke tilbage til den før de var rige paa mange Erfaringer.

Der er et Land mellem Himmel og Jord, en ganske egen Verden, oppe i Træerne, den luftige Bro af Slyngplanter og sammenvævede Trækroner der strækker sig milevidt som en sammenhængende Maatte gennem Skoven. Saa tæt er Væksten at der staar som et grønt Gulv oppe under Kronerne, en Skov i Skoven, spændt ud og baaret af Træernes høje Stammer og med et svævende Tag af Løv ovenover. Hele Muldlag danner sig heroppe, ved Forfald af gammelt Løv, Støv som blæser herop, Mos og Trøske, arbejdet sammen af Orme

og Myrer, et Grønsvær i Luften som Tordenregnen væder, og hvor Fuglene gøder og efterlader Frø, her gror Græs, høje Marker af Ukrudt, vidtløftige hængende Haver, omsummet af Bier og med tusind Fuglereder, skygget over af grønne Solskærme, fuldt af Blomsterduft og i en Em af Rugevarme.

Heroppe svæver Fyr og holder sig lystig sammen med sine Følgesvende, paa denne farlige Gunge galopperer de omkring, stikker Benene igennem og bjerger sig op igen efter at have dyppet Fødderne lifligt i Undergang, her gynger de paa Lianbro over en Afgrund og spiser Frugter, som de giver hinanden Skallerne af i Hovedet, altid paa Farten, altid snusende efter Lejlighed til et eller andet opsigtsvækkende Vovestykke. Fyr arbejder sig allerøverst op i et højt Træs øverste Kviste, støder Hovedet ovenud af Løvet og lader sig se, vender sig forvoven rundt til alle Sider, *han* ryster hverken for Hav eller Himmel! Ingen tør følge ham paa saa udfordrende en Færd. For Resten er der dejligt deroppe ovenover alle Trækronerne, det ser ud som om man

kunde spasere hen over hele Skoven. Her er fuldt af Svaler som væver ud og ind ovenover Skoven, Storke og Ørne skruer sig om hinanden i store svimle Kredse allerøverst oppe imod Skyerne og det himmelblaa Rum hvor Solen bor. I et Nu og for altid begraver Himlens Pragt og Svalernes Luftighed, de store Fugles Almagt, Skyernes Højhed og Solens Under sig i Fyrs Hjerte, han har fløjet, været let med Luften.

Fra Skovens Tinder begiver Fyr sig ned i Underverdenen, entrer med Dødsforagt ned ad de smækre Lianer og taber sig nede i Skovens Bundmørke, til Kameraterne begynder at blive ængstelige for ham; noget efter galopperer han tilvejrs i et andet Træ, højt hvinende og med Haarene rejst paa hele Kroppen, i Hælene paa ham galopperer en Slange, og hele Flokken hviner, staar stiv af Rædsel, indtil det viser sig at det er en Stump udgaaet Gren Fyr haler bagefter sig op i Træet, havde man nu kendt hans Lige!

Koldblodig fører Fyr bagefter hele Flokken ned paa Bunden som ingen Hemmeligheder har mere for ham. Under den groende gyngende Teltverden oppe i Træerne

og set derfra taber Stammerne sig i Underskovens Mørke, en evig Dunkelhed Dag og Nat hvori det rører sig lydløst af Flagermus og store træge Møl, fjerne langsomme Genlyde kommer op derfra, Dryp af Fugtighed i Skovens Dybder, og det ryger klæbrigt dernede fra, en tung Os som er svanger med dødt Træ og harpiksfyldt Sødme af nye Skud.

Men nede paa Bunden under Røgen brygger det i stillestaaende Vandspejl, Sumpens lunkne Vædsker, Fugt driver ned af Træstammerne, og mellem deres Rødder staar sorte Pøle som bobler tyktflydende af Gæring og hvori opdunsede Tudser varmer Ryggen, i et Dyndhul lever det, Landkrabben som fimrer med Munddelene, fede Snegle kryber i Bregnekrattet og faar det blege Løv til at nikke og vende en spraglet Underside ud idet de klæber af det ene Blad over paa et andet, Tusindben ringler sig om hvidfødte Plantestængler som aldrig har set Lys.

Her er stille, en tyk skummel Ro, hvori det høres naar Bobler brister og Sneglen med et ringe Smæk aabner for Aandehul-

let, en Flue surrer og staar stille et Sted i Skovmørket hvor den opfanger en spindelsvævsfin Lysdraabe, og paa en Mospude, hvor et aandeagtigt svagt Lysskimmer naar ned, ligger en grøn Øgle oprullet i Stivsøvn med aabne ligesom haardbrændte Øjne.

Fyr og hans Venner gaar lidt omkring hernede, smager paa Sneglene, brækker Svampe over, ikke meget talende, for Genlyd svarer ilde igen hernede i Mørket, de drikker af de ferske Sumpe og faar Haletudser i Mundvigene, gyser og ser til Vejrs, længselsfulde efter Dagen.

Ja, og der er den, højt, højt oppe! Halvvejs oppe i det luftige Rum mellem Stammerne skeler det af enkelte skraa Lysstraaler som trænger ned fra Dagen ovenfor og skriver Øjne paa Barken af et Træ, et rundt Frasagn om Solen. Og til Vejrs øverst oppe taber de ranke Stammer sig i en luftig Forgrening og gaar over i det tætte lukkede Løvtag svimlende højt oppe som er gennemlyst af grøn Dagning og med blaa Funker imellem, Himlen og det sitrende Løv der blander sig i et Hav af Lys og Farve med hinanden. Et Sted blænder Taget saa man

næppe taaler at se derop, Løv og Himmel smelter sammen i en Ring af mangefarvet Ild, her bagved gaar Solen! Fjernt svulmer Fuglesang oppe i de grønne Boliger, Skoven selv taler deroppe, bruser, bruser, et ensomt mægtigt Aandepust der er bleven til Tone.

Længe nok har man været i Underverdenen, og man entrer op i de hængende Haver igen, boltrer sig henrykt i solede frydefulde Telte, i Selskab med Fuglene, med Blomster og Bier, Honningduft, Solstøv fra Huller i Løvet, Cikadesang, Papegøjevræl og Papegøjefarver, Duekurren, ja Duernes overvættes Lykke som gør dem tykke i Mælet der hvor de er i deres skjulte Reder, Skadernes Skvadren fra Træ til Træ, Gøgen, den hemmelighedsfulde Legen Skjul i Skoven af et fjedret Væsen der kalder og fritter, hvor er jeg, ler og kalder igen og svarer sig selv fra en anden Ende af Skoven. Det kogler i Skoven, og Skoven lytter, klangfuld, er stille, milevidt ligger Skoven med Middagen, det blundende Nu i sin Favn.

Fjernt fra Gunung Api tordner det, en

Murren der udvider Verden og løber med skummel Genlyd gennem Dalene, fra den ene kuplede Skovmur til den anden, og dybt i Tykningen opstaar et Dunder af Elefanten, som render et Træ ned med Skuldren for at komme til Løvet.

I de dybe rungende Hulrum mellem Skovens Stammer hakker Spætten paa en udgaaet Gren, slaar Tid med Næbbet, hurtigere end man kan følge Lyden, for hvert Slag et Nu der er gaaet; og dog saalænge Spætten maner om Forgængeligheden saalænge skal Træerne og de fjedrede Væsner deri og Dyrene og det undrende Menneske leve!

SIN Barndom levede Fyr i Skoven og fik et Under i Sjælen, højt og dybt, som bevarede sig i hans Blod og skulde blive et Under i Sjælen til sene Slægter naar Skoven ikke var mere.

Han kom ned af Træerne paa samme Maade som hans Urfædre var kommen ned af dem, han blev for stor til at de kunde bære ham. Først var han ikke tungere end

at han kunde bestige de tyndeste Kviste allerøverst i Trætoppene, siden maatte han blive paa de sværere Grene længere nede, og tilsidst kunde han ikke mere komme fra det ene Træ over i det andet men maatte ned paa Jorden naar han vilde fra Sted til Sted i Skoven. Som smaa egernlette insektædende Væsner var hans Slægt gaaet i Træerne, og her havde de haft det saa godt at de var taget til og bleven store tunge Skovmænd; et langsomt Fald, gennem Slægter og Slægter, bragte dem tilbage til Jorden.

Men ikke alle var gaaet Menneskets Vej, en Rest af Oprindelsen, Side om Side med hvad der er kommen deraf, tilbageholdes i Forvandlingens Skov. Endnu huschede de smaa firhændede Væsner over Trætoppene som havde delt Hjem med Mennesket da Skoven var ung, et sælsomt vindigt Folk med hvileløse Øjne, uden Pavser, uden Hukommelse, altid jagende som om de var kommen bagefter og stundesløst søgte at indhente en eller anden Skæbne; Fyr strakte Hænderne ud imod dem, vilde tale med dem, han gjorde deres Grimasser efter og lo i Tilgift, spidsede Mund efter dem, men

de forstod ham ikke, tog Flugten som en Hvirvelvind og skar fjendtlig Ansigt bagud under Flugten, som en Flok opskræmte Aander saa han dem forsvinde og hørte dem give Ondt af sig længe efter; deres Venskab kunde Fyr ikke vinde, og han havde dog en Plads i sit Hjerte for ethvert Kræ i Skoven.

Heller ikke de store farlige Hundemennesker der levede udenfor Skoven i det aabne Klippeland opad Bjerget vilde tage imod Tilnærmelser eller lade sig forsone, hvormeget man saa gjorde Kunster for dem, gik paa fire som de, slog i Jorden med den flade Haand som de, dukkede sig eller gjorde sig stor som de, med allehaande talende Bevægelser af Pandehuden, de vendte det stribede Ansigt, hvori et Grin var bleven til Maske, til Siden, virrede med Kæften og viste Tand, ude af Stand til at holde et Menneskes Blik ud men parat til Voldsomheder om man kom nærmere, de var grimme og sig selv nok, man kunde ikke komme paa Smil med dem. Og saa maatte man lade dem gaa; de gik Dagen lang omkring paa Bjergsiden og vendte Sten, puttede alt hvad

de fandt under dem i Munden, Orme, Snegle og Myrer, det var som om de ventede at finde noget særligt under hver Sten de lukkede op, et glemt Spor, en gammel tabt Skæbne, og i Stedet kun fandt Utøj, Mad nok til Øjeblikket men ingen Næring for Sjælen, de var paa en Tilbagevej og kendte ikke Glæde.

Dybt i Storskoven, paa de ensomste og utilgængeligste Steder, kunde Fyr og hans Kamerater støde paa gamle sære Skovmænd som levede nede paa Jorden, tilbagetrukne og tavse, ikke meget forskellige fra Mennesker og dog ikke Mennesker, mærkeligt furede som af høj Ælde og forgræmmede, de værgede sig med stumme Udtryk for Gru, der fik Rædsel til at gro paa Ryggen af den der nærmede sig dem, der var altid mørkt hvor de var, i en sammensunken Stilling ved Roden af et Træ, med Ryggen derimod, og kom man igen var de der ikke mere, de vilde være ene og søgte dybere og dybere ind gennem Skovene for at faa Ro. Forvandling huede ikke dem mere, naar det forvandlede sig i Skoven brød de op og drog hen hvor den blev ved at være

den samme. De var født gamle, og som de var maatte man lade dem alene. Ogsaa de var kommen ned fra Træerne fordi de blev for store til at leve i dem, men de var bleven i Skoven og Skyggen.

Fyr søgte sin Stamme igen da han var bleven voksen og fandt den paa det aabne Land opad Skraaningerne til Gunung Api, trækkende om med Manden i Midten som sædvanlig. Gensynet var uden synderlig Hjertelighed, man saa op og bemærkede ham med samt den Skare ungt Mandskab der fulgte ham som om de slet ikke havde været borte. En Tilvækst til Lømlerne i Stammen var hverken kærkommen eller uønskværdig. De kendte vel deres Plads, yderst i Karréen om Natten?

En ikke ringe Bevægelse gjorde sig gældende mellem Kvinderne, da Fyr blev set igen i Flokken, af den smækre Pilt var der bleven en lystig underskøn Yngling, høj og lydefri som et ungt Træ, med Øjne som Stjerner og en stor lykkelig Mund; fra Skovene medbragte han en Papegøje som var

hans Ven og sad paa hans Haand, den kunde tale som et Menneske. Det fremgik af mange Ting at Fyr havde erhvervet sig en hemmelighedsfuld Forstaaelse med Dyrene mens han havde været borte, han blev set i Selskab med vilde bissende Heste ude paa Sletterne og havde altid en Unge af et eller andet Dyr han havde samlet op og som han førte omkring med sig og fornøjede sig sammen med.

Fyr blev dog ikke lang Tid ad Gangen ved Stammen, han var som oftest forsvundet paa større Udflugter, søgte længere og længere bort i Skoven og op langs Floden, ad Gunung Api til, ja det forlød at han strejfede helt ud til Havet, som man nok vidste noget om men hvor man ikke havde noget at gøre. Det gik i Perioder, somme Tider var han borte og kom til andre Tider igen, eftersom Vejret stod, og det havde egne Vaner, temmelig regelmæssige hvis man huskede saa langt at man mærkede sig dem.

Livet i Stammen havde ikke mange Tillokkelser for Fyr, det var ensformigt. Manden var ensformig, og det maatte man sige

at i den senere Tid begyndte han at blive paafaldende doven. Den Gamle yndede mest at sidde ned, sad i Dagevis paa Jorden, paa en eller anden Knold, lidt ophøjet over Resten af Stammen der sluttede sig om ham i en Ring; her sad han i overmenneskelig Tavshed, lod kun Øjnene gaa, fra den ene til den anden, eller tabte sig i en lang uudgrundelig Stirren mod Himlen. Tænderne skurede sammen i den lukkede Mund, han bevægede umærkelig Læberne, smagte stum paa egen Magtfuldkommenhed og Visdom, krusede Næsetippen, kolde indre Betragtninger som kom og gik. Man bragte ham Mad, og han spiste uden at tilsidesætte sin Værdighed; han vinkede ganske lidt bagover med Hovedet naar Nogen skulde komme, en eller anden Synder, og brugte Staven endnu ganske kraftig, uden dog at slaa, det var en Omvej i Luften, lige paa, han stak, dybe blødende Huller med den spidse Ende af Stokken. Børn der græd maatte bringes til ham for at han kunde knibe dem, Mødrene skød et Lem af deres egne imellem, han saa ikke saa godt mere, og var lyk-

kelige over Knusninger i Kødet, naar de kunde redde deres Smaa.

Over Kvinderne herskede den Gamle mere og mere uden Anvendelse af Ord, ved Minespil alene, det svagest mulige, de mjavede i Støvet blot han rørte et Haar. Om det var fordi det var hinsides hans Værdighed eller han var magelig bleven, han hjemsøgte ikke mere sine Koner med den hellige ham forbeholdte Voldshandling, men han holdt dem i sin Ejendomsrets Nedværdigelse fremdeles, omfattede dem paa Afstand endnu med en raa Lysen i Blikket og markerede Afbenyttelsen ved en Gebærde, de laa flade derfor som Høns der trykker sig for Høgen. Overfaldet der var begyndt i Aanden hos den Gamle blev som oftest fuldbragt bag hans Ryg af de yngre Mænd nu; endelig var deres Tid kommen.

Tilsidst laa Manden ned altid og lod Folk komme til sig, følte sig frem paa dem med lukkede Øjne til han fandt et kødfuldt Sted og gravede Fingerspidserne i der. Ak, i fremfaren Tid var han saa stærk i Tommelen at han kunde vride et Stykke Kød

ud af Kroppen paa et Menneske, nu blev der næppe et blaat Sted efter hans Klo.

Og saadan laa han en Morgen, saa temmelig uforandret men uden at røre sig og uden Aande, hvid i Haarene, lang og mager, med aabne dumme Øjne op mod Himlen. Han var kold; man førte et Barn til hans Haand, men han kneb ikke mere. Det var ham og dog ikke ham — stille forundret og bange stod hele Stammen rundt om ham, og for første Gang gik det op for mange at den frygtede Fører som havde raget op i Himlen for dem og været af overnaturlig Størrelse, almægtig, utilnærmelig, at han i Virkeligheden var en gammel fattig vissen Rallike og længe havde været det, det var Frygten de havde frygtet, ikke ham.

Da de forstod at han ikke rørte sig mere var der en af Mændene der rakte Haanden ud og tog Staven, svang den brølende over sit Hoved, og uvilkaarligt gik hele Resten i Knæ — nu var *han* Manden.

I Aaringer efter naar Stammen passerede Stedet hvor den Gamle havde lagt sig var han der endnu, man gik ærefrygtsfuld i en

Bue udenom men skævede dog hen og saa ham da ligge i samme Stilling, en lang hvidnet Benrad i Græsset og det frygtede Hoved vendt mod Himlen med gabende Tænder og store tomme Øjenhuler.

PAAA BJERGET

Da Fyr var bleven voksen og havde faaet Skæg forlod han sin Stamme og tog Ophold alene oppe paa Bjerget. Her gennemgik han en Lære og tilegnede sig Kunster af saa stor Rækkevidde at det blev Anledning til at Skovfolkets Skæbne delte sig; de der fulgte Naturen blev ved at være afhængig af den og maatte flytte for at blive i de Kaar de behøvede, de der fulgte ham hævede sig med ham over Tilværelsens Tvang og blev andre Mennesker. De Gamle gik efter Varmen, men han førte sine Følgere mod Ilden.

Nede i Dalene var det endnu stadig den evige Sommer, men det faldt i Fyrs Lod at skaffe sig Forspring for hvad der senere vilde komme ved at søge tilvejrs op paa Bjerget, her gjorde han i en tyndere

Luft Bekendskab med kolde Nætter men lærte samtidig at holde dem ud i Naboskab med Ilden. Han blev meget ildkyndig og lagde en Magt i sine Efterfølgeres Haand der skulde føre dem ud af Naturtilstanden og ind paa Menneskets Vej.

Tidligt følte Fyr sig draget mod Gunung Api, han var jo givet til Ilden som Barn og havde faaet dens Navn, den var hans Frænde, og da han syntes han var egnet nok til det begav han sig paa Vej for at fremstille sig for den.

Ingen havde nogensinde været oppe paa Gunung Api, en ufornuftig, en usømmelig Tanke; den Side af Bjerget der vendte bort fra Dalene hvor Skovfolket færdedes var der Ingen der havde set, heller ikke Landet bagved som Vulkanen skjulte, om der *var* Land eller kun svære Ildafgrunde, hvad der laa bagved Gunung Api anede Ingen. Saa meget vidste man kun at den Vej fra kom Solen, den gik op hver Dag bag Gunung Apis Fod, ligesom Maanen kom fra den Kant, rimeligt at tro at der laa store Ildkilder der omme bagved. Fyr følte sig jo draget mod Himmellegemerne, han

maatte staa i Frændskab til dem ogsaa naar de kom fra Gunung Api. Lysten til at komme dem paa nærmere Hold og udforske deres Veje var en Grund mere til at Fyr søgte i Højden.

Paa sin Vej op ad Bjerget, hvilken Fyr ikke tilbagelagde paa en Gang men i mange Gange, Dag efter Dag, idet han nøje undersøgte hvert Stykke han gik frem og hele Tiden holdt sig fattet paa Tilbagetog, om Bjerget skulde lægge Uvilje for Dagen, kom Fyr først ovenud af Skoven; Palmerne og de hede Vækster han var vant til fra Dalene forsvandt og gav Plads for en anden svalere Vegetation. Fra Højden af Gunung Apis første Udløbere kunde han se ned i Dalene, der laa rygende fulde af Varmedis og Grøde, en tung overmættet Dunst kom dernede fra, under denne Dyne af Frodighed gik nu Skovfolket; men ovenover Fyr var Luften klar, en kølig Aande kom ned imod ham; alt hvad der nu mødte ham paa hans Vej opad var nye Verdener for ham.

Uventede Opdagelser gjorde han med Hensyn til Bjergets uhyre Størrelse, paa Afstand saa det ud som en Top man bare

behøvede at gaa op paa, den ragede op som det lod lige i Nærheden, men det var mange Dages Gang blot at naa Bjergets Fod, og store vidtløftige Landskaber bredte sig opad de første Skraaninger; tilsyneladende Ridser oppe paa Bjergsiden man havde mærket sig nedefra viste sig at være vældige Kløfter med en svimmel Hældning der tabte sig i en Afgrund forneden og gabede op i den blaa Luft mod Bjergets Top, med en rivende Strøm paa Bunden og fyldt med Lavablokke og Krat. Endnu højere oppe kom man ind paa bratte Askemarker hvis Afslutning stejlt oppe man slet ikke kunde se; men allerede her mærkede man saa megen Uro under sig i Bjerget og fornam saa ildevarslende Lugte at Fyr ikke kunde beslutte sig til at gaa videre mod Toppen. I en Højde nedenfor hvor der endnu groede Planter, sælsomme tørre Buske og Dværgtræer, arbejdede Fyr sig rundt om Bjerget og skaffede sig til at begynde med Udsigt til den anden Side.

Her ventede der ham en Skuffelse. Det viste sig at Bjerget var nogenlunde af den samme Beskaffenhed paa Bagsiden som

den Side man kendte, det tabte sig ogsaa her gennem forskellige Vegetationsbælter og i Bølger af store brudte Landskaber ned imod et vældigt Lavland opfyldt af Dis over uendelige Sumpskove, et Land saa vidt Øjet rakte ligesom det Fyr var kommen fra. Til den ene Side endte Landet i en krum Bugt med en uendelig Kimming af Vand ud i det yderste Fjerne, det var Havet. Og her, fra Verdens Ende viste det sig at Solen kom, herfra hævede den sig rød og funklende hver Morgen. Det var altsaa dog ikke Gunung Api der fødte Solen. Fyr forstod at der kun var ringe Haab nu om at naa frem til hvor den kom fra. En af hans Opgaver forskød sig i det Uvisse. Men i den følgende Tid mens han blev paa Bjerget holdt han Øje med Solens Færd og blev gennem Aarene bekendt med dens Vaner.

AARENE — ja han var den første af Mennesker der mærkede sig Tiden og holdt Regnskab med Himmellegemernes Gang, deres Genkomst og de regelmæssigt tilbagevendende Forandringer i Verden der

hang sammen dermed. Fra det høje luftige Stade hvor han opholdt sig med fri Udsigt det meste af Synskredsen rundt og med Gunung Api som fast Støttepunkt for Resten blev han efterhaanden klar over Himmellegemernes Veje og den Tid det tog dem at fuldbringe et Løb til de begyndte forfra derpaa igen.

Mest paafaldende var Maanens Gang, den viste sig snart rund, snart i en mere eller mindre aftaget Tilstand, som om der blev bidt af den, snart var den helt borte og begyndte saa at komme igen, en Stump af den, som imidlertid lagde til i Størrelse hver Aften, som om den helede af sig selv igen og kom sig efter sin Lidelse; og det gentog sig i Løbet af saa mange Nætter at man ikke netop huskede Antallet men fik en vis bestemt Følelse af at Mellemrummene var lige lange; det var Maanens Tid. Hvad der iøvrigt skete med Maanen, hvorfor den blev syg og rettede sig igen, gjorde Fyr sig ikke Regnskab for, det lod til at være nogle temmelig ensformige Sammenstød oppe i Himlen af samme Art som naar Dyrene ikke forligtes nede paa Jorden, Hunde der gna-

vede af Maanen, Skyer, Uting der slugte den, men den voksede jo da ud igen hver Gang; som Tilskuer fandt Fyr sig tilfredsstillet ved at regne sammen paa hvor lang Tid det tog mellem hver Gang: en Maanes Tid, hverken mer eller mindre, nogenlunde lige saa mange Nætter som han havde Fingre og Tæer *og* Fingre igen, et langt opsvulmet Regnskab og vanskeligt at holde fast i Hovedet.

Vanskeligere var dog Solens Tid. Det varede længe inden det overhovedet gik op for Fyr at den havde bestemte genkommende Perioder i sin Bevægelse, og efter at han havde bemærket at den stod op forskelligt og gik ned forskelligt fra Dag til Dag, skønt umærkeligt hver Dag, tog det Aar inden han fik slaaet fast hvordan og hvor længe imellem, just Aar, for det var jo det det endte med, at han fik Overblik over Solens Vej og den Tid det tog. Det var en lang Tid, og ingen ringe aandelig Anstrengelse at erindre saa langt; dog her hjalp Fyr sig med sine Erfaringer fra Maanens Omgange der delte Tiden i mindre overskuelige Stykker. Solens Forandringer

bestod i at den, naar man havde lagt Mærke til det, stod op paa et Punkt i Synskredsen der Dag for Dag fortrak sig derfra til et andet Punkt saa at man kunde vente den efterhaanden vilde trække hele Himmelranden rundt, men det gjorde den ikke; naar den havde naaet et vist bestemt Punkt, som Fyr havde mærket sig fra sit Udsigtssted, der altid var det samme, nemlig Bjerget, vendte den om og begyndte at staa op hver Dag længere tilbage i Retning af det Punkt den var gaaet ud fra, og saa forfra igen. Hvorfor? Ja hvorfor skrider man hver Dag over Himlen for at gaa under i Dybet paa den anden Side, fordi man vil have sin Gang, og at man hver Dag fortrækker sit Udgangspunkt, til en vis Grænse, og saa vender om igen, det ligger vel til det Sind man som Himmellegeme er udrustet med, Lunefuldhed i Optræden men den stiveste Regelmæssighed i det lange Løb. Saa meget er vist, at naar Fyr lagde sine Regnestykker sammen blev det uvægerlig til at Maanen viste sig rund lige saa mange Gange som han havde Fingre samt begge Storetæer i Tilgift i det Tidsrum det tog Solen

at forskyde sig i Synskredsen og vende tilbage til sit Udgangspunkt igen; det var Solens Tid. Og med dette svævende og i og for sig uoverskuelige men en Gang for alle gældende Tidsmon lærte Fyr at maale ogsaa sin egen Tilværelse. Fra den første Gang han mærkede sig at Solen vendte og at den vilde vende igen med samme Mellemrum, regnede han sine Aar, han havde lige saa mange mens han boede paa Bjerget som der var Fingre paa hans ene Haand og saa Tommelen paa den anden.

Over Solens Væsen grundede han meget. Det forbød sig at se lige op paa den, man var for ringe til det, den slog Øjet med Svaghed naar man vovede det. I den Henseende lignede den Ilden fra Gunung Api; nærmest maatte man antage at man stod overfor et fritsvævende Baal i Himlen. Men den Side af Solens Gaade kom han først nærmere ind paa da han var bleven en Kender af Ilden.

I Sammenhæng med Solens Gang og Aaret gik det op for Fyr at Urter og Træer skiftede Udseende med Mellemrum der kom

igen, og det netop i Tidehverv der faldt sammen med Aaret. Nede i Dalene hvor Træerne altid var ens skulde det ikke have gjort sig bemærket, men paa Bjerget forholdt det sig anderledes. Naar man var steget op fra de varme Skove i Lavlandet kom man oppe paa Bjerget til Træer af en anden kølig Art, efter Palmerne fulgte svale lette Løvskove, over dem igen kom et Bælte med Naaletræer, og saa igen Løvtræer men af en spinkel trykket Slags, endelig udstrakte Egne med kun lav Buskvækst og krybende haardføre Planter. Paa Bjerget lærte Fyr at der er en Blomstertid, en Frugttid og en Tid hvor Planterne staar golde, hvorpaa de sætter Løv igen og begynder forfra, altsammen indenfor samme Tid som Solen bruger til sin Gang frem og tilbage, det var den første Iagttagelse af Aarstiderne. Den hang nøje sammen med de Erfaringer Fyr gjorde med Hensyn til Vejret; Sol, Planter og Vejr fulgtes ad, det halve Aar var det gode Dage og det andet halve mindre gode, mærkbart greb denne Vekslen af Aaret ind ogsaa i hans egen Tilværelse.

Den første almindelige Forandring han

følte efter at han var kommen op fra Dalene var at Nætterne blev kolde, hele Aaret, senere begreb han at der indtraadte en Forværring den halve Del af Aaret, ogsaa Dagene blev saa koldere. En meget betydelig Forskel gjorde det hvor højt han befandt sig paa Bjerget, det blev koldere opad, et Forhold han længe ikke kunde forklare sig, da det dog var opad mod Ilden han bevægede sig, men saadan forholdt det sig.

Hvordan Fyr klarede sig de kolde Nætter paa Bjerget? Ja, der *var* jo Ilden, Gunung Apis Varme, han maatte et Stykke tilvejrs op paa Bjerget hvor Kulden føltes for at komme til hvor der var varmt; i denne Modsætning beroede det Forhold han fra første Færd stod i til Ilden og som han fra Aar til Aar udvidede til en Kunst. Han var jo ikke længe om at lære at begive sig opad paa Bjerget hver Aften naar Kulden begyndte at trænge gennem Haarlaget, helt op ovenfor Skovgrænsen hvor Landet var stejlt og øde, for her vidste han Jorden var varm, og han gjorde sig det behageligt Natten igennem i Gruber ind under Lavaen eller blot i Læ opad en varm Blok.

En saadan Tilnærmelse til Gunung Api krævede Finfølelse, det gik ikke an at krænke eller forarge den Gamle, selv om man langt ude var i Familie med ham, Fyr er meget beskeden og kommer listende i Skumringen, paa alle fire som en Hund, vil ikke ses altfor grant; Natten igennem gør han sig lille bag en varm Sten med et vagtsomt Øre selv i Søvne til enhver Rummel i Bjergets Indre. Naturligvis vovede han sig ikke *for* langt op paa de nøgne hede Gulve længere oppe ad Bjergets Mund til hvor man kunde se den klare Glød lyse gennem Sprækkerne i Bjerget, det var nok naar man havde saa megen Straalevarme at man kunde sove behageligt som i den allervarmeste Bagesol midt paa Dagen. Dog var det ikke galt at være en glødende Revne saa nær som muligt, man sov saa meget roligere, hvis man turde, for det var da givet at paa et Sted hvor den røde ulmende Ild lyste ud af Bjerget kom der ikke nogetsomhelst andet Levende, hverken Slanger eller Rovdyr, Ildskæret holdt Natten ren om den Sovende, omendskønt Faren for ham selv naturligvis ikke var ringe. Med Forsigtig-

hed og det ene Øje staaende halvaabent en Gang imellem, og naar erfaringsmæssigt Ingenting hænder, saa gaar det godt den ene Gang efter den anden, Fyr betragtede sig som staaende paa stiltiende Fredsfod med Vulkanen. Hver Gang han gik til Ro spurgte han høfligt om han maatte, og da Bjerget ikke sagde Nej tog han det for Ja og lagde sig i den gode Varme.

Naar saa Solen stod op og vækkede Fyr tidligt oppe paa Bjerget luskede han udsovet ned mod Skoven efter at have mimret lidt med Munden, en Tak til Gunung Api for Natten, mere og mere en Form, da Bjerget dog ikke lod til at høre hvad man sagde. Dagen over kunde det nok være man glemte den Afhængighed man stod i til gamle Fader Ild histoppe; om Aftenen naar Skyggerne faldt paa og man følte Trang til lidt Varme og Beskyttelse igen fandt man dog stiltiende og med ærbar Gang tilbage til Bjerget.

Efter Evne bidrog man da ogsaa til Opretholdelsen af det gode Forhold med en Gave nu og da; havde man godt med Forraad og var mæt saa det godt ud om man

bragte en lille Ting som Erkendtlighedsgave til Ilden, en Fugl, en Frugt, som man lod falde i en Sprække med Ild paa Bunden. At Bjerget tog mod smaa Bidrag var uden for Tvivl, det sydede straks vellystig og fortærede paa kort Tid hvad det saa fik, Frugt, Blade og Grenen med hvis man gav den den, den havde Appetit paa alt. Det maatte man sige, det lugtede ejendommelig godt, ganske særlig lækkert af de Ting Ilden spiste!

ILDEN OG MENNESKET

Javist, de Ting Ilden havde haft i Munden var af en særlig tillokkende liflig Smag, hvad enten det var Frugter, der blev møre og mere søde deraf, eller Kød, som nu en Gang duftede syndigt og ophidsende naar det blev branket; Fyr glemmer undertiden at takke Gunung Api for Varme, men han er udholdende i at komme med Gaver til Ilden og viser sig saa deltagende mens den spiser at han taber Mundvandet, savler ned ad sig, og hans Næsebor vider sig ud saa Ilden lyser ham helt ind i Hovedet. Gaar det an at smage?

Ikke altid spiser Ilden op, den lader ofte en forkullet Rest ligge — mon med Hensigt? Fyr spørger artigt om han maa, og da han ikke faar Nej tager han det for Ja og gør sig til gode med de Rester Ilden har

ladet ligge af Gaven. Det betaler sig virkelig ganske godt at give den noget.

Fyr havde ikke megen Erfaring i at spise Kød før han kom op paa Bjerget. Det vankede kun ved Skovbrande, under Omstændigheder som gjorde Nydelsen blandet, saadan som da han blev født, hvorom man havde fortalt ham; da var hele Verden dækket op med stegte Dyr, og Gildet havde varet i to Dage, men paa den tredje var Kødet bleven ugodt, og Skovfolket var nær omkommen af Stank og Rædsel, hele Verden var bleven dem en Vederstyggelighed, saa nær ligger Madlykke og Dødsens Kvalme ved hinanden.

Siden nu og da ved mindre Brande, der ikke greb om sig til hele Skoven, havde Fyr smagt ildsødet Kød, og hans Tænder stod i blankt Vand hver Gang han erindrede det. Allerede den Gang havde man sløvet sig noget med Hensyn til den Ærbødighed man skyldte Ilden og nasket en Bid fra dens Maaltid, Duften af et nylig stegt Kreatur i den osende Skovbund var for uimodstaaelig, den trængte lige ind i Ganen, omtaagede ligefrem Omdømmet, det tjente til

Ens Undskyldning, inden man vidste af det sad man med Boven af en Ko i Hænderne og var bleven halvvejs kødgal, Ilden fik undskylde.

Desuden var der ikke et Fingerpeg i den Maade hvorpaa Ilden holdt Maaltid, altid med noget tilovers, en god forkullet Levning, vilde den ikke simpelt hen *lære* et Menneske at spise Kød i en rigtigere og anstændigere Form end man ellers kendte, vel tilberedt, ristet og signet af Ilden?

Til daglig fik man jo kun Kød i raa naturlig Tilstand, som oftest levende, de mindre Dyr man spiste, Fugleunger, Mus og lignende indtil Harers Størrelse, de gik hele som de var i Munden og smagte saadan som Blod smager, raat og kvalmt, men det skære stegte Kød af store Dyr der havde været i Ilden var en Verden af ny Smag, var det muligt at stille sig aldeles ligegyldigt overfor sligt?

Ilden var en graadig Mand med en meget omfattende Appetit, den aad uden Undtagelse alt, Skoven saa vel som de Dyr der var i den. Med Hensyn til Træ, hvad enten det var frisk eller forkullet, kunde et Men-

neske ikke dele Ildens Smag — derimod Dyr som den havde spist af og efterladt i stegt halvforkullet Tilstand som om Overflod stod den ovenud af Halsen, skulde det gaa til Spilde, var det ikke tæt op imod misforstaaet Beskedenhed, næsten Brøde at lade det ligge?

Erfaringen talte for at man maatte. Naar man *havde* forgrebet sig paa Ildens Mad og bagefter gik og bævede for Straffen der vilde følge paa, og den saa udeblev, hvordan skulde man tolke det?

Selve Nydelsen af Kødet gjorde En mæt og fræk, saa at man frygtede mindre for Følgerne end naar man gik om med en tom Mave, og det var dog for meget forlangt at man skulde gaa og vente Straf naar man *ikke* havde spist, saa hellere forsyne sig til end ikke et Ræb kunde bane sig Vej op gennem Halsen, vel tilmode ventede man da Følgerne, ske hvad der vilde, man var fuld.

Ilden var jo for Resten som Regel gaaet, Branden var forbi, naar Lejligheden til en Bid var der, man stillede sig jo ikke paa Vindsiden men fra Vinden, saa med An-

vendelse af Takt og Erfaringer fra andre Gange arrangerede man sig helt godt med Ilden.

SAA vidt rakte Fyrs Kendskab til Ilden før han drog op paa Gunung Api, det var omtrent Skovfolkets Standpunkt, en fuldkommen Afhængighed af Ilden og Lejligheden til at spise Steg indskrænket til de ret sjældne Orgier hvor Ilden efter forudgaaende Vulkanudbrud eller Lynnedslag holdt et af sine store Maaltider; men paa Bjerget traadte Fyr i et dagligt varigt Forhold til Ilden, som det syntes ham til Fordel baade for den og ham.

Oppe i Lavasprækkerne, som hedede og stank om Dagen og lyste med en indre Glød om Natten, levede Ilden et undertrykt, ret kummerligt Liv, fik ingen Næring og brød ikke af sig selv i Flamme uden at den fik noget; Fyr sørgede da derfor, hvor Lavaen gabede som en Mund og man kunde vove sig tilstrækkelig nær uden at brænde Fodballerne, kastede han baade Grene og Spise ned til den, Frugt og en og anden usalig Kanin, og Ilden var altid glad for hvad den

fik, svarede med livligt Blus, Kvalm og megen nydelsessyg Slikken med Luen paa hvad den elskede mest; som Regel spiste den op, med mindre man lagde Gaverne lumsk lidt til en Side paa Gløderne saa den maatte levne, hvilket den ikke lod til at mærke, det var saa Fyrs Part af Maaltidet. Ja ja, noget for noget! Man betalte Ilden vel, og havde en rimelig Fordel deraf selv; var den ikke tilfreds med Handelen kunde den jo udsætte sig for, undertiden, at gaa ud!

Netop! Ikke saadan at forstaa at man mente den store Ild selv, Gunung Api, om Forladelse, men der er Ild og Ild — nu Ungerne den faar, de er da ikke altid lige uovervindelige i alt Fald ikke saa længe de er smaa. Det var jo øjensynligt at Ilden forplantede sig og bredte sig, den var ikke et sammenhængende Legeme men en Familje af mange Flammer og Ildaander, de blev til af Gnister efter at være bleven ruget ud i Gløden af Gunung Api, og af hver Unge kunde der godt blive en hel Skovbrand, det var der Eksempler paa, den mindste lillebitte Lue kunde vokse og tage forfærdelig til blot den fik Næring nok. Men fik den

ikke Næring, saa døde den, den havde ikke andre Kaar end andre Væsner.

Fyr gaar jo og mader Ilden oppe paa Bjerget, stikker Grene til den og ser hvordan den gør, han ammer Ildunger op og skaffer sig lidt efter lidt Indblik i deres Natur. Naar en Ild har fortæret netop saa og saa meget som er for Haanden, Træ man har givet den, og den ikke faar mere saa slukkes den og er ikke mere. Kaster man Træ til den er den levende og stor saa længe det varer men skrumper ind og er tilsidst ikke mere naar det er fortæret; det var da klart at enhver Ild der brændte for sig var afhængig af just hvor meget den fik og for saa vidt ogsaa af den der gav den noget.

Havde man dyppet en Gren i den glødende Lava og faaet en lille Ild paa den kunde man derfor godt tage den op og lægge den med samt Grenen paa Jorden, stikke nye Spaaner til den, lege med den som en Ildhvalp om man vilde og saa længe man vilde, for blev den for stor og farlig stak man ganske simpelt ikke flere Spaaner til den, og hvad saa, saa tabte den snart

Kræfterne naar den Ingenting kunde naa selv.

Ikke at tale om Vand! Stod der en Pyt mellem Stenene i Nærheden kunde man gøre Ilden meget tam; selv Gløden i Sprækkerne af Bjerget blev sort og kold naar det regnede. Med de hule Hænder fulde af Vand kunde man slaa selv en temmelig stor glubsk Ildunge ihjel paa Stedet! Denne Leg med Ilden bibragte En Følelsen af at man dog ikke altid var Gunung Api og hans Unger ubetinget underlegen.

Om Aftenen naar Fyr kommer op paa Gunung Api for at gaa til Ro paa de varme Lavagulve har han Mad med til Ilden, fisker sig en Unge op af Sprækkerne til Tidkort og underholder sig med den saa længe han har Lyst; der er ikke Varme ved den alene, men den lyser, holder et Skær oppe saa man kan se de nærmeste Ting, en lille Hule af Lys, som en Plet Dag midt i Mørket, det holder Natten paa Afstand; man spiser et og andet varmt, deler med Ilden, lægger Fortæringen til og faar sin Part af den gjort god — jo var det ikke det Fyr ventede, at

han og Ilden en Gang vilde komme paa en god Fod med hinanden og gøre hinanden Tjenester!

FYR havde hele Tiden levet alene paa Bjerget, med Undtagelse af nogle Kvinder der fulgte ham, Vennerne fra Barndommen i Skovene var bleven nede i Lavlandet og gik omkring med Stammen, øvede sig i Manddom og udviklede Stemme; men Fyr havde nu skaffet sig en Omgang Ingen før havde turdet hæve sine Øjne til, Ilden, og han begyndte saa smaat at tænke paa at gøre ogsaa de andre dernede i Lavlandet delagtig deri. Dog han vilde først komme saa vidt at han ikke behøvede at hente Stammen op paa Bjerget, han vilde bringe dem Ilden!

Selv kunde han ikke blive ved at gaa en halv Dagmarsch op ad det stejle Bjerg til de varme Steder, det var for langt at bære Maden til Ilden, ingen Skov i Nærheden; man maatte hente Ilden ned! Det var nede paa bevoksede Steder hvor man

havde sin Næring og ikke paa det golde Bjerg man havde Brug for den, og Gunung Apis Varme kunde man jo undvære om Nætterne naar man gjorde sig et Baal og saaledes havde Ilden paa en anden Maade.

En Dag tog derfor Fyr i en pludselig Indskydelse men efter modent Overlæg, kyndig som han allerede var i Ildens Natur, en brændende Gren og gik ned ad Bjerget med den! Havde han ikke gennem Aar hærdet sig mod den overmægtige Skræk Ilden indjog og skaffet sig et sikkert Indblik i dens Væsen vilde det forekommet han umuligt, at tage en Unge fra Ilden, at gaa med den, fjerne sig med den, et uhørt Rov, en Formastelighed, men han gjorde det!

Og det gik. Bjerget rystede sig i sin Grundvold, udgav Torden og rakte Ildarme helt ned i Dalene for at tilintetgøre Ildrøveren og alle andre Mennesker, ganske vist, men det var et halvt Aar efter, Bjerget var langsomt, og harmløst, idet Fyr imidlertid var flyttet fra Vulkanen!

Man behøvede jo slet ikke at bo der

mere! Afhængigheden man havde været i, at man skulde holde sig i Nærheden af det Bjerg hele Tiden for at naa at komme op til de varme Sovesteder om Natten, temmelig haarde Betingelser, for ikke at sige Trældom, og meget til Hinder for Ens Bevægelser idet man jo daarligt kunde begive sig mere end en Dagsrejse bort, med denne krænkende Afhængighed var det nu forbi, man førte sin egen Ild, lige saa godt som sin egen Vulkan med sig hvorsomhelst man behagede at slaa sig ned omkring i Skovene, behøvede slet ikke Fader Bjerg mere!

Saa hurtig en Fremgang havde Fyr efter at han var gaaet med Ilden. Han vidste jo hvordan man skulde bære sig ad med at faa den til at formere sig. Efter at have gjort den til Fange, med større Fare for sit Liv end om det havde været en Giftslange, kom han bærende med den i Hænderne, paa Enden af en brændende Gren, lagde den paa Jorden, saa langt nede som han kunde komme med den, og madede den paa det omhyggeligste, gav den tørre lækre Kviste og det skæreste Træ at bide,

til den blev stærk og buldrede ret fælt; koldblodig undlod han saa at give den mere før den blev tilpas spag igen, med roligt slikkende Lemmer; derpaa tændte han en ny lang Gren og gik med den; og saaledes videre længere og længere ned ad Bjerget, for Fyr var en Kunstner og vidste hvordan Ild skulde aves.

Da han var kommen ned af Bjerget paa denne Maade, saa langt som til hvor det passede ham at bo, gjorde han Baal der og lod Ilden tiltage i Magt. Det var utroligt hvad den kunde sluge, Fyr slæbte en halv Skov sammen og slog i Halsen paa den, til den groede næsten ind i Himlen og udviklede en svirpende Varme. Fyr gik omkring den og stirrede som fortryllet ind i dens hede Verden, glemte alt om sig, fik Elementet i Sjælen, blev en Ildens Mand fra nu af alle sine Dage.

Men naar han havde mættet sin Sjæl med en uhyre Brand og set Fortærelsens Almagt lod han Baalet synke, holdt det gaaende Dage og Nætter igennem med Pinde kun som en lille Ild, saadan kunde den ogsaa leve, bare den hele Tiden fik lidt;

stor kunde man gøre Ilden naarsomhelst man ønskede det.

Til enhver Tid kunde man tage Unger af Baalet, made dem op til en hel Familje; saa kunde man lade Moderbaalet gaa ud og havde nu Ilden i Forplantning, kunde lægge Børnebørn og Børnebørns Børn til af den saa ofte og i saa stor Udstrækning man ønskede.

ILDEN var tæmmet! Baalet som Fyr havde tændt blev aldrig nogensinde mere koldt. Fra den Ild han første Gang havde hentet stammede siden overhovedet alle Baal, det gav Unger og Unger igen til alle de Baal han levede ved og siden, da han havde bragt sin Stamme Ilden, til Arnen indenfor hver enkelt Familje der, og fra Fyrs Stamme forplantede den sig til alle Stammer, hele Skovfolket, og bredte sig med dem ud paa Jorden saa vidt som Mennesker gaar.

Men paa det kom Skovfolkene til at dele sig: i den Stamme indenfor hvilken Ilden var bleven tæmmet og som havde Overle-

veringen om dens Oprindelse, og saa dem der laante Ild til Husbehov hos *den* uden at gøre sig Rede for dens Helligdom. I dette Forhold grundede sig et Skel som greb dybt ind og fik vidtrækkende Betydning.

Men selv de der kendte Ilden og dens Brug uden at have Indblik i dens Væsen kom i Besiddelse af et mægtigt Fortrin frem for alle andre Skabninger. Der var jo ikke alene det at man kunde faa stegt Mad nu til enhver Tid uden nogen ledsagende Livsfare, naar man kun førte en brændende Gren med sig som hele Tiden blev madet og fornyet under Vejs, man kunde hver Aften gaa til Ro ved et blussende Baal, man havde *Lyset,* endelig havde man gjort sig til Herre over Natten og dens urgamle Afgrund af Rædsler, Dyr som jagede i Mørket og de usynlige grufulde Magter der spøgende om Natten, men veg for Lys og Ild.

Forbi var det med den rystende Jammer i Karréen om Natten hvor man sad med Mørket ind paa Øjenstenene og hvert Øjeblik kunde vente at blive hentet ud af Leopardens Klo, nu sad man ved Baalet og

saa de vilde Dyr komme vankende ind i Randen af Lysskæret og glippe blegt mod den Mægtige de var kommen i Forbund med. De store Katte vejrede op, fik fjerne Øjne, den gode Menneskelugt lokkede dem og kaldte Minder frem, men Ilden var til Hinder, de stod paa tre Ben, med Frempoten klar, men uden Haab, slubrede Tandvandet i sig som kom dem i Munden ved Synet af saa megen velbelyst Mad og saa nær, men de var jo ude af Stand til at overskride den Tryllering Ilden skrev om sig i Natten.

Ja der sad saa det lille Menneske, i god rolig Forstaaelse med Ilden og havde det lunt, til og med gnavende paa en Knokkel af en Broder til selvsamme aftensultne Rovdyr der listede omkring og skelede saa afmægtigt til Baalet!

Men de sørgede ogsaa for at Pagten blev holdt. Forudsætningen for at Ilden var tam og gjorde Gentjenester var naturligvis at man madede den, sit Offer skulde den have! Foruden Træ der tilfredsstillede den grovere Appetit maatte der mindst en Gang om Dagen Kød til, og det skal siges at de

smaa Mennesker var meget ivrige og villige til at skaffe det, om muligt flere Gange om Dagen, bare Offerdyr kunde skaffes, aldenstund Levningerne tilfaldt dem selv og smagte saa miskundeligt af Ildens Naade.

For fjerne Stammer, som havde faaet Ilden paa anden eller tredje Haand eller maaske halvt havde glemt hvorfra de i det hele taget havde den, de fleste Skovfolk huskede ikke fra det ene til det andet, var det ikke frit for at Ildens Forret som øverste Madfælle, i det hele taget Maaltidets fromme Oprindelse efterhaanden traadte i Baggrunden; men saa var der til Gengæld sørget for at Stammen hvorfra Ilden var kommet bevarede Overleveringen kraftigt paa hele Skovfolkets Vegne.

De Indviede her, der havde deres Anvisninger fra Fyr, forsømte ikke at vise Ilden al den Ære den krævede for at brænde, deres Bestræbelser gjorde det ud for alle som brugte Ilden; og naturligt faldt det da for andre Stammer at ære *dem,* de Indviede, som vedligeholdt det gode Forhold til Ildaanden, i dennes Sted. Deres Ofringer

havde nu en Gang den rette Kraft, billigt var det desaarsag at forsyne dem med Offerdyrene de skulde bruge, saa meget kunde en Uindviet gøre til det fælles Bedste. Ildmændenes Stamme behøvede derfor aldrig at umage sig selv men fik som deres selvskrevne Ret alle de dræbte Dyr det gjordes behov til Ilden, og egen Fortæring, en saadan Ordning varede ved saalænge til dens Oprindelse var glemt skønt den blev ved at staa ved Magt, hvilket man kalder Hævd.

Men alt dette laa i Fremtiden som nogle af de store Følger der knyttede sig til Ilden, saavelsom den Forandring i Skovfolkets Tilværelse det store Forbrug af Kød førte med sig, et Forhold der blev Aarsag til at de brød Freden med Dyrene og kom ind paa at blive Jægere.

GUNUNG APIS TJENERINDER

INDEN Fyr vendte tilbage med Ilden til sin Stamme nede i Dalene havde han lagt Grunden til en Stamme selv; det kom ham halvt uafvidende idet han skønt Eneboer blev ret ofte søgt af Kvinder og tilsidst havde en temmelig Flok om sig som han ikke havde Haardhed nok til at kyse væk.

De kom af sig selv, og det talte fordelagtigt for deres Sporsans at de overhovedet fandt ham; at den ene skulde meddele sig til den anden derom var næppe sandsynligt, hver enkelt maatte tilskrives Fortjenesten paa egen Haand; forbavsende saa de var gode til at finde. Fyr syntes dog ellers han havde stukket sig godt af Vejen oppe paa Bjerget. Han vidste ikke af at en

vældig skøn Sang hver Dag tonede ned fra Bjerget, som om Skyerne jublede, naar han hilsede Dagen sammen med Fuglene, eller han tænkte ikke over det, men det var det der røbede ham, efter den forunderlige Røst gik Kvinderne og kom op til ham, revet af Torne og med saarede Fødder, og hver Gang blev han lige forbavset over deres usvigelige Stedsans.

Det var mange, meget forskellige Kvinder, som gik fra Stammerne nede i Dalen naar de fornam Lyden, og det uagtet deres Stammeoverhoved havde et meget godt Organ, det Fjerne lokkede dem mere, de kunde ikke staa for denne Røst fra Bjerget og strøg af under en Busk naar deres Ejermænd ikke mærkede det, trodsede Ufører og stejle Stier for at naa frem til det der sang saa dejligt.

Den første saa Fyr en Morgen da han havde været henrykt af Ensomhed og galet i Solopgangen, næsten uden at vide det, Solen og den rige Verden under ham brusede af sig selv med Frydesang ud af hans Hjerte, han spankede omkring paa et højt Sted og ejede Luften og Dagen, det var

hans altsammen — og da var det han fik Øje paa en Kvinde, hun sad ned i Græsset i hans Nærhed, var kommen ganske stille og havde sat sig, med Benene under sig og Hovedet bøjet, et langt sort vildt Haar faldt hende ned over Ansigtet.

Husch! Fyr kyste efter hende, forstyrret i sin Solsang, hvad vilde Kræet, hvordan var hun kommen her, han klappede i Hænderne for at hun skulde flyve op, men hverken naar han huschede eller klappede rørte hun sig, sad fuldkommen stille og famlede med et Straa i Fingrene, gjorde sig saa ringe som hun kunde, bare som en lille Skrue paa Jorden skjult af Haar, hun var der saa godt som ikke, gjorde ikke ringeste Ulejlighed, og saa som sagt nænnede Fyr ikke at kyse mere efter hende.

Til Fortræd var hun jo slet ikke heller, det kunde ikke skade et Menneske at hun sad i Græsset nu og da naar man vendte sig og Ens Blik traf at falde paa hende, i Almindelighed var hun glemt, saà man hende en Dag igen ja saa var hun der, stille som en Mus og med Hovedet hyllet i sit Haar, man vænnede sig til at hun kom.

En Gang endelig slog hun med et Kast alt Haaret fra Ansigtet og saa op, med dunkle afsindige Øjne, hun mækrede med lukket Mund, som om en Fange kaldte i hendes Bryst, en Bøn fra en Sjæl i Mørke, haabløs sunken ned i en Nødvendighed hun end ikke kendte, en hed stum Verden blandet uløselig sammen af Mishandling og Varme og Trang til begge Dele. Da fik Fyr Hjemve efter Godhed. Han brød sig ikke om Glæde mere, med mindre han kunde dele den med hende. Fra nu af var han ikke mere ene.

ET Stykke oppe paa Bjerget var der en Slette, den laa højt men var af stor Udstrækning, et Land for sig, med kølig Luft og aabne svale Lunde, mellem de spredte Træer groede der Græs, vide bølgende Græsmarker, og vilde Blomster, Ingen kendte Stedet uden Dyrene og af dem kun faa, det var Biernes Hjem, og her boede Lærken.

Paa dette Græsland var det Fyr og Kvinden mødtes, og her gjorde de sig Reder i

Græsset, var gemt for Alverden, uden for den blaa Dag der stod ned til dem fraoven. Mad er her lige for Haanden, naar man er nøjsom og gærne smaatygger det meste af Dagen, det er Frøene af det vilde Korn her og der i Græsmarkerne, man samler nogle Aks og gnider Kærnerne ud i den hule Haand, puster Avnerne fra og slaar de friske, endnu mælkede Korn i Munden. Honning tager man fra Bierne naar man er lysten efter Honning, store dryppende gule Kager som man fisker op af hule Træer; den vilde Abild gror paa Sletten og rækker Æbler ud mod den der kommer forbi, de er smaa og haarde, men Ingen har smagt dem bedre.

I Krattet finder de Hindbær, en Frugt de ikke har kendt før, og frister hinanden til at spise, tager snildeligt et Bær i Munden, netop det bedste som begge maa smage, meget napper man og faar lidt, hvad er det for en kostelig og ør Frugt? I Sjæle-Enighed og længe bliver man mellem Risene.

Det ukendte Land deroppe paa Bjerget havde sine egne Frugter, ikke Lavlandets kødfulde og af tykke Safter drivende Over-

modenhed, som Sumpfugtigheden og den evige Sommer avlede, men smaa fortættede og nærende, uanselige Ting, de gode Kærner i Græsset, i Krattet Nødder, ikke større end en Negl men hemmelighedsfuldt søde, en Fortætning af mangehaande fine Kræfter som lod til at ligge i Luften her; vilde Blommer der havde samlet Morgenduggen paa sig og smagte regnafkølet og stærkt som om de havde mættet sig med Tordenbyger og svale Nætter.

De oplevede Løvfaldet, saa Træerne blive syge og afkaste de gulnede Blade, indtil de stod nøgne og den kolde Vind drog gennem de tynde Kroner; selv lærte de at fryse og krybe sammen mod Aften, men saa havde man Varmen længere oppe paa Bjerget, den første Arne, og senere da Fyr havde tæmmet Ilden tog de den med sig hvor de gik.

Og de oplevede Foraaret, Træernes Genfødelse naar Løv kom igen og de grønnedes i en dugget og duftende Kølighed, under Leg af Sol og Byger, Æbletræet blomstrede og aandede Svaling, hele Sletten bølgede med nye grønne Græsser og et Væld af

Blomster. De vilde Faar førte deres nyfødte Lam ned fra Bjerget til Engene og de klare Vandløb, spæde Kalve med bruskede Klove gik deres første tumlende Gang i Græsset, dumme om Mulen, med Natten og Himlen i Øjnene. Over Sletterne hang Lærken og steg syngende paa Lysbroer mellem Byger, Vinden og Græsset talte sammen, en evindelig Nikken og Hvisken, og tusinde Bier summer, en lang lang dæmpet Samtale mellem dem og Blomsterne som *en* stor søvndyssende Tone. Sommeren oprettede sin Herlighed, Græsserne støvede og lavede til Frø, de nyudrugede Fugleunger prøvede den første Flugt fra Reden.

Uforgængelig er Sommeren, som Valmuen, ja som Valmuen der køler sine røde Flammer et Øjeblik i Brisen og taber dem naar de er rødest, men er det ikke altid Sommerdage naar Valmuen blomstrer? Det vilde unge Par pyntede sig med Valmuen og blev søvnige af dens Frugt. I Hjertet af Valmuen gemmer sig Sommerens Forførelse, den korte Hede og den lange sorte Slummer bagefter.

Saalænge som Valmuen blomstrede saalænge varede deres Glæde. Det udfoldede hans Hjerte, han gik varsommere paa Jorden, Dag og Nat kom til ham som et Under; og hun blev Menneske, fik seende Øjne, det viste sig endogsaa at hun havde Mæle, en høj skinger Pigetone som udtrykte Glæde, hun rettede sig, krøb ikke mere, bukket sammen om sig selv, gennem Græsset, men solede sin Rankhed, tog som en bundløs Skaal mod Beundring, saalænge hendes Sommerstund varede.

Det var deres Udflugt til et Land Ingen endnu kendte. Uden at de vidste det havde de dvælet i andre kommende Tiders og en anden Menneskeligheds Forgaard.

Siden faldt de tilbage til Lavlandet og de ensformige hede Skove, og der slog deres egen Tid sammen om dem igen. Hjertet lukkede sig hos ham, og hun krøb igen umælende sammen om sin Ensomhed. Men i en dunet Unge som kravlede imellem dem en Dag var deres Livsunder nedlagt og Spiren til et nyt.

En Flok Kvinder fulgte Fyr da han viste sig nede i Dalene for Skovfolket i Selskab med Ilden; der var bleven flere; kunde han sige hvordan, af Kvinder var der vel altid mange, de optraadte flerfoldigt ligervis som Græshoppen. Fyr var virkelig i den Tro i Begyndelsen at det bestandig var en og den samme han havde om sig, saalænge de nærmede sig ham een ad Gangen, Forskellen var for ubetydelig til at han skulde lægge Mærke dertil, hvad, de var jo allesammen smukke!

Ja, attraaværdige alle, særdeles vel udrustede paa Kroppen og med rige Lemmer, trinde over alt Begreb, en Øjenlyst, overordentlig behagelige, alle! Hvor kunde man vrage Nogen, hvordan sige hvilken der var hvilken? Fra Ryggen var de nu slet ikke til at kende fra hverandre, det var det samme lange Haar og den samme Rundelighed paa Midten der taler med Vægt til Gunst for en Kvinde selv naar hun vender sig bort, forpaa bød de en anden kløftet Fylde til Skue, lige yndig hos dem alle og ret ens hos dem alle: kløftede var de baade her og der og dobbelte, som om det egentlig havde været

Meningen at gøre to Møer ud af det overdaadige Materiale der var gaaet med til hver enkelt, men der var kun bleven Hoved til en. Af Sind lignede de skuffende hinanden, til Forveksling, var lige saa korte i Sjælen som de var lange i Haaret, uden Igaar og uden Imorgen, men glubske i Øjeblikket; hørte man noget der ytrede sig kort og kogende i Nærheden da var det en af dem, meget og paa en Gang, alle Floder tømt, og fremad paa ny, saadan var deres Løsen. Overfor Mandfolket og overfor sig selv indbyrdes optraadte de vidt forskelligt, havde to Sæt Væsen; dog kun den ene Side af deres Fulhed opnaaede Fyr nogensinde Landkending til.

Hvormange der var i Flokken gjorde han sig ikke Regnskab for, han havde dannet sig sine Begreber om Antal fra de mere sparsomme Himmellegemer, godt og vel to, Sol og Maane og en enkelt stor Stjerne mellem de andre, Stjernerne selv derimod var det over et Menneskes Udkomme at tælle, af dem var der en Mark, og saadanne Ting som Havets Sand, Bisværme, Tidevand, Oversvømmelser, Regn, Vind og an-

dre dunkle Naturkræfter dem tæller man ikke men tager dem netop for de Uberegneligheder de er. Heller ikke var han sig bevidst at have set dem allesammen paa et Sted paa en Gang nogensinde; hvem der skulde have Foretræde var et Anliggende de formodentlig ordnede med hinanden indbyrdes; at dømme efter hvad man hørte gik det ikke altid af i Mindelighed, der lød undertiden Stønnen og dumpe Slag som af en pryglet Bælg bag Buskene i Fyrs Nærhed, og mangen Gang sluttede han et forpustet, svedt Møvæsen med skammeligt forkradsede Træk i sine Arme.

Efterhaanden som man levede sig sammen blev det til, som noget ganske selvfølgeligt, at Kvinderne overtog Fyrs Ernæring, de var vant til det nede fra Dalene, det var dem en Trang at have Nogen at leve for, deres eneste Sorg var kun at de var saa mange om det, hver enkelt vilde helst have slidt sig op for at føde ham alene, de sloges hemmeligt om Umagen, borede Øjnene ud paa hinanden med Fingrene, hang altid i det stakkels Haar paa hinanden og rammede Knæet i hinandens Kryds for at

holde hinanden fra Manden; men hvem der saa gik af med Sejren Maden kom altid til Fyrs Mund, hvad enten han var sulten eller ej, der var sørget for hans Forplejning, en ikke ubehagelig Ting for en Eneboer i Vildnisset og til megen Tidsbesparelse, hvilket igen kom hans Rolighed og Tænkerfred tilgode.

Han syslede jo Dagen lang med sine Ildkunster og gjorde Baner i Støvet med Fingeren, Krafttegn som man efter hans samtidigt ofte gentagne Blik op mod Himmellegemerne satte i Forbindelse med dem, aabenbart lagde han Retningen for dem og holdt Ordenen vedlige paa Himlen, uden ham vilde det hele jo snart drysse ned, saa det var om at gøre at holde ham i god Ernæring.

Tit var Fyr fuldkommen adspredt af sine Granskninger i Naturens Løndomme, som kun uvillig og efter lang Fordybelse fra hans Side vilde aabne sig for ham, han lige netop sansede at Maden var der, bed i Tanker af den, tyggede og grundede videre over en Gaade — et lille Udbrud af Tilfredshed over at Gud spiste kunde da henlede hans Opmærksomhed fra Maden til Haanden der

rakte den frem, og fra Haanden til Kvinden — var hun nu der igen, den Vakre, hvem af dem det nu var!

At Kvindefølgeskabet holdt ham for Gunung Api, den store Ildaand selv, Skovfolkets Gud, havde han jo længe forstaaet. De saa at han herskede over Ilden og tillagde ham uden noget Spring i Tanken dens Magt. Overfor Ilden selv, som de traadte nær i hans Selskab og under hans Beskyttelse, ytrede de ikke Tegn paa hverken Sønderknuselse eller Andagt, hvad enten de ikke havde Indbildningskraft eller ikke formaaede at danne sig Begreb for Aand, Ilden omfattede de med en vis Tørhed, skyede den som de skyede Vand, vel vidende at begge Dele var skadeligt for Huden, kom de Gløderne for nær blæste de paa Fingrene, uden for Resten at være klogere næste Gang, men mere end Svie var de ikke i Stand til at føle for Elementet. Nej, Ilden var kun til for dem som den Straaleglans den lagde om sin Ophavsmand og pragtfuldt skæggede Besværger, i Lyset af den dyrkede de Fyr!

Visselig, han var Gunung Api. Havde de

ikke hørt ham synge i det Høje, Bjergets egen Tyrestemme? Talte ikke enhver om Gunung Api som et stort mandligt Væsen, Ild og Røst og Vold under et? Ja altsaa det var ingen andre end Fyr!

Derfor naar man nærede Fyr som man nærede sit eget Hjerte fulgte det da af sig selv at hans Ild heller ikke skulde mangle. Saa meget nemmede Kvinderne snart, idet de gik i Lære hos Fyr, at holde Ilden vedlige med de Ting den yndede, først og fremmest Træ, hvoraf den aldrig kunde faa for meget, men ellers ogsaa med andet Offer, Frugt, Smaadyr, Æg og deslige, hvad man kunde strejfe om og samle. Slugvorn var den Ild, man undte ham ikke alt det Gode han aad, dog det gik jo ikke altsammen op i Røg, en Broderpart rager Fyr ud af Asken med en Pind, heldigvis, og fortærer selv, de er saa glade over at deres store livsaligt brølende Mankebøffel og Gud værdiges at vedligeholde sine Kræfter.

Saaledes gik det til at Kvinderne udviklede sig til Ildpassere, Gunung Apis altid, hvad enten det var ved Nat eller Dag, lige ansvarlige og aarvaagne Tjenerinder.

Det var en umættelig Herre, han skulde forsynes *hele* Tiden. Fra nu af fik Kvinderne en Byrde mere foruden deres evindelige Unge, blev aldrig set uden med et Knippe Brænde paa Rygstykkerne.

Manden, den Skaber, pønsede paa nye Ting, efter at han havde givet sin Familje Baalet, hans næste aandelige Bedrift skulde blive Vaaben; men Kvinderne gik ind til deres lange Taalmodighedsgerning, deres Nattevaagen, deres med lukket Sjæl og et uudtømmeligt Hjerte baarne Liv i Gentagelser og atter Gentagelser, ved Arnen.

DE FØRSTE JÆGERE

MELLEM Skovfolket var Opsigten uhyre da Fyr kom ned fra Bjerget med Ilden og det rygtedes at han ledsaget af en Skare Kvinder gik omkring i Dalene med en Ildebrand, som det hed sig var tam og fulgte ham hvor han opholdt sig.

?

Brændte der en Ild afsted ved Siden af ham eller bagved i Græsset, stansede den naar han stansede og lagde sig maaske for Fødderne af ham? Kunde den ogsaa gaa mod Vinden? Rendte den lidt ind i Skoven og fortærede nogle Træer og kom tilbage til ham igen naar han kaldte paa den? Saadan spurgte Uvidende der endnu ikke havde set Synet; men de der havde kunde forklare at Ilden ikke var løs, det var ikke af egen Drift den bevægede sig, Fyr havde den liggende paa Jorden og holdt den paa en eller

anden Maade fast, den var hans Fange, og skønt den opførte sig meget livligt, slog om sig med lange Ildarme og gav Røg i Mængde fra sig op i Himlen, tænkte den slet ikke paa at undvige, blev paa Stedet saa længe Fyr ønskede og var ham følgagtig, uhørt var den Magt Fyr besad! Men naar han vilde flytte et andet Sted hen gjorde han Ilden lille, havde den paa Enden af en Gren og kunde gaa lange Veje med den inden han igen lagde den ned og nærede den op til et Baal.

Her stak noget af Hemmeligheden, i ren udvendig Forstand, hele Sagen forblev naturligvis i sig selv uforklarlig, Fyrs egen inderste Løndom, hvordan han var bleven Ven med Ilden, men det var ved at made den han holdt den fast! Den fik hele Tiden Træ og en Gang imellem et Dyr for at stilles tilfreds, det var den første i og for sig letfattelige Læresætning det gjaldt om at mærke sig.

Lang Tid tog det inden almindelige Dødelige i det hele taget vovede at nærme sig Fyr og hans farlige Følgesvend, det gik ikke an i oprejst Stilling men allerede fra lang

Afstand af paa Maven, under ingen Omstændigheder tomhændet, det sagde sig selv at en Gave maatte medbringes, Grene og Træ til Ilden, et eller andet Dyr man var saa heldig at have fanget, gerne en Gris, og det var ikke saa vanskeligt at nappe en ud af Kuldene, mange var bleven vel modtaget der var kommen med Grise, Ilden satte Pris paa denne Ret, dundrede i Vejret og udgav skøn Lugt naar en Gris blev ofret; Fyr selv gav sit Bifald til Kende og billigede Valget, saa man kom gerne med Grise. Det sidste Stykke før man naaede Helligdommen hvor Ilden brændte og Fyr gik omkring den som en Kendermand, bistaaet af sine indviede Kvinder, det sidste Stykke ikke alene kravlede man paa Maven men med Ansigtet ned i Jorden for ikke at komme til at se ind i Ilden og fortrædige den ved nyfigen Begloen, maaske faa Skade paa Synet, med Ansigtet ned mod Jorden mavede man sig frem og skød Ofret foran sig med Hænderne, til det blev taget og man kunde vende om, rejse sig og galoppere tilbage i Sikkerhed. Saa svært var det at vænne sig til den levende skinbarlige Gu-

nung Api, selv om det ikke netop var Bjerget i egen altfortærende Person men kun en af hans hede Unger. Respekten for Fyr stod i Forhold dertil.

Men Vanen sløver; naar man Dag efter Dag ser en Ild og faar Vished, uigendrivelig Vished for at den er tam, kan man ikke blive ved at bæve for den. Nogle kan, de hvis Anlæg nu en Gang er bestemt af Fædrene og deres Erfaring, de kan ikke komme i Ro naar de ser Ilden, de gør sig vaade, taber Kræfterne netop som de skal bruge dem, bliver svage i Knæene og render for Livet med den Fart de kan stille op; den Slags kom ikke Ilden nærmere og skulde ikke med i en ny Tid, de vilde spise kold Mad Resten af deres Dage som deres Fædre havde gjort før dem, den var god nok til *dem!*

Men saa er der jo andre, det unge Folk rundt om i Stammerne, de vænner sig næsten lidt for hurtigt til Fyr og hans Ild, kommer skrævende næsvist op for at se og maa bibringes en følelig Belæring om hvad der er passende, Fyr maa gaa saa vidt som til at kaste en Brand efter dem for at faa

dem i Graad og ned paa alle fire, haarde Halse, dog selv Frækhed har en Grænse hvortil den naar. Naar de udviser Sømmelighed kan de faa Lov at komme med Offer; og ad Omveje, gennem Ildkvinderne, kan det til Gengæld times dem at faa en ringe Bid af Ildens Mad, en stegt Grisetaa eller sligt, bragt ud fra Helligdommen, fordægt naturligvis — de bliver da hængende omkring i Nærheden for stedse, noget saa underfuldt har de aldrig smagt før, al anden Mad blegner for den!

Fyrs første Menighed kom til at bestaa af saadan en Hob yngre Landstrygere omkring fra alle Stammerne, med Sindet aabent for Nyheder og tilpas hensynsløse, med et Gunung Api gale mig i Flaben og andet stødende Mundsvejr men til at lide paa naar man gav dem det rigtige Spor, af dem afrettede Fyr sine første Fangere.

Ret længe blev der jo ikke ved at indløbe Ofre, der var Grænser for hvilket Vildt der lod sig tage med Hænderne saadan udenvidere, man levede nok i dyb Fred med de fleste af Dyrene, men faa tillod direkte Berøring, og Ingen lod sig slæbe af med god-

villigt, man maatte have Livet af dem først, og det var ikke saa let en Sag, man slog dem ihjel med Sten, det gik en eller to Gange i en Flok, saa blev Resten urolig og vilde ikke lade sig komme paa nært Hold mere. Før havde man kunnet vandre omkring mellem de tætte Flokke af vildt Kvæg, Hjorte og Heste, Skulder til Skulder med dem, uden at den ene Part ænsede den anden; efter at der blev Rift om Dyrene begyndte de hurtigt at indtage en anden Holdning. Det er klart at Fangsten maatte gribes an med skrappere Midler og sættes i System, om man skulde kunne blive ved at skaffe Ofre til Ilden; først og fremmest Redskaber maatte der til.

Og her begyndte Fyrs frodige Hoved at yngle.

ILDEN og Arnen fremmede mange Ting. Hernede i den evige Sommer trængte man ikke endnu til Beskyttelse imod Vejret, men man var sikret om Natten mod vilde Dyr, og man havde faaet en Smag paa tilberedt Kød som ikke igen lod sig udrydde;

en anden Ting af Vigtighed var at der med Ilden fulgte mere Ro, Lejlighed til at gaa i sig selv. Man var nødt til at blive paa et Sted i hvert Fald saa længe Baalet brændte, man kunde føre en Brand omkring med sig men ikke en Arne, den krævede Stadighed. De lange Aftener naar Fyr sad ved Baalet lærte han at anvende Tid og Opmærksomhed paa Fangstredskaber, nu da der blev Brug derfor; af et Samarbejde mellem Ildens Umættelighed og Menneskets Appetit, Fortæring i en ny Stil, fremgik en ny Kunst og satte sig Blomst i Menneskets første Vaaben.

De eneste hidtil anvendte Redskaber, under Omstændigheder Vaaben, Skovfolket havde kendt var Staven og Stenen. Staven var en tilfældig opsamlet Gren som Manden væbnede sig med, en Opfindsomhed der gjorde ham til Fører for Flokken, det var en god Ven at have paa Vandring, den rakte længere end en Arm, slog knokkelhaardt, og var den spids egnede den sig til Stik men trængte ogsaa ind stump naar man lagde tilstrækkeligt Kræfter i. Fyr forbedrer Staven som noget af det første, han

lægger den med Spidsen i Ilden og hærder den, i en frodig Forestilling om at Spidsen maa faa en dødelig Kraft meddelt af Ilden ved at blive dyppet i den, og det slog ogsaa til, saadanne Spær, som jo helst skulde vælges af langt, lige og smækkert Træ, flossede ikke op i Enden naar de havde været i Ilden men holdt en haard Od, Erfaringen viste at de bed endogsaa paa Oksehud naar man skød med en kraftig Arm, stort Vildt faldt for dem; her havde Fyrs Beregning vist sig rigtig, Spæret som var hærdet i Ild medbragte i ligesom overført Forstand, men virksomt, Ildens morderiske Egenskaber. Fyr beholdt ikke denne Opfindelse for sig selv men gjorde alle Mænd hvem der vilde lære delagtig deri; ligesaa mange Mænd med Spær lige saa megen Udsigt til Kød!

Hvad saa om Fyr gav sine Medmennesker Vaaben i Hænde, han er dog i samme Aandedræt inde paa noget Nyt, holder Forspringet: mens Alverden kommer til ham om Spær og mener at al Vaabenkunst er udtømt naar man har saadan et i Haanden er Fyr vel paa Vej til at udtænke Øksen!

Det kommer til ham som en inderlig Forening af Staven og Stenen, nærliggende men dog aldrig tænkt af Nogen anden før ham. Se Stenen, den laa af sig selv i Haanden, Mennesket var saa at sige født med en Sten i Haanden og et ondt Blik, nemlig Sigte, hvorlangt man kunde naa med den, enten med den i Haanden, og saa beholdt man den jo, eller ogsaa ved Kast, og der blev man af med den, maatte i saa Fald helst have flere ved Haanden. At kaste med Sten var en Kunst; Kvinder lærte det aldrig, de svang med stiv Arm, kunde ikke blive af med Stenen, men der var Mænd der havde drevet det til at kaste med Smeld i Albuen og et sikkert Øje, de kunde faa Fugle ned fra Luften med et Stenkast, Stenen maatte man sige var en Tand langt ude hvor Ens egen ikke kunde naa. Til at slaa Nødder op med var Stenen god, og havde den en skarp Rand kunde man ogsaa file selv sejge Frugthylstre igennem med den og aabne for et Dyr dermed, men det var ret tilfældigt hvad man fandt. Skarpe var Stenene imidlertid bleven ved at gaa i Stykker; naar man slog to sammen og de gik i

Skaar kunde man ofte faa et godt skarpt et som man havde Nytte af længe; saa vidt var man med Hensyn til Stenens Brug, det var kommen af sig selv hos alle, selv Kvinderne betjente sig af skarpe Sten naar de beredte Maden, dem Mændene havde smidt bort som ubrugelige nemlig, og hvad skulde Kvinderne bruge nye for, hvor blev da deres Møje?

Den haarde sprøde Flint var forlængst opdaget som den bedste Redskabssten, den sprang let for Slag og gav meget skarpe Rande, i Form kunde de raa Flintblokke minde om Menneskehoveder, hvide gamle Mænd, man tog med Slægtsfølelse til Flinten. Den klang, haardbrændt og skærende, hver Splint af den sprang ud og bed, tog Blod, den var tørstig efter at trænge ind og gøre sig rød ... kunde man nu faa Stav og Sten til at indgaa i Forbindelse med hinanden saa var man da sikker paa at de tilsammen vilde avle Mord!

Sindrig forsøger Fyr sig frem med hvad der staar ham i Hovedet — at faa Flintestenen gjort fast paa Enden af Kæppen, hermed skulde Forbindelsen være tilveje-

bragt, Stenens Bid uadskilleligt formælet med Stangens Rækkevidde og Sving — men hvordan? Andre Mænd som iagttager hans Forsøg, støttet til Spæret han har givet dem, ryster paa Hovedet, smiler bag Haanden til Sidemanden, nej nu er Ildmanden galt inde paa det, hvad er det han tror? De ser ham lægge Kæp og Sten sammen og grunde, grunde — er det noget at tænke længe over, kan Nogen vente at Stenen frivilligt skal gro fast til Træet? Saa maa den jo have Mund for at bide sig fast, eller Træet maa gabe og knibe til — nej nu spilder Ildmanden da sin Tid!

Men Fyr bliver ved sit, forsøger sig om og om igen; og efter utallige Forsøg fremviser han virkelig en Dag en Kæp som har en tung og spids Flintesten gjort fast i den ene Ende, han slaar med den uden at Stenen gaar af, slaar haardt, knækker Træer med den, det sitrer de tilstedeværende Mænd under Øjnene, det blænder dem, farlig, meget farlig er den nye Ting Fyr der har lavet, det indser de øjeblikkeligt!

Hvordan har han baaret sig ad? Ja det er noget man faar forklaret og endda ikke

fatter, man ser med egne Øjne hvordan det gøres og er lige klog, Fyr har fingret sig frem til den Kunst at binde, at faa to Ting til at hænge sammen ved Hjælp af en tredje, han betjener sig af lange tynde og sejge Ting, Haar, Sener eller Tarme og lægger dem omkring Stykkerne der skal samles, paa en saare indviklet og vidtløftig Maade, for man kan jo prøve at gøre ham det efter, fugtle rundt nogle Gange om Stykkerne med Snoren, og det hele falder fra hinanden igen naar man slipper det, men Fyrs holder, han har sin egen Hemmelighed, og det er just Knuden!

Det var den første Økse. Heller ikke det Overtag den gav sin Ihændehaver over andre forbeholdt Fyr sig selv, han lod Øksen gaa videre til de unge daadskraftige Mænd i Stammerne og paalagde dem at blive gode Jægere. Man kom og lærte hos ham, fik enten en Økse af hans egne Hænders Arbejde eller bragte det, for sommes Vedkommende, til at eftergøre den selv. Bindekunsten var svær, krævede foruden Fingerfærdighed en betydelig Modenhed fra Tankens Side, rumlige Forhold der maatte holdes

fast, man fik Hovedværk af Knudens praktiske Læresætning og maatte sætte sig ned med Haanden for Panden og hvile ud inden man blev færdig.

Mens Øksen nu bredte sig ud omkring til de fleste af Skovfolket og blev beholdt af dem i netop den Form de fik den, for netop som den var var det da vel den bed, tørrede Kilden ikke ud i den frugtbare Fyrs Pande, han var snart klar over at der laa mere end *et* Vaaben og Redskab i den ny Sammenstilling; gjorde man Skaftet kort med en tung bred Sten i Enden, da havde man Øksen, som var god til at hugge med, men gjorde man Skaftet langt og lod den tilsurrede Sten løbe ud i en spids Od da havde man Spæret i Forbedring, skærpet og mere indtrængende end før. Ogsaa den Nyerhvervelse lod han gaa videre til Skovfolket.

Og nu syntes han han havde gjort noget. Nu kunde Økse og Spyd arbejde for ham, i Skovfolkets Haand, lad se om han ikke havde sørget for Ilden og egen Indflydelse til sene Tider! Han var ingenlunde blind for hvilken Magt han lagde i Stammernes Haand, de var mange, mange Økser og

Spyd nu imod en — men havde *han* ikke Ilden, var han ikke saa godt som Ilden selv! Stammerne troede det og vilde tro det om han saa godvilligt tog sig for at overbevise dem om den rette Sammenhæng, Kvinderne troede det, alle troede det og *vilde* tro det, han var ikke langt fra at tro det selv. Han var af Gavn Gunung Api. Den Økse som han havde gjort til eget Brug og som han var en Mester ikke alene til at slaa men til at kaste og ramme med, i den var alle enige om at Lynet boede, alle frygtede den mer end en almindelig Økse, det var Gunung Apis Ildstraale!

Men mest beroede hans Magt paa at han sad inde med Ildkilden. Endnu var han ene om Baalet, men selv naar han havde givet Stammerne Ilden, dens Hemmelighed skulde ikke følge med, kun hans Sønner skulde kende den, de skulde arve hans Magt. Og den bestod jo i at han til enhver Tid kunde forny Ilden, selv om Baalet skulde gaa ud. De andre kunde faa Baalet af ham men ikke Ildkilden, den beroede i hans Hoved, gik Baalet ud da vidste han Vej til et helt Bjerg af Ild!

Midt paa Sletten brænder Baalet, og fra alle Sider kommer Skovfolket kravlende paa Maven med Offer til Gunung Api, saa uindskrænket og overnaturlig er Fyrs Magt.

MEN Dyrene, hvad sagde de? Føje Grund havde de til at være tilfredse med den ny Tingenes Orden, det var dem der blev ofret. Freden mellem Mennesker og Dyr, som før havde været af samme Udstrækning som mellem Dyrene selv, var nu ganske opsagt, og det fra den som man skulde tro svagere Part, den lille hoppende og meget snakkende Skovmand var bleven uhyggelig stiltiende, begyndte mere og mere at slagte ind paa Dyr af enhver Slags, fik Magt over ogsaa dem der var meget større og stærkere, paa vanskelig forklarlig Maade, lige op til den ved sin blotte Størrelse utilnærmelige Elefant.

Drøvtyggerne tav, de var vant til at skatte til Kødædere i Forvejen, stum synker Hjorten med kløvet Pande og et Spær igennem sig; før døde den for Klo eller Tand og saa

sin krybende Uven ved Drikkestederne eller i det lange Græs, nu kom de Opretgaaende hen til den, naar den havde lagt sig og ikke kunde komme op mere, istemte Menneskelatter og huggede den i Øjnene, naadigere var Døden end de. De græsædende Dyr tog Afstand fra Mennesket, først i Armslængde, siden godt og vel saa langt som de fik Erfaring for at et Spyd kan flyve; men tilsidst skyede de Menneskenes blotte Lugt paa Miles Afstand, kun mod Vinden og med den største Tysthed var det muligt at komme dem nær.

Med Rovdyrenes Vælde var det forbi, de hentede sig ikke mere et Menneske uden Hensyn til hvad Tid det var paa Døgnet, der kom dem haarde og dødelige Ting imøde nu, Kampen var afgjort paa Afstand endnu inden man laa i hinandens Arme, de bed gennem Luften, Tobenene, der fløj Ting fra dem som gjorde Skade; velsmagende var de smaa Mennesker slet ikke mere, og de teede sig uvenligt. Prøvede man paa at overliste dem om Natten saa fandt man dem rottet sammen med Ilden, maatte gaa sin Vej flov igen; bedre helt at holde sig

borte fra dem. Snart var imidlertid Forholdet vendt om, det var Menneskene der kom, gerne mange ad Gangen og lumsk fra alle Sider, med lange farlige Ting i Hænderne, og saa hændte det nu virkelig alt for ofte at Kødæderen gik i Maven paa hvad den vilde have anset for sin Frokost. Tigren nyser naar den faar Fært af Mennesker, de lugter strammere nu end før, fører Dunst af Ild om med sig i Haarene, ogsaa Tigren gaar bagom Vinden og undgaar paa lang Afstand Møde med Mennesket.

Men den Tid kommer da det ikke en Gang er Sikkerhed nok at undgaa Nærkamp med Menneskene og agte sig for deres stikkende Ting, de efterstræber Dyrene med andre Kunster, graver Gruber for dem; hvor man gaar er man i Fare for at Jorden skal synke under Ens Poter, der er næsten ikke til at leve i Skoven mere. Paa den Maade møder selv Elefanten sin Bane, et haardt Stød for alle Dyrs Værdighed, og da det sker at det vældige snilde Dyr graver sig ud af Faldgruben igen med Stødtænderne saa staar der en tilspidset og med Ild hærdet Pæl i Bunden næste Gang den

falder i, og nu bliver den der; driftigt arbejder det i Hovedet paa Visse, og meget maa de sætte Pris paa Kød!

Vildhestene fortrædiges af de slemme Jægere, som med Stager i Haand og under svære Hyl mandsstærke søger at kredse dem ind; da beslutter alle Hestene som een Hest at rende fra det Pak, vandre ud af Landet, her er jo ikke til at være mere, og de sætter af i fuld Galop til en Side hvor Stagemændene ikke møder for dem — netop hvad Jægerne har tænkt de skal, Landet falder her pludselig af i en stejl Brink, ikke til at se ovenfra, og ned styrter hele den vældige galopperende Vildhesteflok, den ene Bølge af Dyr ovenpaa den anden, ned paa en Stenmark nedenunder! Ikke een undkommer. Saa mange Heste bliver dræbt ved den Lejlighed at Benene af dem siden ligger i høje Lag paa Stedet, alt for at Jægerne kan bemægtige sig de faa Stykker de overkommer at fortære inden hele Ligmarken raadner.

Jo Dyrene havde Grund til at frygte Ildens Forbundsfælle og blodige Skaffer.

Forbi var Freden i de stedsegrønne Skove før Istiden, hvor græsædende Dyr gik i Flokke paa Sletterne og Menneskene kom ud fra Lundene og blandede sig imellem dem, uden Frygt paa nogen af Siderne. Et gammelt Venskab bestod mellem Drøvtyggernes legelystne Kalve og de livligt omkringhoppende afvekslingskære Mennesker, paa Græsgangene i Tidernes Morgen tumlede Menneskebørn og Hundehvalpe og Hesteføl sig i dunet og solet Leg med hinanden. De maatte skilles. Det var lagt i deres Skæbne at de skulde finde hinanden igen, men det var der længe til, og bitre Prøvelser, en haard Skole ventede Skabningen først.

Dyrenes Forvandling var bragt til Ende i Forvandlingens Skov, saa meget som evig Sommer og gode Dage kan gøre, de havde faaet endelig Form efter de Vilkaar hvorunder de boede, efter Opholdssted, Næring og det Forhold de stod i til hinanden, Hjorte og Kvæg i de aabne Skove, med Rovdyrene luskende i Nærheden; paa Stepperne Heste og Løbefugle, Planter med underjordiske Løg til at overvinde golde Aarstider, og

i Jorden Gnavere som levede deraf; Geder og Gemser til Vejrs paa Bjergene og øverst Renen for at være i Fred, men Jerven finder dem der; i Sumpene Bøfler og Svin, med Ulven udenom i Rørene; Odderen møder Laksen i de rivende Floder, og uden for i Søen skyder Sælen sit Mandehoved op af Bølgen, og Hvalen blæser mellem Sildestimer og i en Sky af Maager; Naturen havde naaet en Ligevægt. Men nu skulde andre Kræfter gribe ind i Naturen.

Hvor saa Dyrene gemte sig, hvordan de saa forvarede sig for hinanden og blev de Dyr de var netop derved, for Mennesket kunde de ikke forvare sig, han fandt dem alle, og overalt. Et blodigt Mærke var sat mellem Mennesket og alle andre levende Skabninger. Mennesket var traadt ind i sin Tilværelse som Jæger, Elementerne jagede ham, og han tilsammen med Ilden jagede Dyrene, en Jagt blev deres Liv for kommende Aartusinder.

Det kom saaledes da det ikke kunde komme anderledes, der var det i Luften som foranledigede Mennesket til at nærme sig Ilden, paa alt andet Levendes Bekost-

ning. Ingen fik Bugt mere med disse Toben der gjorde sig større end de var ved allehaande udyriske Kunster. Dog den Tid var ikke fjern da Mennesket vendte sine Vaaben mod sig selv og blev sin egen bitreste Fjende.

OFRET

FYR naaede Højdepunktet af sin Vælde endnu mens han var en ung Mand, hans Førerskab grundede sig i noget uimodstaaeligt Nyt, mere end i en Ophobning af Erfaring som for de Ældstes Vedkommende der før stod i Spidsen for Skovfolket. De Gamles Erfaring behøvedes slet ikke mere, alt hvad de vidste til Værn mod Nat og Nød var overflødigt nu man havde Ilden; et eneste Lysudbrud i Sjælen havde gjort alle deres livslange Hukommelsesbylter til Skamme. Og Fyr herskede ikke ved Voldsomhed og raa Straffe, der udgik af sig selv Magt fra hans Herlighed, alle bøjede sig godvilligt for ham og hans Ild.

Fyr regerede med Gavmildhed, Skovfolket gik under hans Førerskab ind til en uafbrudt Række Fester. Han satte Ofringerne i System, indførte bestemte Regler

for Fodringen af Ilden, med samt Menneskets lejlighedsvise Deltagelse deri, altsammen efter hemmelighedsfulde Overenskomster med Ildmagterne han alene stod for, Overenskomster hvis Oprindelse senere blev glemt men som blev holdt, jo mere haardnakket jo mindre man huskede hvorfor.

Ofret, saaledes som det blev indstiftet af Fyr, beroede paa en simpel Opfattelse af Ilden som den fortærende Aand, ved ethvert Offermaaltid var det den der sad til Højbords, og at Menneskene turde spise med gik tilbage til en ligesaa simpel grundlæggende Aabenbaring, den nemlig at spurgte man Ilden om man maatte tage en Bid sagde den Ingenting, hvilket man udlagde for Ja, hvorpaa man faldt til ved Ildens Levninger. Man saa altid Fyr mumle en hellig Bøn før hvert Gildes Begyndelse, en ikke lang Bøn men uden Tvivl af Vigtighed, da han aldrig undlod den, saa var det Fyr spurgte om Forlov. Et Øjeblik lagde han høflig Øret til, for om Ilden sagde noget, og naar der ikke kom Nej fra den, hvilket iøvrigt aldrig var hændt, og Kødet var gennemstegt, var det altsaa man faldt til.

Hvad og hvormeget Ilden levnede beroede paa et Skøn, der havde man naturligvis Fyrs Billighed og Indsigt som Rettesnor, og han bragte det i Tidens Løb til den for begge Parter allergunstigste Forstaaelse med Ilden. En ren umiddelbar Iagttagelse ledte En paa Spor efter Ildens Smag, der afveg væsentlig fra Menneskets, den foretrak jo Ved for Frugt og hellere tørt gammelt Træ end grønt, vissent Græs og Løv slugte den med Bulder og Blus, og af den Slags var der Ingenting der forslog. Med Hensyn til Kød viste Erfaringen at Ilden fortærede Huden, Knoglerne og Indvoldene af Offerdyret med tilsyneladende lige saa god Appetit som alt andet, og naar den havde en saa god Fordøjelse blev der altsaa det skære Kød, Bovene og hele Resten til Offermanden og de fromme Deltagere i Maaltidet. Lagde man alt Kødet i en Bunke og alle Knoglerne samt Huden i en anden, pegede vekselvis paa dem begge og spurgte Ilden hvilken Bunke den vilde have sagde den Ingenting, hvilket var udlagt at man selv kunde træffe Valget. Ogsaa denne Form gik Fyr igennem ved hver Ofring, man saa ham mumle og

pege og forstod at en hellig Pagt nu fuldbyrdedes mellem ham og Ilden. Derpaa gjorde man Ilden al Ære, spiste saa længe man kunde, til man var fuld og den sidste Fedtprop lukkede øverst i Halsen; det kan nok være man ofrede, og det baade tidlig og silde.

Tre Gange om Dagen indstiftede Fyr Offer, idet han af en for andre uopklaret Grund satte Ildens og Gunung Apis Væsen i Forbindelse med Solen, for vidtsvævende at følge for almindelige Skovfolk men i sig selv rimeligt: skulde der tages Hensyn til Solen ved dens Op- og Nedgang og tillige midt paa Dagen, naar den stod højst, maatte man da sige at det faldt meget naturligt sammen med et Menneskes Trang til at tage noget til sig, naar man vaagnede, naar Formiddagen havde været lang, og før man gik til Ro; Maaltidernes egentlige hellige Betydning fik blive et Anliggende mellem Fyr og hans Sol.

Men ikke alene tre Gange om Dagen, de almindelige Hverdagsofre, gjorde Fyr Fællesmaaltid med sine hede Magter, til andre bestemte Tider, som der kunde ligge ret

længe imellem, afholdt han store overordentlige Offerhøjtider, i Anledning af Maanens Genkomst f. Eks.; ogsaa for hvad han kaldte Aaret og Solhvervet indstiftede han svære Slagtofre; folkeligst og mest yndet blev dog Maanefesterne, ved den Lejlighed blev der sunget og danset!

En Hævd fra Fortiden hjalp her til, de Gamle havde før brugt at komme sammen Fuldmaanenætter og forlyste sig med Sang og hule Træers Vellyd, nu kom store rygende Natteblot til, et vældigt Baal i Midten af Forsamlingen og saa meget Offer man havde kunnet skaffe, om muligt en hel branket Elefant som Tyngdepunktet for Maaltidet taget i Faldgrube eller en Drift vildt Kvæg jaget ud over en Skrænt; kæmpemæssigt blev der da fraadset, Drøvlen blev smurt, ned gik Blodpandekage, bagt i Asken, velforkullet Kød og brunet Ister den ene Vej og sjælfuldt Skraal ud af Halsen den anden, Aanden fængede under Tryk af fulde Aarer, Sprogblomster udfoldede sig i nøgen Pragt, Overflod avlede Veltalenhed og Sulets Mængde Sang — og nu er Dansen ikke langt borte!

Den lammende Indflydelse Ilden før har haft paa de vilde Nerver slaar om i Ophidselse og aandeløs Bevægetrang nu da man ikke stiller sig helt hovedløs forskrækket til Elementet mere, man falder ikke paa sit Ansigt mere, tør gaa rundt om Ilden, man gaar *mange* Gange rundt om den, i halv Frygt og hel Glæde, man gaar i Tryllekreds rundt omkring den Hede med hinanden i Hænderne, henrykt vrælende, Hyldest og Besiddderglæde i et Aandedræt, og det er noget man trækker ud, sligt varer ikke en stakket Stund, den hele lange livsalige Nat gaar man i Rundgang om Ilden og elsker den og hujer taknemlig, og dypper andægtig en Talgluns og slikker den i sig naar den lugter brændt og er vakker, og saa tager man sin fromme Broder i Haanden igen og vandrer rundt om Baalet med smurte Gummer og en ny enkel Lovsang paa Læben, Glædeshylet uden Ord men af Lungernes fulde Kraft og med endeløse Gentagelser; under enstemmigt, Ilden og Maanen viet Skraal, gaar Dansen hele Natten igennem, til Solopgangen melder sig og man allerede maa begynde at tænke paa Morgenoffer til *den,*

og en ringe Bid til sig selv efter saa megen anstrengende Dyrkelse.

Det blev til hellige Ilddanse hvori hele Skovfolket deltog, med Efterligninger af Ilden, mimiske Danse, man uttede op og ned som den, slog ud med Armene og antydede svære Favnfulde Røg som den, man sang en Knitresang, suste og var grum, man gik med Fakler, ildgale og paa Tæerne hele Nætter igennem, kort sagt man *var* Ilden, optog den i Sjælen og gav dens Væsen tilbage til den igen i Form af Sang. Sangen var enkel, man gentog i henrykt Skraalekor et eneste Ord, Ildens Navn, O Ild, hele den udslagne Nat, dejligt, dejligt! Omkvæd: en Bid Kød og et Sut paa Fingeren! Godt, godt, O Elefant, smager dine Fodrodsben naar du har betraadt Ilden, O Ild, og er gaaet ind til Evigheden, vaandefrit hvile du mig i Maven! Jo der blev danset, sunget og spist!

Lutter Grovæderi var Festerne imidlertid ingenlunde, de lykkelige Madsange og Henrykkelsen over Ilden bar Spirerne i sig til en begyndende Poesi, og Fyr havde opdaget at saavel Ilden som Mennesket kunde nære

sig ogsaa af andre Ting end hvad der lige netop fedtede Tanden, Vellugt, Ilden tilkendegav en aandelig højere Nydelse naar man gav den visse Planter, krydret Bark og Harpiks, da svedte Ilden vellystigt og osede saa sødt at selv et Menneske maatte fryde sig derover. Desaarsag indstiftede Fyr forskellige Maadeholdsofre, hvor kun Røgen der gik til Himmels betragtedes som den egentlige Gave; Ofringen var ikke ganske spildt paa Offermanden heller, i mætte Stunder havde det sit Velbehag at indaande en krydret Røg og faa Hoste og udvide sig i Sjælen med paa en Gang Tankeflugt og Hvile.

Andagtsfuldt var Skovfolket Vidne til Fyrs Røgkunster, det var da noget man kunde se og som ikke anstrengte Tanken at det var ad den Vej Ilden og deres store kyndige Ildmand i Forening frembragte Skyer! At han holdt Altet oppe i det hele taget derom kunde der jo ikke herske nogen Tvivl.

I de store Festnætter naar Menneskene gik i Ring om Ilden, sluttede Dyrene Ring udenom igen, men langt langt ude, de maatte

dog se hvad der gik for sig, hvad Grunden var til at de allesammen skulde dø. Og der hørte de saa Skovfolkets Besværgerkor rundt om Baalet og var lige kloge, Elefanten kommer frem i Skovbrynet og staar og gynger med Hovedet, gynger i Benene, en stanset Bevægelse, den er klog men er her kommen til sin Visdoms Grænse; Tigren griner blændet og fortrædiget som den har grinet siden, Magt der er brudt i Stykker; Oksen taber Mundvandet og staar og glor; alle Dyr øger deres Stumhed, gør et langt Blink med Øjnene, har ligesom begrebet at de ser uden at se. Ja de er bleven tilbage, og de af dem der siden en anden Gang skal komme med skal end ikke vide hvad der sker med dem. Kun Svinet passer sit uden bange Anelser, med Trynen i Jorden, den tager ikke meget fejl i at mæske sig, saa er og bliver den i Midten af sin Bestemmelse.

Af den første Arne, Fyrs Baalplads, udviklede der sig en Helligdom. Den var i Begyndelsen i al Tarvelighed, den bare Ild paa den bare Jord; men det er et Spørgs-

maal om der har staaet større Ærefrygt af nogen viet Plads før eller siden end der stod af den.

I samme Omfang som Menneskene fik deres Rædsel for selve Ilden afslidt ved daglig Færdsel i dens Nærhed, i samme Omfang tog imidlertid de Symboler og Mysterier til som man omgav den med. Fyr sørgede derfor, det voksede ud af det Grundforhold han stod i til Ilden, Noget for Noget. Den gav ham Magt, og han nærede den.

Den skulde bo hæderligt, Fyr byggede en Forhøjning af Sten til den, til Amindelse om Bjerget hvor den var kommen fra, et Alter, Gunung Api i et lille Afbillede, og udenom Altret stillede han Ting som han kunde tænke sig vilde forlyste Ilden, Hovedpander og Horn af ofrede Dyr for at den altid skulde leve i Forestillingen om stort Vildt selv om den til daglig maatte nøjes med mindre naar Kødforsyningen var smal og Deltagerne i det hellige Maaltid mange.

Ret beset, naar Ilden fik den Mundsmag der blev dens Part idet den gjorde Stegen

mør, og ikke mere, Duften og Røgen med andre Ord, mon det saa ikke var tilstrækkeligt saadan til daglig? Ilden lod til at kunne ernære sig i et Billede, saa at sige, optage Næring af Aanden i en Ting uden at kræve den selv.

Det hændte nemlig at Fyr fandt Stene som fra Naturens Haand havde en vis Lighed med Dyr eller Dyrehoveder, det faldt ham ind at de kunde glæde Ilden, foruden at de sparede Umagen ved at skaffe et tilsvarende levende Offer. Han gjorde Forsøget, stillede en Sten op i Nærheden af Ilden der forekom ham at minde om et Hjortehoved, fjernt men umiskendeligt, og for at gøre Ligheden tydeligere brølte han og brystede sig med knejsende Holdning som en Hjort; derpaa spurgte han Ilden om Ofret smagte den, og da den Ingenting svarede var det afgjort.

At give Billedet til Ilden som direkte Fortæring vilde jo været en grov Mangel paa Indbildningskraft, det var jo netop i Billedets Betragtning Ilden maatte formodes at opbygge sig, det gjaldt altsaa om at bevare det, for at Opbyggelsen kunde blive

af varig, staaende Natur; Fyr stillede Stenen op foran Ilden og havde virkelig selv Sjælen fuld af Hjort hver Gang han saa den, saa det var den rette Vej han var inde paa her til at mætte Ilden i en højere og væsentlig ædlere Forstand.

Det blev ikke ved Billedet af en Hjort, Fyr fandt saa mange andre Stene der for et frodigt Øje kunde tage sig ud som Dyr; en rund vægtig Sten med en snablet Antydning saa Enhver let var en Elefant, omtrent den første den bedste plumpe Sten gik for en Ko, og af den Slags Kvæg kunde man skaffe sig saa meget man ønskede; Fyr stillede et helt Dyrerige op omkring Ilden, hele Vejen rundt, en hellig Kreds, og disse Stene der saagodtsom var Dyrene selv formodedes det at Ilden tog som et sindbilledligt Udtryk for at den altid var forsynet.

Ja, og var Ligheden *for* fjern var der jo ikke noget i Vejen for at hjælpe lidt paa den, med fri Kunstnerhaand, saa Dyret traadte bedre frem af den tilfældige Sten; oprindelig Lighed behøvedes i Grunden ikke, man kunde indgrave Billedet af et

hvilketsomhelst Dyr man ønskede i den første den bedste Sten, Vildheste og Bøfler der var saa skuffende at man kunde faa Vand i Munden bare man saa dem — og endelig, hvorfor netop en Sten, da det dog var Billedet Aanden var i og ikke Stenen, man kunde trylle et Dyr op hvor man behagede, Sjælen var i Linjen, og havde man den havde man hele Dyret forsaavidt det drejede sig om at have det i Aanden.

Overfor Ilden, der gerne nærede sig ad en saadan Omvej, var det en frugtbar Kunst, ved Hjælp af den kunde man til enhver Tid glæde Ilden med Omridsene af et Maaltid som man sparede sig at give den i Virkeligheden eller af Hensyn til sin Sundhed ofrede paa sig selv. Træ til dagligt Behov undte man jo altid Ilden; for det sørgede Kvinderne.

Saaledes havde Fyr nu arrangeret sig: Kvinderne bar Ved til Ilden, hele Skovfolket laa paa Jagt tidlig og silde for at skaffe Offer til Ilden, som imidlertid gerne nøjedes med Vildtet i et Billede; hvad der sluttelig blev Fyrs Part fremgik med tiltagende Klarhed af hans Skikkelse, han udviklede

sig med Tiden til en ren Gunung Api, et siddende Bjerg af Fedme.

Men efter at de fleste havde vænnet sig til Ilden og alle Stammer havde faaet Baal, som de vedligeholdt paa egen Haand og ofrede passende til, Hovedofret skulde Fyrs Ild naturligvis have, flyttede Fyr med samt sit Urbaal ind i en Hule og oprettede her en stor Helligdom.

Hulen laa ind i en Klippe og var baade vildsom og skummel, man maatte gaa gennem vaade Gange inden man endelig skimtede Ild i det Indre, her boede i uhyggelig Storhed Fyr med Ilden, den gamle hellige Stamild, Fader til al anden Ild; her havde han gjort Billeder paa Loft og Vægge af alle Jagtens Dyr til Opbyggelse for Ilden, og her tog han mod Offer!

Jo, Fyr var en Kunstner. Hvad han skabte i Aanden det *var*. En ganske egen Virkelighed havde han omgivet sig med og gjort til sin, her var han Herre; paa Virkeligheden udenfor tænkte han ikke meget mere.

MEN en Dag taler Gunung Api! Længe havde Bjerget forholdt sig roligt, saa længe at Skovfolket næsten havde glemt hans Magt, og tillagt andre den i Mellemtiden, kun røg han som han plejede og førte Krig med Regnen, lynede i Skyen, murrede ogsaa nu da som han altid gjorde; men pludselig en Dag uden Varsel rystede han sig i sin Grundvold, og det saa heftigt at store vældige Klippeblokke kom hoppende ned fra hans Sider, Vandet skvulpede ud af Søerne, og Træerne rokkede i Skoven, hele Partier af den skruede sig et Fjed, som om Skoven tænkte paa at bryde op og gaa, dybe Kløfter opstod i Jorden og slugte Vandløb, det var en frygtelig Forstyrrelse; den varede ikke længe, men bagefter blev det ved at skure og grutte i Bjerget, Dagen gik under i Mulm, Lyn for hid og did, og Tordenen rullede, ikke i enkelte Udbrud, men hele Tiden som en uhyre vedvarende Drønen, hvert Øjeblik ventede man Skovbrand, det trak op til Verdens sidste Dag.

Den Dag blev Fyr ofret.

Hastig, af mange Ting lagt sammen, men først og fremmest hastig bestemtes hans Skæbne.

Til at begynde med, han blev ikke selv uberørt af Ulykken, en Del af den hellige Hule hvori han boede styrtede sammen. Ingen kom til Skade derved, et Tylvt Kvinder begravedes i et Galleri, men det var et ilde Tegn, *var* han mon usaarlig, var det ham eller en anden der var Gunung Api?

Fremdeles da han var rømmet ud af Hulen med Resterne af sit Kvindfolk i Hælene, en brægende Uvejrsflok, og man skulde ventet han var nærmest til at berolige, ja saa var den Ildmand bleven set i en mere end menneskelig Stilling ude paa Marken, liggende paa Maven, ganske og aldeles som andre, klamrende efter et Holdepunkt paa den gyngende, op og ned som i Spring sig bevægende Jord — det var for iøjnefaldende, *han* satte ikke Jorden i Bevægelse, han var ikke en Gang i Stand til at holde sig oprejst paa den!

Da den første Forskrækkelse havde sat sig, og der syntes at indtræde en Pavse i Gunung Apis Vrede, søgte de mere besin-

dige Elementer indenfor Skovfolket i Huj og Hast at gøre sig klart hvad der maatte gøres. Bjerget maatte formildes, og det øjeblikkeligt. Saa meget havde de da nemmet af Fyrs Forkyndelse at Ildens Maal var Mad, som alle andre Skabninger, deraf Offret; var der Torden i Luften eller Vulkanen truede kunde Enhver sige sig selv at det var Kød den ønskede, og det plejede den ogsaa at faa, men nu var Gunung Api vred, en Skovfuld Dyr vilde vel ikke en Gang slaa til for at køle hans Begær, der maatte en særlig kostelig Ret til, og med et slaar det ned i Alle paa en Gang som en eneste forløsende Fællestanke at det er Fyr selv Ilden vil have!

Dyr er ikke godt nok, den vil have Mennesker, hele Skovfolket, endnu bedre Toppen af dem alle, jovist, Menneskeheden i een Person, Ildmagtens og Menneskehedens Forpagter under et, og sandelig, hvad Gunung Api ønsker skal han faa!

Hemmeligt afdækker gammel Grumhed sig ved Siden af de tørre Fornuftslutninger Skovfolket arbejder sig igennem, Fyr har regeret letsindigt, spredt Glæde om sig,

nu skal det være Alvor, nu skal han prøves! Hvem er han, naar alt kommer til alt, han der giver sig ud for Gunung Api, det skal dog vise sig nu om han ikke er et ganske almindeligt Menneske!

Hvad har man ikke stiltiende taalt fra den Kant! Slidt for ham, jaget for ham, og *hvordan* har han forvaltet sit Embede? Han som skulde træde imellem Gunung Api og Menneskeheden, har man kunnet lide paa ham, mon det ikke er *det* der nu truer hele Skovfolket med Undergang at han har givet Ilden Huder og Knogler i Stedet for Kød og beholdt Flommen selv, afspist den himmelske Fortærer med Billeder, aandelig Kost — i Ilden med ham selv, og Gunung Api æde ham!

Til hvad har man ikke tiet, naar denne til Gud udraabte Omstrejfer fablede op om Verdens Sammenhæng, saadan som den havde aabenbaret sig for ham i saakaldet Ensomhed oppe paa Bjerget! Han havde paastaaet, som noget der fremgik af en umiddelbar Betragtning af Himmel og Jord, at Dagen ikke var lys i sig selv, det var den fordi Solen skinnede, som om ikke et-

hvert Menneske med sine Sansers fulde Brug kunde se at det var omvendt, Dagen var selvfølgelig lys, og Solen laante sin Glans fra den! Solen paastod han endvidere var en Aand af samme Art som den der aabenbarede sig i Ilden og i Gunung Api, i Lynet, maaske var den endda den største og øverste af alle Ildaander, siden den boede i selve Himlen og kun synede mindre fordi den var saa højt oppe — havde man nu hørt Mage, da Enhver dog var fuldstændig overtydet om, hvad man jo kunde *se,* at Solen var et Pigæble — paa Baalet med ham!

Aa — det var ogsaa ham der gik omkring med en forrykt Snak om at de Skikkelser man saa nede i Vandet naar man hældede sig derover slet ikke var Folk men kun et Blændværk, sig selv man saa ligesom i et Billede, han med hans Billeder — det var dog for galt at han fornægtede hvad der fremgik skinbarligt af Iagttagelsen og hvad ældre Folk stod inde for — op og brænde med ham!

Ildens Brug havde man ganske vist lært af ham, men det skulde siges nu bagefter,

modstræbende, modstræbende, med Frygt, hans Skyld tog man sig ikke paa. Han fik bøde personlig for sin Forvovenhed, at røve Ilden fra Gunung Api, han var for farlig at have gaaende, de gamle Erfarne, som rejste Hovedet i Flokken igen, kunde vidne at det truede hele Skovfolket at have et saa rankt Individ i sin Midte, Lynet kunde slaa ned der, hele Menneskeheden var udsat for Magternes Avind og Hævn. Beviset forelaa i Gunung Apis nærværende Vrede og Udbrud, bedst at gøre Gudsbespotteren kold saa snart som ske kunde!

Og nu hans Par Opfindelser som han havde skænket Menneskeheden, rene Selvfølgeligheder, som Enhver kunde opfinde bagefter, af dem havde han mavet sig meget ud, men for det skulde han nu svie!

Dog, Eftertryk blev lagt paa, at det ikke var Skovfolket selv der dømte ham, for alle Tilfældes Skyld, det var det ikke. Ilden skulde dømme ham! Var han virkelig en Gud, som Nogle troede, da fængede han vel ikke naar Ilden naaede ham, Ild stod da vel for Ild, og i saa Fald var der jo flad Mark nok til at falde ned og tilbede ham,

som Gud vilde han sikkert vise sig stor nok til at bære over med ringe Menneskers Tvivl; men var han et Kreatur som os andre, da skulde han visselig brænde!

Ak, ingen Grund er sikrere at staa paa, selv naar Jorden skælver, end Tvivl; Fyr brændte, da han kom paa Prøven! Ja, jo, de Gamle glippede sekraftigt med Øjnene da Haar og Skæg temmelig hurtig gik, han var brændbar som et Svin, Menneske som du og jeg, hvad sagde jeg! Ægte var hans Jammer, da Ilden tog Hænder og Fødder, han brølede ganske som et Menneske. Ingen Grund til at hale Prøven længere ud, den var ikke bestaaet, man lod ham smage Øksen, af hans egen Opfindelse, dyppede Flintspydet i ham, ogsaa en af hans Gaver til Menneskeheden, der vendte med Tak tilbage, og derpaa lod man Ildkvinderne tage ham af Ilden og aabne ham, de havde Øvelsen, var Meningen ikke at han skulde prøves?

Jorden skælvede en Kende endnu, der gik Fjeldskred af Gunung Api, og Lyn valsede oppe i Mulmet, det var Midnat midt paa Dagen, et hæsligt Mørke med et Offer-

baal som en Blodpøl paa Bunden, og her i denne Underverden fuldbyrdedes Prøven, man smagte paa Fyr og fandt ham fin, af rig Velsmag, mør, liggende flygtig og underskønt paa Tungen, ikke uligt Svin, men af en sjælfuldere Sødme; man fik her Forsmag paa en Brad som siden skulde sætte Mennesker i Horder op imod hinanden og blive Aarsag til at man Skarevis gik op i hinanden, halvt saa mange efter et Slag som før og kun de gnavede Knogler og Baalresterne tilbage paa Stedet hvor Slaget havde staaet; for Skovfolket havde faaet Kødsmag og annammede med blottet Tand alt hvad der ikke var stærkt nok til at annamme *dem*.

Fyr var god, man stødte op og vendte et blodsprængt Øje i Krogen mod hinanden — at du og jeg kunde tro, Madbroder, at den Mand var en Gud!

FYRS EFTERMÆLE

MEN man fik mangehaande Ting at tænke paa efter Fyrs Død, Tvivlen med Hensyn til hans Guddommelighed havde nok alligevel været gyngende Grund at staa paa; bedst og sikrest om et Menneske tvivlede paa Tvivlen selv!

Adskillige Jærtegn efter Fyrs Ofring frembrød Vanskeligheder for en upartisk Tydning. Gunung Api var straks falden i Ro, ingen Rystelser og Lynudblomstring mere, ingen Skovbrand, tværtimod var Bjerget bleven mærkelig stille, og det kunde jo forstaaes som om det var tilfredsstillet efter Misdæderens Afstraffelse; men rigtignok var der ogsaa Tegn paa at Gunung Api havde faaet Ulivssaar, han holdt op at ryge, en dødlignende Ro bemægtigede sig Jordskorpen — det skulde dog vel aldrig være en legemliggjort Gud, Gunung Api i Menneskeskikkelse alligevel, man havde aflivet?

Flere skæbnesvangre Tegn tydede derpaa; kort efter den katastroferige Dag fandt man en Morgen alle Palmer visne, en Rim var faldet der varslede de stedsegrønne Skoves Undergang. Et Gys gik gennem Alnaturen, og noget sælsomt skete, Himlen begyndte at falde ned i hvide kolde Laser, hvad nu, hvad havde man gjort, stod Verden ikke mere, var man alligevel i Uforstand gaaet hen og havde fældet den der holdt Himmel og Jord oppe?

Helt styrtede Himlen ikke ind denne Gang, kun et Lag gik af den, det var slemt nok, hele Himmelhvælvingen var aabenbart ikke lidt beskadiget, for sent gik det op for Skovfolket at man havde handlet til eget Fordærv.

Mange og svære blev de Tanker man dannede sig i Anledning af egen Svaghed og Mulighederne for Verdens Frelse til Trods derfor — havde man dog nu haft Fyrs Hoved til at se igennem og erklære hvad der var Vildfarelse og hvad der var Sandhed!

Men sort i Sjælen som Kul stod man efter at en Ild havde flammet, med Spø-

gelser af Lys for Øjnene men uden at kunne gennemtrænge Mørket. Hurtigt samlede sig alle Træk om den bortgangne Fyr, ham selv fik man ikke tilbage. Ilden havde man, men ikke ham.

Hans Ry og de Billeder man betjente sig af for at maale hans Egenskaber gik over i Sproget. Fyrig var Fyr, et Lys imellem Mennesker, klar, et skinnende, glimrende, et straalende Hoved; der udgik Glans fra ham, han funklede, den evige Ild var i hans Hjerte, han var al Oplysnings Begyndelse, han lynede, knitrede af Vid, han var gnistrende, hans Væsen var lutter Glød, og han var snar, en Fakkel i Natten, han blændede, ved ham var der Varme, han var ildfuld, flammende, han luede i Sjælen, han brændte, han blussede, han tindrede, han slog ned, han sprudede, kort sagt ethvert Billede der var hentet fra det geniale Element han havde avet og gjort sig til et med blev anvendt paa ham. Aldrig vilde det kunne glemmes at han havde givet Menneskeheden Ilden. Skade at netop han skulde omkomme ved Ildsvaade!

Men nu var det sket. Sligt sker. Ingen

enkelt kunde skyldes derfor, hele Skovfolket havde været enigt om at overantvorde ham til Ilden, og den havde taget ublidt paa ham. Flertallet og den store Fortærer tilsammen havde talt, hvem vilde hæve sin svage Enkeltmandsrøst derimod?

Hvad der senere var gaaet for sig egnede sig jo ikke til Udraabelse for alle Vinde. To Synspunkter gjorde sig gældende ved Efterbedømmelsen af Fyrs Endeligt, det ene at det overhovedet ikke var sandt det man sagde om den Ofring, det lød temmelig uhørt og burde tages med Forbehold. Natten var mørk, hvem havde set det, der var Jordskælv, og alt var blevet rystet imellem hinanden, kunde det ikke let ske at Beretningen om Fyrs Død og en eller anden tilfældig Slagtning i Nærheden var bleven rystet sammen?

Man burde ikke tro det værste om Menneskeheden, i Virkeligheden var Fyr nok omkommen paa naturlig Maade, og Gribbene havde taget ham, saaledes som de tog alle Døde; denne Forklaring blev virkelig den gældende og gik over i Overleveringen som den mest passende; for Resten var det Gu-

nung Api der havde krævet Afstraffelsen.

Det andet Synspunkt blev aldrig givet Form i Ord, det var en fuldkommen tavs Betragtning Alle delte men som ikke behøvede Omtale: der gaves et Antal af Skovfolket, et ganske bestemt Antal, som vidste Besked, for de havde allesammen deltaget i denne saakaldte, aldrig fuldt opklarede eller beviste Ofring, og selv om de ikke sagde noget var de hemmeligt samvidende om en Ting af ikke ringe Vigtighed nu bagefter — de havde allesammen en Part af Guden i sig! Man viste dem en særskilt Hæder, Haarene rejste sig lidt paa Ryggen af En naar man saa dem, men de skulde have deres Hæder, man nejede sig for dem. Tys! De og deres Efterkommere indtog en Særstilling i Stammerne, man omfattede dem med hellig Følelse som en Slags Gravsteder, dér hen i Retning af vidste man Fyr var gaaet hen.

Ellers gik Fyrs Magt og Hemmeligheden ved Ilden over til hans Sønner, hvoraf han havde mange, lutter springende, vindige

Fyre, de vidste nok hvordan de skulde gøre sig Arven nyttig.

I det almindelige Omdømme traadte Fyr efterhaanden ind i Gunung Apis Plads, det var dog mere nærliggende at forestille sig Guden som en Mand end som et Bjerg. Naar man ofrede tænkte man mere paa Fyr end paa Ilden, man dyrkede den i hans Person, og naar man paakaldte var det af ham man ventede Bønhørelse, han forstod dog Mennesker bedre end den umenneskelige Ild. Saaledes fik Dyrkelsen, der før havde været Skovfolket noget uklar, en Mening.

DET hed sig om Fyr som Menneske at han slet ikke havde gjort Modstand da man dømte ham til Ildprøven, han var gaaet villig paa Baalet. Naar han havde klaget sig var det ikke over Behandlingen, vilde man gerne have fremhævet, men som det lod af andre personlige Grunde.

Behandlingen, hvad var der at sige til den, de var jo Mange om En, havde skraa-

let i Kor, og Koret har Ret. Ilden var ingen kælen Ven; dog det var i Anledning af andre Ting Fyr var i Pine end netop fordi han skulde brænde og dø. Ting han tænkte paa sved bitrere, indre Billeder der trængte altfor levende paa nu da han stod foran sit Endeligt og skulde gøre op i Hast med alle sine Dage.

Da saa han hvor fattig han var bleven, hvor kortarmet Mennesket er og hvor højt til Himlen. Han havde dog tænkt en Dag at spasere paa Stjernernes Mark, se Maanen fra Bagsiden og røre ved Solen med Fingeren. Men ikke en Gang Gunung Apis Top havde han naaet. Der kunde altid blive Tid til det havde han ment, jovist. Paa Jorden var det gaaet ham kun altfor godt imidlertid. Alt var lykkedes for ham, han havde tilegnet sig sin Verden, Ilden var bleven ham lydig, men en Ting havde han ikke kunnet binde, den barmhjertighedsløse Tid. Han havde skabt Maal for den, sat Talstørrelser ind i Verden for at holde den fast, men var den ikke gaaet?

Hvor var fremfaren Tid? Nærværende var den i hans Pande, men selv var den

ikke mere. Hvor var Ungdommen? Hvor var unge Fyr og hans Morgengal paa Bjerget? Hvor var Valmuen? En Veninde en Gang, hvor var hun og det korte Blus de havde blusset sammen? Ak, det var ham den Gang, og det var tilsyneladende ogsaa ham nu. Godt at de gav ham til Ilden! En Straf? Ak hurtig, hurtig, læg mere Brænde paa, I Hunde!

Grædende var Fyr gaaet i Døden. Men da han skreg, i Menneskenød, da Aarene og Ilden bed, da hørte man Nogen kvække og saa Skyggen af et Menneske, en gammel bøjet Kvinde der kravlede mod Baalet, det var Fyrs ældgamle halte, af Alle forlængst glemte Moder, hun hørte sin Dreng græde, langt borte hvor hun var gaaet i et Hi i Jorden, hun kom krybende for Dagen endnu en Gang, følte sig for med sin lamme Fod og humpede ind i Baalet, lagde sig og sukkede godt, godt var det at dele Død med den Raske der en Gang for saa længe siden, og dog hvor nylig, rendte hende fra Skødet med bølgende Haar og forsvandt i Verdens Bølger.

Havde hun ikke før kunnet gaa i Ilden for ham saa gjorde hun det nu. Hun hed Ve.

SIDEN sagde man blandt Skovfolkets Efterkommere, at Solen det var jo Fyr, blændende og gavmild gik han hver Dag paa Himlen og saaede Lys ud over Alverden.

Men Maanen det er hans Moder Ve, hun gaar efter ham og følger med blege Træk hans Færd, stundom er hun hel og stundom halv, hun giver Stykker hen af sit Hjerte for ham; naar Nætterne er mørke har hun givet alt bort og er gaaet under i Sorg, men naar hun straaler hel paa Himlen igen da gaar det ham godt.

Alle Kvinder paakalder Ve; vekslende som hendes Hjerte er deres Sind, de gaar i Stykker af at give; men hver Maaned igen er deres Væsen helt.

BJERGET BLUNDER

GUNUNG APIS sidste Udbrud var nærmest som en Krampe, uden sværere Følger, som en Kæmpe der strækker sig i Søvne, og bagefter blev han underlig rolig, røg tilsyneladende ikke mere, gav aldrig ved Skælven til Kende at der rørte sig Liv i hans Indre. Heller ikke skjulte han sig saa vedvarende i Skyer, stod ofte afdækket i hele sin lange sorte Nøgenhed, og det saa saa frostklart ud oppe omkring hans Top. Aandede han ikke mere, var han virkelig afsjælet?

Ingen der spurgte skulde opleve at faa Spørgsmaalet besvaret, heller ikke kommende Slægter i adskillige Led. Gunung Api var gaaet ind til en lang Blund, havde stoppet sit Rør til med Aske, og dybt under ham i Jordens Kedler havde Ilden lagt sig i Ring om sig selv fattet paa Indespærring i

Æoner. Den opretholdt dog ikke, lod det til, sit Rædselsregimente oppe paa Jorden.

Noget andet derimod, der ikke er af Ildens Væsen, er i Luften oppe paa Jorden. Lad ske hvad der skal komme.

Mennesket løber jo nu med Ilden som en tæmmet Leopard ved sin Side, er bleven modig og meget spisende, nærer sig endogsaa af sin Broders Galde, Puslingen er bleven ikke lidt hed i Toppen, mon det ikke kunde passe sig nu at han blev svalet?

Og Jægerne, de Jagende og de Jagede nede i Dalene, ser en Morgen at der ligger en hvid, mærkeligt og haardt skinnende Hætte, som et brustent Øje, paa Gunung Apis Hoved, det første Forbud paa Bræen.

DEN LANGE REJSE

„Det tabte Land“ danner det indledende Bind til en Række paa fem Bøger med ovenstaaende Fællestitel, hvoraf allerede „Bræen“, „Norne-Gæst“ og „Skibet“ er udkommen; et afsluttende Bind, „Christoffer Columbus“, forberedes til Udgivelse i 1920.

JOHANNES V. JENSEN

Himmerlandshistorier I. 3. Oplag. Kr. 4.50; indb. Kr. 6.75.
Himmerlandshistorier II. 3. Oplag. Kr. 4.50; indb. Kr. 6.75.
Kongens Fald. 3. Udgave. Kr. 4.00; indb. Kr. 6.50.
Madame d'Ora. 2. Oplag. Kr. 4.50; indb. Kr. 6.75.
Hjulet (udsolgt).
Bræen. 9. Opl. (trykt ialt i 43.700 Ekspl.) Kr. 6.75; indb. Kr. 9.75.
Norne=Gæst. 10. Tusind. Kr. 5.75; indb. Kr. 8.75.
Skibet. 5. Opl. (trykt ialt i 11.500 Eksplr.) Kr. 7.00.
Eksotiske Noveller:
- I. **Singapore=Noveller** (udsolgt).
- II. **Lille Ahasverus.** Kr. 2.25.
- III. **Olivia Marianne.** 2. Oplag. Kr 2.00.

Intermezzo. Kr. 2.00.
Skovene. Kr. 3.00; Bibliofiludgave, indb. i Shirting Kr. 9.00; i Skind Kr. 12.00.
Myter og Jagter. Kr. 3.00.
Nye Myter. Kr. 1.75.
Myter, ny Samling. Kr. 2.50.
Myter, fjerde Samling. Kr. 3.00.
Den ny Verden. Kr. 4.50.
Nordisk Aand. Kr. 2.75.
Introduktion til vor Tidsalder. 2. Oplag. Kr. 5.00.
Aarbog 1916. Med Illustrationer. Kr. 7.00.
Aarbog 1917. Med Illustrationer. Kr. 12.00.
Digte. (Originaludgaven udsolgt). Ny forøget Udgave i 500 numm. Ekspl. paa imiteret Japanpapir (udsolgt).
Skrifter I—VIII. (Kongens Fald — Madame d'Ora — Hjulet — Himmerlandshistorier I—II — Bræen og Skibet — Skovene og eksotiske Noveller — Myter.) Kr. 105.00 indb. med Skindryg.

Gyldendalske Boghandel.

